

PRÁVNICKÁ FAKULTA
UNIVERZITY KARLOVY V PRAZE

KATEDRA EVROPSKÉHO PRÁVA

Diplomová práce na téma:

**REGULACE SOUTĚŽE NA TRHU
ELEKTRONICKÝCH KOMUNIKACÍ
V ČESKÉ REPUBLICĚ**

Diplomant:

Jan Zrcek, 5. ročník

Vedoucí diplomové práce:

JUDr. Jindřiška Munková

Rok zpracování diplomové práce:

2006

*Prohlašuji, že jsem tuto diplomovou práci zpracoval samostatně a že jsem vyznačil prameny,
z nichž jsem pro svou práci čerpal způsobem ve vědecké práci obvyklým.*

V Praze dne 2. 12. 2006

A handwritten signature in cursive script, appearing to read 'Jan Zrcek', is written over a horizontal line.

Jan Zrcek

Poděkování:

Děkuji vedoucímu mé diplomové práce, JUDr. Jindřišce Munkové za odborné vedení, upřesnění a připomínky při zpracování této práce.

OBSAH

PŘEDMLUVA	10
KAPITOLA I. – ÚVOD DO PROBLEMATIKY REGULACE SOUTĚŽE NA TRHU ELEKTRONICKÝCH KOMUNIKACÍ.....	13
I.A Funkce a principy regulace hospodářské soutěže.....	13
I.A.1 Tržní modely.....	13
I.A.2 Ekonomické teorie hospodářské soutěže	15
I.A.3 Shrnutí funkcí a principů regulace hospodářské soutěže.....	17
I.B „Elektronické komunikace“.....	18
I.B.1 Pojem „elektronické komunikace“	18
I.B.2 Oddělení regulace elektronických komunikací od jejich obsahu	19
I.B.3 Předmět trhu „elektronických komunikací“	20
I.C Charakteristika trhu elektronických komunikací.....	21
I.C.1 Věcné vymezení relevantního trhu	21
I.C.2 Vymezení věcně relevantních trhů elektronických komunikací Komisí.....	22
I.C.3 Vymezení relevantních trhů Českým telekomunikačním úřadem.....	29
I.C.4 Souhrn analyzovaných trhů elektronických komunikací v České republice	30
KAPITOLA II. – PRÁVNÍ ÚPRAVA REGULACE TRHU ELEKTRONICKÝCH KOMUNIKACÍ.....	32
II.A Historický vývoj právní úpravy regulace trhu elektronických komunikací v České republice	32
II.A.1 Regulace trhu elektronických komunikací v České republice před vydáním telekomunikačního zákona č. 151/2000 Sb.	32
II.A.2 Regulace trhu elektronických komunikací v České republice podle telekomunikačního zákona č. 151/2000 Sb.	36
II.B Historický vývoj právní úpravy regulace trhu elektronických komunikací v „Evropě“...43	
II.C Vybraná ustanovení platné harmonizované právní úpravy regulace trhu elektronických komunikací.....	47
II.C.1 Cíle regulace a úkoly národních regulačních orgánů	48
II.C.2 Proces identifikace a analýzy jednotlivých relevantních trhů	49
II.C.3 Pravomoc a úkoly národních regulačních orgánů ve věcech přístupu	51
II.C.4 Povinnost transparentnosti.....	52
II.C.5 Povinnost nediskriminace.....	52
II.C.6 Povinnost přístupu a sdílení kapacit včetně zpřístupnění účastnického vedení	53

II.C.7	Cenová regulace a nákladová orientace cen	54
II.C.8	Zásady vedení oddělené evidence nákladů a výnosů	55
II.C.9	Univerzální služba	56
II.C.10	Minimální soubor pronajatých okruhů	59
II.C.11	Volba a předvolba operátora.....	59
II.C.12	Zákaz monopolizace trhu elektronických komunikací.....	60
KAPITOLA III. – ELEKTRONICKÉ KOMUNIKACE NA POMEZÍ REGULACE A		
SOUTĚŽÍHO PRÁVA		
III.A	Soutěžně-právní aspekty nového regulačního rámce	61
III.A.1	Koncept významné tržní síly	61
III.A.2	Společná a odvozená tržní síla.....	64
III.A.3	Přístup a propojení.....	67
III.B	Hierarchie regulace a norem soutěžního práva.....	70
III.B.1	Kauza Deutsche Telekom.....	71
III.B.2	Právní řád Evropského společenství.....	73
III.C	Doktrína essential facilities	76
III.C.1	Rozhodovací praxe soudů Evropského společenství.....	76
III.C.2	Kritika doktríny essential facilities.....	81
III.D	Vztah univerzální služby k článku 86 Smlouvy o založení Evropského společenství..	87
KAPITOLA IV. – VLIV PLATNÉ REGULACE TRHU ELEKTRONICKÝCH KOMUNIKACÍ		
NA SOUTĚŽNÍ PROSTŘEDÍ V PRAXI		
IV.A	Jak se reguluje trh elektronických komunikací	91
IV.A.1	Analýzy relevantních trhů	91
IV.A.2	Konzultace	92
IV.A.3	Určení podniků s významnou tržní silou.....	92
IV.A.4	Nápravná opatření.....	93
IV.A.5	Paralelní aplikace soutěžního práva	93
IV.B	Klady a zápory regulace soutěže na trhu elektronických komunikací	95
PŘÍLOHA.....		
Trh č. 1.....		
Trh č. 2.....		
Trh č. 3.....		
Trh č. 4.....		
Trh č. 5.....		
Trh č. 6.....		

...54	Trh č. 7.....	116
...55	Trh č. 8.....	118
...56	Trh č. 9.....	121
...59	Trh č. 10.....	124
...59	Trh č. 11.....	126
...60	Trh č. 12.....	128
	Trh č. 13.....	132
...61	Trh č. 14.....	134
...61	Trh č. 15.....	136
...61	Trh č. 16.....	137
...64	Trh č. 17.....	139
...67	Trh č. 18.....	141
...70	PŘEHLED POUŽITÝCH PRAMENŮ	144
...71		
...73		
...76		
...76		
...81		
...87		
ACÍ		
...91		
...91		
...91		
...92		
...92		
...93		
...93		
...95		
...99		
...99		
.102		
.104		
.107		
.110		
.114		

PŘEDMLUVA

Dne 1. května 2005 vstoupil na území České republiky v účinnost zákon č. 127/2005 Sb., o elektronických komunikacích a o změně některých souvisejících zákonů („zákon o elektronických komunikacích“), který byl vyhlášen v částce č. 43 Sbírky zákonů České republiky dne 31. března 2005. Zákon o elektronických komunikacích nahradil dosavadní zákon č. 151/2000 Sb., o telekomunikacích a o změně dalších zákonů („telekomunikační zákon“), ve znění pozdějších předpisů.

Zákon o elektronických komunikacích transponoval do českého právního řádu nový regulační rámec Evropské unie pro obor elektronických komunikací, který členské státy Evropské unie přijaly v roce 2002. První předpisy, jež tvoří součást regulačního rámce pro sítě a služby elektronických komunikací, vstoupily v platnost dne 24. dubna 2002. V ten den byly publikovány v Úředním věstníku Evropské unie čtyři následující směrnice:

- směrnice Evropského parlamentu a Rady č. 2002/19/ES ze dne 7. března 2002 o přístupu k sítím elektronických komunikací a přiřazeným zařízením a o jejich vzájemném propojení („Přístupová směrnice“);
- směrnice Evropského parlamentu a Rady č. 2002/20/ES ze dne 7. března 2002 o oprávnění pro sítě a služby elektronických komunikací („Autorizační směrnice“);
- směrnice Evropského parlamentu a Rady č. 2002/21/ES ze dne 7. března 2002 o společném předpisovém rámci pro sítě a služby elektronických komunikací („Rámcová směrnice“); a
- směrnice Evropského parlamentu a Rady č. 2002/22/ES ze dne 7. března 2002 o univerzální službě a právech uživatelů týkajících se sítí a služeb elektronických komunikací („Směrnice o univerzální službě“).

Výše uvedený základ regulačního rámce doplnily později ještě další dvě směrnice, které vyšly v Úředním věstníku Evropské unie ve dnech 31. 7. 2002 resp. 17. 9. 2002. Jednalo se o tyto směrnice:

- směrnice Evropského parlamentu a Rady č. 2002/58/ES ze dne 12. července 2002 o zpracování osobních údajů a ochraně soukromí v odvětví elektronických komunikací („Směrnice o soukromí a elektronických komunikacích“); a
- směrnice Komise č. 2002/77/ES ze dne 16. září 2002 o hospodářské soutěži na trzích s elektronickými komunikačními sítěmi a službami (text s významem pro EHS).

Čtyři směrnice ze dne 7. března 2002 a směrnice Komise č. 2002/77/ES měly být v právním řádu členských států transponovány nejpozději do 24. července 2003. Směrnice o soukromí a elektronických komunikacích stanovila jako nejzazší datum transpozice den 31. října 2003. Celý regulační rámec pro obor elektronických komunikací tak dne 1. května 2004, kdy se Česká republika stala členem Evropské unie, účinkoval na území původních patnácti členských států Evropské unie již šest měsíců. Když k tomuto časovému odstupu připočteme další rok (neboť zákon o elektronických komunikacích nabyl účinnosti až dne 1. května 2005) činí celkové zpoždění České republiky v uplatňování regulačního rámce pro obor elektronických komunikací oproti původním členským státům Evropské unie celkem 18 měsíců.

Telekomunikační služby prodělaly v souvislosti s rychlým technologickým vývojem (zejména v posledních dvou desetiletích) celou řadu změn, na které musela reagovat i právní úprava poskytování těchto služeb. Regulační rámec Evropské unie a zákon o elektronických komunikacích se tak vztahují i na nové služby (tzv. služby elektronických komunikací) jako například na kabelové televize nebo na digitální vysílání. V této souvislosti je však třeba zdůraznit, že jakkoliv se předmět nové právní úpravy elektronických komunikací rozšířil na prakticky všechny druhy přenosu signálu, předmětem zkoumané právní úpravy není obsah vysílání, ale jen jeho přenos.

Právní úprava regulace obsahu signálu v sítích elektronických komunikací proto zůstává mimo pozornost této práce.

Modernizace a rozšíření spektra služeb, jejichž poskytování je novou právní úpravou regulováno, se odráží i v modernizovaném názvu nových právních předpisů včetně českého „zákonu o elektronických komunikacích“. Tato změna názvu příslušné právní normy je ovšem jen pověstnou špičkou ledovce, protože ve vlastním textu samotného zákona o elektronických komunikacích, jeho prováděcích předpisech a ve směrnících Evropského parlamentu a Rady resp. Komise, které společně tvoří regulační rámec Evropské unie, se skrývá celá řada dalších změn oproti dosavadní právní regulaci „telekomunikací“.

Hospodářská soutěž na trhu elektronických komunikací je v mnoha ohledech specifická, což se odráží i na platných právních předpisech. Platí totiž, že elektronické komunikace v současnosti podléhají (podobně jako jiná hospodářská odvětví) obecné soutěžně-právní regulaci. Avšak zvláštní podmínky trhu elektronických komunikací, které jsou dány síťovým charakterem

poskytovaných služeb,¹ se v minulosti projevovaly vynětím těchto služeb z obecné soutěžně-právní regulace a faktickou monopolizací jednotlivých komunikačních trhů. Nová platná právní úprava samozřejmě musí určitým způsobem tento historický vývoj reflektovat, a proto nový regulační rámec Evropského společenství stejně jako zákon o elektronických komunikacích významným způsobem doplňují a modifikují obecnou soutěžně-právní regulaci.

Vzhledem k výše uvedenému se tato práce nemůže omezit jen na výklad soutěžně-právních problémů trhu elektronických komunikací. Kromě vysvětlení teoretických východisek (kapitola I., bod I.A), základních pojmů (kapitola I., bod I.B) a charakteristiky trhu elektronických komunikací (kapitola I., bod I.C a příloha), se čtenáři mohou stručně seznámit také s historickým vývojem regulace elektronických komunikací v České republice (kapitola II., bod II.A) i v Evropě (kapitola II., bod II.B) a zejména s vybranými, z hlediska soutěžního práva nejdůležitějšími, instituty platné právní úpravy, která je pro sektor elektronických komunikací zcela specifická (kapitola II., bod II.C).

Hlavní analytická část této práce se pak zaměřuje na problematiku vzájemného spolupůsobení obecné soutěžně-právní regulace a specifické právní úpravy obsažené v regulačním rámci Evropského společenství a zákoně o elektronických komunikacích, a to jednak z hlediska teoretického, ve vztahu k jednotlivým průnikům sektorově specifické regulace a obecné soutěžně-právní úpravy (kapitola III.), a rovněž z hlediska praktického (kapitola IV.).

Kromě základních metod výkladu předmětných právních předpisů (tj. metody jazykové, logické a systematické), tak najdou čtenáři v této práci také komparativní a historicko-právní pasáže, které poskytují nebytný základ pro teleologická zamyšlení nad vybranými (z pohledu autora nejproblematictějšími) ustanoveními zkoumaných právních norem.

---

¹ Podobně jako např. v energetice nebo v železniční dopravě jsou i podnikatelé působící na trhu elektronických komunikací omezeni existující infrastrukturou (tj. v daném případě komunikačními sítěmi a volnými kmitočty pro přenos signálu).

KAPITOLA I. – ÚVOD DO PROBLEMATIKY REGULACE SOUTĚŽE NA TRHU ELEKTRONICKÝCH KOMUNIKACÍ

Pro pochopení účelu právní úpravy regulující hospodářskou soutěž na trhu elektronických komunikací je nezbytné nejprve obecně vyložit všechny základní skutečnosti, které jsou pro tuto úpravu určující. Jde zejména o to stručně vysvětlit funkci a obecné principy regulace hospodářské soutěže, definovat pojem „elektronické komunikace“, a vymezit tak trh elektronických komunikací, a konečně charakterizovat základní vlastnosti tohoto trhu, které ovlivňují hospodářskou soutěž, jež se na tomto trhu odehrává.

Účelem této kapitoly je vyložit tzv. *questiones facti*, tj. skutkové okolnosti, které ovlivňují platnou právní úpravu.

I.A Funkce a principy regulace hospodářské soutěže

Soutěž je obecný biologický jev a soutěživost je vlastní nejen lidskému druhu, ale prakticky veškerému životu.² Jako soutěžení je obvykle označováno souběžné usilování několika osob (nebo skupiny osob) o tutéž věc (cíl), nebo o dosažení co nejlepšího výsledku v dané oblasti jejich aktivity.³

Počátky hospodářské soutěže lze spatřovat již v době vzniku elementárních ekonomických vztahů v lidské společnosti. Jednodušeji řečeno, v okamžiku, kdy vzniklo soukromé vlastnictví a směna (obchod), zrodila se i hospodářská soutěž, neboť lidé začali mezi sebou soutěžit o to, kdo získá (vymění) určitou věc do svého vlastnictví.⁴

I.A.1 Tržní modely

Pro hospodářskou soutěž je imanentní existence trhu, neboť poptávka po určité věci (snaha ji vlastnit) motivuje nabídku takové věci (snahu ji výhodně vyměnit) a nabídka určitého zboží nebo služeb naopak vyvolává poptávku po takovém zboží nebo službách, přičemž místem, kde se poptávka a nabídka střetává, je vždy trh, a to buď trh oficiální (tj. právem aprobovaný), nebo tzv.

² Eliáš, K., Bejček, J., Hajn, P., Ježek, J. a kol. Kurs obchodního práva. Obecná část. Soutěžní právo. 3. vydání. Praha : C. H. Beck, 2002, s. 277.

³ Munková, J., Svoboda, P., Kindl, J., Soutěžní právo. 1. vydání. Praha : C. H. Beck, 2006, s. 3.

⁴ Eliáš, K., Bejček, J., Hajn, P., Ježek, J. a kol. Kurs obchodního práva. Obecná část. Soutěžní právo. 3. vydání. Praha : C. H. Beck, 2002, s. 277.

černý trh (tj. nelegální).⁵ Každý účastník trhu, ať už vystupuje na straně nabídky, nebo na straně poptávky, se snaží maximalizovat svůj užitek, a proto se nabízející snaží prodat své zboží nebo služby co nejdraž a poptávající se naopak snaží nakoupit je co nejlevněji. Pokud se však na straně nabídky anebo poptávky vyskytuje více subjektů, vzniká mezi poptávajícími resp. nabízejícími navzájem soutěžní vztah, neboť se více osob snaží koupit a současně prodat tutéž věc. Tento soutěžní vztah má významné dopady na efektivitu ekonomických vztahů ve společnosti (vlastnictví zdrojů, výrobu, spotřebu, inovační činnost atd.), a proto jsou vlastnosti trhu, ve kterém existují více či méně rozvinuté soutěžní vztahy, předmětem zájmu mnoha ekonomických studií.

V neoklasickém modelu dokonalé konkurence se trh ocitá v rovnováze, když v určitém bodě (charakterizovaném množstvím a cenou poptávaného resp. nabízeného zboží nebo služeb) dojde ke střetu nabídky a poptávky. Takový dokonale konkurenční modelový trh nutí své účastníky ke zcela efektivní alokaci zdrojů, efektivní výrobě i spotřebě, avšak nepočítá s jakoukoliv jejich inovační aktivitou. Model dokonale konkurenčního trhu totiž vychází z řady nereálných premis, jako je zejména stacionární stav ekonomiky, racionální chování účastníků trhu, homogenita zboží a služeb (tj. jejich vzájemná nahraditelnost), velmi široká pluralita subjektů na straně nabídky i poptávky, neexistence tržních bariér, transakčních nákladů ani externalit atd. Z výše uvedeného je patrné, že dokonale konkurenčního trhu nelze ve skutečnosti dosáhnout, avšak model takového trhu slouží jako významné referenční kritérium.⁶

Přírozeným protikladem dokonale konkurenčního tržního modelu je model monopolního trhu, na kterém je rozhodující část poptávky uspokojována jediným prodávajícím, resp. rozhodující část nabídky poptávána jediným kupujícím (tzv. monopolistou). V takové situaci je monopolista schopen sám ovlivňovat cenu, za kterou se budou transakce na trhu uskutečňovat, což by v případě monopolu na straně nabídky logicky vedlo k dlouhodobému převisu poptávky nad nabídkou a vyšším cenám, zatímco monopolista na straně poptávky by logicky kupoval jen za nižší ceny, a způsobil tak dlouhodobý převis nabídky nad poptávkou. Za takové situace dosahuje monopolista vyššího užitku, ovšem na úkor ostatních účastníků trhu, přičemž ekonomická efektivita klesá s postupujícím časem, kdy trvá monopolní postavení. Tato napohled nežádoucí situace však může dodat hospodářské soutěži značnou dynamiku, protože účastníci trhu jsou

⁵ Eliáš, K., Bejček, J., Hajn, P., Ježek, J. a kol. Kurs obchodního práva. Obecná část. Soutěžní právo. 3. vydání. Praha : C. H. Beck, 2002, s. 277-278.

⁶ Munková, J., Svoboda, P., Kindl, J., Soutěžní právo. 1. vydání. Praha : C. H. Beck, 2006, s. 6-9.

motivováni k větší inovační aktivitě, aby si monopol udrželi (což platí pro monopolistu), nebo aby jej naopak zlikvidovali (o což se snaží ostatní).⁷

Mezi oběma uvedenými krajními modely trhu existuje celá řada přechodových variant, sahající od úzkého oligopolu (dvou nebo tří subjektů na straně nabídky resp. poptávky) přes polypol (více subjektů) až k monopolistické konkurenci (která se velkým množstvím subjektů přibližuje konkurenci dokonalé), přičemž v rámci každé varianty ovlivňuje efektivitu hospodářské soutěže nejen počet subjektů v soutěžním vztahu, ale i další okolnosti, jako homogenita zboží, informovanost účastníků trhu, jejich vzájemná kooperace, bariéry vstupu na trh apod.

Nabízí se tedy otázka, zda a případně jakým způsobem má být soutěžní chování účastníků trhu regulováno (zejména prostřednictvím právního řádu), aby se takto regulovaná hospodářská soutěž žádoucím způsobem projevila na celkové ekonomické situaci. Odpověď na tuto otázku se v průběhu času snažilo poskytnout několik ekonomických teorií.

I.A.2 Ekonomické teorie hospodářské soutěže

Ekonomická škola klasické politické ekonomie prosazovala politiku garance neomezené svobody tržního chování všech účastníků trhu, jejichž individualistické počínání mělo časem dospět k rovnováze a nastolení tržního řádu, který by skrze proslulou „neviditelnou ruku trhu“ vedl účastníky trhu k celospolečensky efektivním výsledkům. Nicméně premisa, že účastníci trhu budou jednat za všech okolností zcela individualisticky, se ukázala chybnou a uplatňování této politiky nakonec vedlo ke koncentraci tržních subjektů a v konečné fázi k destabilizaci tržního řádu.⁸

Naproti tomu politika hospodářského plánování a státního dirigismu, kterou na svém území s oblibou zavádějí autoritářské režimy, se snaží omezit svobodné jednání účastníků trhu a tím i účinky hospodářské soutěže na minimum, neboť prakticky veškerá výroba a spotřeba podléhá autoritativně vnucenému plánu. Takový zásah do svobody každého jednotlivce byl zdůvodňován údajně větší „spravedlností“ plánu, který měl zajistit lepší rozdělení a využití ekonomických zdrojů. O důsledcích takové politiky nejlépe vypovídá historická zkušenost bývalých socialistických států včetně Československa, ze které jasně vyplývá, že hospodářskou soutěž nelze nahradit sebedokonalejším plánem, a že v plánovaném hospodářství s přibývajícím časem

⁷ Munková, J., Svoboda, P., Kindl, J., Soutěžní právo. 1. vydání. Praha : C. H. Beck, 2006, s. 11-12.

⁸ Tamtéž, s. 5-6.

nevyhnutelně dochází k obrovským ekonomickým ztrátám.⁹ Politiku hospodářského plánování proto nelze považovat za přínos pro ekonomické teorie, které se zabývají regulací hospodářské soutěže, nicméně slouží jako odstrašující příklad toho, kam až může taková regulace vést.

Jak vyplývá z výše uvedeného, z hlediska teoretického přístupu k regulaci trhu a hospodářské soutěže, která se na tomto trhu odehrává, je třeba hledat promyšlený kompromis mezi nulovou variantou (pověstné „laissez fair“ Adama Smithe) a nadbytečnou regulací.

Z ekonomických koncepcí, které nabízejí řešení výše popsaného problému je vhodné na prvním místě uvést model funkční soutěže, který doporučuje, aby stát skrze kombinaci strukturálních opatření (kontrola koncentrací účastníků trhu) a ad hoc zásahů (kontrola chování účastníků trhu) kompenzoval existující nedokonalosti trhu.¹⁰ Tato koncepce se promítla do právní regulace hospodářské soutěže v Evropě v druhé polovině dvacátého století.¹¹

Je však otázkou, jak dalece lze model funkční soutěže aplikovat na trzích, kde je hospodářská soutěž teoreticky možná, avšak nevedla by k celospolečensky žádoucím důsledkům (např. kvůli významným překážkám vstupu na trh). Jinými slovy, je třeba zvažovat, nakolik má být sama existence fungující hospodářské soutěže cílem regulace.¹²

Různé ekonomické teorie se při řešení tohoto problému rozcházejí, neboť část ekonomů, která obhajuje přípustnost nepřímé regulace hospodářské soutěže (včetně regulace cenové),¹³ dovozuje legitimitu tohoto počínání z přístupu, který simuluje účinky soutěžního prostředí na trhu, kde taková soutěž ve skutečnosti neexistuje. Jinými slovy, pro tyto koncepce jsou efekty hospodářské soutěže důležitější, než sama (ne)existující hospodářská soutěž, a proto je obhajitelná i větší míra regulace trhu, která má tyto efekty stimulovat. Typickým příkladem takového přístupu je ordoliberalistická koncepce, která má významné zastánce v několika vedoucích osobnostech evropského soutěžního práva.¹⁴

Liberalistická koncepce však takovou míru regulace existující hospodářské soutěže odmítá, neboť deformuje spontánně se vyvinuvší tržní mechanismy a může vést v konečném důsledku

⁹ Eliáš, K., Bejček, J., Hajn, P., Ježek, J. a kol. Kurs obchodního práva. Obecná část. Soutěžní právo. 3. vydání. Praha : C. H. Beck, 2002, s. 277-278.

¹⁰ Munková, J., Svoboda, P., Kindl, J., Soutěžní právo. 1. vydání. Praha : C. H. Beck, 2006, s. 13-14.

¹¹ Tamtéž, s. 22.

¹² Tamtéž, s. 20.

¹³ K rozlišení přímé a nepřímé regulace hospodářské soutěže viz Eliáš, K., Bejček, J., Hajn, P., Ježek, J. a kol. Kurs obchodního práva. Obecná část. Soutěžní právo. 3. vydání. Praha : C. H. Beck, 2002, s. 279

¹⁴ Munková, J., Svoboda, P., Kindl, J., Soutěžní právo. 1. vydání. Praha : C. H. Beck, 2006, s. 21.

k popření existujícího stavu jako takového.¹⁵ Z toho je zřejmé, že pro liberální směr ekonomického myšlení je existující (ať už více či méně funkční) hospodářská soutěž důležitější, než její efekt na ekonomiku.

Jak bude zdůvodněno dále (viz zejména kapitola III.), platná právní úprava regulace elektronických komunikací vychází z koncepce ordoliberalismu, jehož charakteristickým znakem je snaha simulovat účinky hospodářské soutěže i na trhu, kde nepanuje efektivně konkurenční prostředí, a regulačními prostředky takové soutěžní prostředí postupně vybudovat. Žádoucím efektem regulace trhu elektronických komunikací je tedy co nejmíce přiblížit tento trh tržnímu modelu dokonalé konkurence.

I.A.3 Shrnutí funkcí a principů regulace hospodářské soutěže

Z toho, co bylo uvedeno výše, vyplývá, že fungující hospodářská soutěž má obecně významný pozitivní efekt na ekonomiku. Nicméně, toto pravidlo neplatí univerzálně za všech okolností a na všech trzích. Navíc, hospodářská soutěž se (jako každý dynamický jev) jen málokdy udržuje v optimálním stavu sama od sebe. Lidé proto vyvinuli celou řadu nástrojů, včetně právních, kterými hospodářskou soutěž regulují, aby docílili požadovaného výsledku.

Požadovaným výsledkem regulace však nemusí být vždy jen samotné fungující soutěžní prostředí. V rámci moderní společnosti existuje obecný zájem, aby některá hospodářská odvětví, resp. služby poskytované prostřednictvím těchto odvětví, byly v určité stanovené kvalitě dostupné široké vrstvě obyvatel, přičemž tomuto zájmu se někdy přikládá větší význam, než fungující hospodářské soutěži, se kterou se tak uvedený společenský zájem dostává do střetu.¹⁶ Takové služby, na jejichž poskytování existuje obecný hospodářský zájem, jsou označovány za veřejné služby a podniky, které takový druh služeb (někdy označovaných jako tzv. univerzální služby vzhledem k požadavku obecné dostupnosti a kvality) poskytují, požívají jistých výjimek z obecného režimu regulace hospodářské soutěže, což z nich činí podniky veřejného práva.¹⁷ Jak bude vysvětleno níže, problematika univerzální služby jako služby obecného hospodářského zájmu versus fungující hospodářská soutěž je v odvětví elektronických komunikací velmi aktuální.

¹⁵ Munková, J., Svoboda, P., Kindl, J., Soutěžní právo. 1. vydání. Praha : C. H. Beck, 2006, s. 19-20.

¹⁶ Handrlica, J., Služby obecného hospodářského zájmu v komunitárním právním řádu, in Právní rozhledy 5/2005, Praha : C. H. Beck, 2005, s. 167.

¹⁷ Raus, J., Neruda, R., Zákon o ochraně hospodářské soutěže. Komentář. 2. vydání. Praha : Linde, 2006, s. 28.

Jednotlivé druhy regulace hospodářské soutěže tedy nemusí být (a ani nejsou) vzájemně kompatibilní a mohou vést k velmi odlišným výsledkům. Protože všeobecné shody ohledně požadovaných výsledků, které od regulace hospodářské soutěže v daném místě a čase očekáváme, je často téměř nemožné dosáhnout, může velmi snadno dojít ke konfliktu při paralelním použití několika vzájemně odlišných regulačních nástrojů (včetně souběžné regulace právní).

I.B „Elektronické komunikace“

I.B.1 Pojem „elektronické komunikace“

Zákon o elektronických komunikacích uvádí v ustanovení § 2 pod celkem 23 písmeny velmi obsáhlý výčet pojmů používaných v tomto právním předpisu, nicméně výslovnou definici pojmu „elektronické komunikace“ bychom mezi nimi hledali marně. Ostatně ani článek 2 Rámcové směrnice, byť je poněkud stručnější než ustanovení § 2 zákona o elektronických komunikacích, pojem „elektronické komunikace“ přímo nedefinuje.

Na druhou stranu jak zákon o elektronických komunikacích, tak i Rámcová směrnice definují pojem „sítě elektronických komunikací“.¹⁸ Lze si povšimnout, že ustanovení § 2 písm. h) zákona o elektronických komunikacích přebírá definici Rámcové směrnice téměř slovo od slova, avšak vypouští výslovný odkaz na celosvětovou síť Internet (která je však ve smyslu zákona o elektronických komunikacích nepochybně sítí elektronických komunikací *par excellence*). Odhlédneme-li od této drobné odlišnosti, můžeme poměrně jednoduchým jazykovým výkladem legální definice pojmu „sítě elektronických komunikací“ dospět k závěru, že „elektronickými komunikacemi“ se rozumí „*přenosy signálů po vedení, rádiiem, optickými nebo jinými elektromagnetickými prostředky*“.

Z výše uvedeného vyplývá, že elektronickou komunikací je každá činnost, která kumulativně naplňuje dva znaky, a to:

- a) přenos signálů prostřednictvím;
- b) vedení, rádiových kmitočtů, optických nebo jiných elektromagnetických prostředků.

---

¹⁸ Viz ustanovení § 2 písm. h) zákona o elektronických komunikacích a článek 2 písm. a) Rámcové směrnice.

Oba výše uvedené znaky si zaslouží stručný komentář. Předně je třeba zdůraznit, že přenosem signálů se rozumí právě jen přenos elektromagnetického vlnění, nikoliv už jeho obsah (tj. informace, která může být v signálu obsažena nebo zakódována). Dále je třeba vysvětlit, že široké vymezení prostředků, které mohou sloužit k přenosu signálů, má dle důvodové zprávy k zákonu o elektronických komunikacích za účel sjednocení právní úpravy (a to právě zákonem o elektronických komunikacích resp. regulačním rámcem Evropské unie) pro veškerou komunikační infrastrukturu a přiřazené prostředky (tzn. pro telekomunikace, přenos v oblasti rozhlasového a televizního vysílání a v oblasti informačních technologií). V pochybnostech, zda určitá komunikace naplňuje znaky „elektronické komunikace“ tak bude zřejmě třeba použít extenzivní výklad.

I.B.2 Oddělení regulace elektronických komunikací od jejich obsahu

V odst. 5 preambule Rámcové směrnice se uvádí:

„Je nezbytné oddělit regulaci přenosu od regulace obsahu. Tento regulační rámec (míněna regulační rámec Evropské unie – pozn. autora) proto nepokrývá obsah služeb poskytovaných prostřednictvím sítí elektronických komunikací za použití služeb elektronických komunikací, jako je obsah radiového vysílání, finanční služby, některé služby informační společnosti ... Oddělením regulace přenosu od regulace obsahu nejsou dotčeny vazby, které mezi nimi existují, zejména pro zaručení mediální plurality, kulturní rozmanitosti a ochrany spotřebitele.“¹⁹

Zásadní princip regulace elektronických komunikací, kterým je úplné oddělení regulace přenosu (tj. vlastních elektronických komunikací) od obsahu přenášených informací našel své vyjádření přímo v textu zákona o elektronických komunikacích (srov. ustanovení § 1 odst. 2 zákona o elektronických komunikacích, které prakticky přesně přebírá výše citovanou část preambule Rámcové směrnice).

V této souvislosti je třeba upozornit rovněž na shodnou definici pojmu „služba elektronických komunikací“ v Rámcové směrnici a v zákoně o elektronických komunikacích (§ 2 písm. n) zákona o elektronických komunikacích resp. čl. 2 písm. c) Rámcové směrnice), která z kategorie těchto služeb výslovně vylučuje služby, které nabízejí obsah nebo vykonávají redakční dohled nad přenášeným obsahem.

¹⁹ Viz odst. 5 preambule Rámcové směrnice.

Protože regulace elektronických komunikací se ve smyslu platného zákona o elektronických komunikacích a regulačního rámce Evropské unie netýká obsahu přenášeného v sítích elektronických komunikací, zůstává problematika regulace obsahu nadále mimo předmět dalšího zkoumání v této práci.

I.B.3 Předmět trhu „elektronických komunikací“

Jak bylo řečeno výše v bodě I.A.1, centrálním bodem hospodářské soutěže je trh v nejširším smyslu tohoto slova, jako místo střetávání nabídky s poptávkou.

Předmětem obchodování na určitém trhu může být v zásadě pouze zboží nebo služby.²⁰ Z výše uvedeného vysvětlení pojmu „elektronické komunikace“ (bod I.B.1 výše) vyplývá, že předmětem trhu elektronických komunikací mohou být pouze služby, protože přenos signálů prostřednictvím vedení, rádia atd. postrádá hmotný substrát a nelze je tudíž považovat za zboží.

Zákon o elektronických komunikacích a Rámcová směrnice tento výklad podporují, neboť, jak bylo uvedeno výše, obsahují definici pojmu „služby elektronických komunikací“. Ze soutěžně-právního pohledu je tedy zřejmé, že trhem elektronických komunikací je každé místo, kde se střetává poptávka a nabídka *„služeb, obvykle poskytovaných za odměnu, které spočívají zcela nebo převážně v přenosu signálů po vedení, rádii, optickými nebo jinými elektromagnetickými prostředky ... s výjimkou služeb, které nabízejí obsah ... nebo vykonávají redakční dohled nad obsahem ...“*²¹

Abychom mohli objektivně zhodnotit právní úpravu, která reguluje hospodářskou soutěž na výše definovaném trhu elektronických komunikací, musíme si alespoň stručně přiblížit, jaké jsou charakteristické znaky tohoto trhu.

²⁰ Tichý, L., aj. Evropské právo. 3. vydání. Praha : C. H. Beck, 2006, s. 563 a 573-574.

²¹ Srov. ustanovení § 2 písm. n) ve spojení s písm. h) zákona o elektronických komunikacích resp. článek 2 písm. c) ve spojení s písm. a) Rámcové směrnice

I.C Charakteristika trhu elektronických komunikací

Hodnotícím kritériem každého soutěžního chování je vždy trh, nikoliv však v obecném významu, ale pouze takový trh, který může být daným soutěžním chováním ovlivněn. Pro takto vymezený trh používá soutěžní právo pojem „relevantní trh“.²²

Každý relevantní trh musí být vždy vymezen věcně (relativně homogenním zbožím nebo službami) a geograficky (tj. teritoriem, kde se toto zboží nebo služby obchodují za srovnatelných podmínek, které jsou odlišné od okolí). Pro lepší posouzení soutěžního chování je však často nezbytné zkoumat také strukturu trhu, tedy počet subjektů na každé straně a jejich vzájemné vztahy včetně podílu na trhu, dále je třeba posoudit, zda existují nějaké bariéry, které mohou bránit dalším subjektům, aby vstoupili na trh, případně jaká jsou další specifika daného trhu.²³

I.C.1 Věcné vymezení relevantního trhu

Věcné vymezení relevantního trhu znamená popis zboží nebo služeb, které tvoří trh. Jedním věcně relevantním trhem se rozumí skupina zboží nebo služeb, které jsou vzájemně zaměnitelné či zastupitelné, co se týče jejich vlastností a struktury nabídky a poptávky. V této souvislosti je třeba poznamenat, že kritéria pro vymezení jednotlivých relevantních trhů v oboru elektronických komunikací prakticky kopírují kritéria pro vymezení jiných relevantních trhů z hlediska soutěžního práva, přičemž tato kritéria jsou již ustálená v rozhodovací praxi Komise a Evropského soudního dvora.²⁴

Z uvedené praxe vyplývá, že pro identifikaci každého jednotlivého věcně relevantního trhu elektronických komunikací je třeba zkoumat zastupitelnost konkrétní služby elektronických komunikací na straně:

- a) nabídky, kdy se posuzuje zejména:

²² Munková, J., Svoboda, P., Kindl, J., Soutěžní právo. 1. vydání. Praha : C. H. Beck, 2006, s. 75.

²³ Munková, J., Svoboda, P., Kindl, J., Soutěžní právo. 1. vydání. Praha : C. H. Beck, 2006, s. 76-77.

²⁴ Srov. zejména Oznámení Komise ohledně definice relevantního trhu pro účely soutěžního práva (97/C 372/03), dále nepřehlednou judikaturu, ze které stojí za zmínku zejména rozhodnutí č. C-333/94 P, Tetra Pak v. Komise, [1996] ECR I-5951, rozhodnutí č. 322/81, Michelin v. Komise [1983] ECR 3461, rozhodnutí č. C-62/86, AkzoChemie v. Komise [1991] ECR I-3359, přičemž základy této rozhodovací praxe položil Evropský soudní dvůr již v notoricky známých rozhodnutích č. 6/72, Europemballage a Continental Can v. Komise, [1973] ECR 215, rozhodnutí č. 27/76, United Brands v. Komise [1978] ECR 207 a rozhodnutí č. 85/76, Hoffmann La-Roche v. Komise [1979] ECR 461. Některá z výše uvedených rozhodnutí budou dále podrobně zkoumána v kapitole III. této práce.

- funkční a technická zastupitelnost služby na straně jejího poskytovatele (vlastně míra možnosti „vyměnit“ v rámci daných výrobních kapacit tuto službu za jinou);
  - výrobní kapacity a počet dalších poskytovatelů této služby; a
  - ostatní faktory ovlivňující zastupitelnost služby na straně poskytovatelů;
- b) poptávky, což vyžaduje posoudit:
- jaká je funkční využitelnost dané služby pro jejího uživatele;
  - jaké jsou možné substituty této služby; a
  - vyhodnotit substituty na základě konkrétních kritérií, jimiž jsou zejména zamýšlené využití služby, křížová elasticita cen (citlivost poptávky po určité službě na změnu ceny jiné služby) a ceny těchto substitutů.

Identifikace a charakteristika každého jednotlivého věcně relevantního trhu tedy vyžaduje poměrně komplexní zhodnocení celé řady skutečností, které jsou v potřebném rozsahu dostupné pouze správním orgánům vykonávajícím regulaci. Vzhledem k tomu vychází níže uvedená identifikace a charakteristika jednotlivých relevantních trhů z dokumentů Komise a z dokumentů národního regulátora služeb elektronických komunikací, kterým je v České republice Český telekomunikační úřad.

I.C.2 Vymezení věcně relevantních trhů elektronických komunikací Komisí

Na základě článku 15 Rámcové směrnice Komise předběžně stanovila celkem 13 trhů, na jejichž analýzu (a regulaci) se měly příslušné regulační orgány členských států zaměřit. Těchto 13 trhů je uvedeno v příloze č. 1 Rámcové směrnice následovně:

1. Trhy uvedené ve Směrnici o univerzální službě:
  - (i) Připojení a používání veřejné telefonní sítě v pevném místě;
  - (ii) Pronájem linky koncovým uživatelům;

2. Trhy uvedené v Přístupové směrnici:
  - (iii) Původ volání (originace) ve veřejných telefonních sítích poskytovaných v pevném místě;
  - (iv) Ukončení volání (terminace) ve veřejných telefonních sítích poskytovaných v pevném místě;

- (v) Tranzitní služby ve veřejných telefonních sítích poskytovaných v pevném místě;
- (vi) Původ volání (originace) ve veřejných mobilních telefonních sítích;
- (vii) Ukončení volání (terminace) ve veřejných mobilních telefonních sítích;
- (viii) Propojení pronajatých linek (propojení okruhů);
- (ix) Přístup k veřejné telefonní síti v pevném místě včetně samostatného zpřístupnění účastnického kovového vedení (místní smyčky);
- (x) Přístup k veřejné mobilní síti včetně volby operátora;
- (xi) Velkoobchodní poskytování kapacity pronajatých linek dalším poskytovatelům služeb elektronických komunikací;

3. Trhy uvedené v nařízení č. 2887/2000/ES:

- (xii) Služby poskytované prostřednictvím samostatného účastnického kovového vedení (místní smyčka); a

4. Další trhy:

- (xiii) Národní trh mezinárodního roamingu ve veřejných mobilních sítích.

Je třeba zdůraznit, že výše uvedené vymezení 13-ti trhů vycházelo v době vydání Rámcové směrnice (tj. v březnu 2002) především z pojmů tehdy platné evropské legislativy (tedy z těch směrnic, které byly nahrazeny novým regulačním rámcem Evropské unie – viz bod II.B níže), a proto ne zcela respektovalo pravidla soutěžního práva. Aby odstranila tento nedostatek, vydala Komise dne 11. února 2003 doporučení č. C(2003)497 o relevantních trzích produktů a služeb v odvětví elektronických komunikací, které jsou citlivé k regulaci ex-ante („Doporučení“). V tomto Doporučení Komise upřesnila vymezení jednotlivých relevantních trhů, aby odpovídaly kritériím soutěžního práva (viz bod I.C.1 výše), přičemž celkový počet trhů se tak rozšířil na 18.

Komise především dovodila (srov. článek 6 Doporučení), že v oboru elektronických komunikací (podobně jako v řadě dalších oborů) existují dva odlišné typy trhů – trhy pro koncové uživatele a trhy pro poskytovatele služeb, tzv. operátory, kteří poskytují služby koncovým uživatelům (tj. maloobchodní a velkoobchodní trh). Toto rozlišení má v oboru elektronických komunikací své opodstatnění, neboť koncový uživatel (spotřebitel) obvykle požaduje pouze finální službu (volání, odesílání a příjem zpráv atd.), zatímco operátoři mohou kombinovat různé technické prostředky (vlastní sítě, ústředny, rádiové kmitočty, vysílače, pronajaté části sítí atd.), aby mohli poskytnout různé typy služeb. Je tedy logické, že operátoři se zajímají o tyto základní technické prostředky nebo jejich části, zatímco koncoví uživatelé konzumují komplexní služby.

Následující tabulka č. 1 ukazuje, jak Komise identifikovala v Doporučení jednotlivé trhy, srovnává vymezení těchto 18-ti trhů s českou právní úpravou a s přílohou č. 1 Rámcové směrnice a v odůvodněných případech poukazuje na specifickou úpravu regulace některých trhů.

Číslo trhu	Označení trhu v Doporučení	Označení trhu v Opatření (viz níže)	Specifická úprava regulace trhu	Odpovídající trh uvedený v příloze 1 Rámcové směrnice (viz výše)
Maloobchodní úroveň:				
1.	Přístup k veřejné telefonní síti v pevném místě pro zákazníky z řad domácností	Přístup k veřejné telefonní síti v pevném místě pro nepodnikající fyzické osoby	Trhy 1 až 6 vymezila Komise s přihlédnutím k možnosti zavést cenovou regulaci služeb poskytovaných na těchto trzích podle článku 17 Směrnice o univerzální službě. Na těchto maloobchodních trzích se navíc předpokládá existence volby resp. předvolby operátora podle článku 19 Směrnice o univerzální službě. (viz bod III.D.3 níže)	Trhy 1 až 6 společně odpovídají trhu „Připojení a používání veřejné telefonní sítě v pevném místě“
2.	Přístup k veřejné telefonní síti v pevném místě pro ostatní zákazníky kromě domácností	Přístup k veřejné telefonní síti v pevném místě pro právnické a podnikající fyzické osoby		
3.	Veřejně dostupné místní a/nebo národní telefonní služby poskytované v pevném místě pro zákazníky z řad domácností	Veřejně dostupné národní telefonní služby poskytované v pevném místě pro nepodnikající fyzické osoby		
4.	Veřejně dostupné mezinárodní telefonní služby poskytované v pevném místě pro zákazníky z řad domácností	Veřejně dostupné mezinárodní telefonní služby poskytované v pevném místě pro nepodnikající fyzické osoby		
5.	Veřejně dostupné místní a/nebo národní	Veřejně dostupné národní telefonní		

Číslo trhu	Označení trhu v Doporučení	Označení trhu v Opatření (viz níže)	Specifická úprava regulace trhu	Odpovídající trh uvedený v příloze 1 Rámcové směrnice (viz výše)
	telefonní služby poskytované v pevném místě pro ostatní zákazníky kromě domácností	služby poskytované v pevném místě pro právnické a podnikající fyzické osoby		
6.	Veřejně dostupné mezinárodní telefonní služby poskytované v pevném místě pro ostatní zákazníky kromě domácností	Veřejně dostupné mezinárodní telefonní služby poskytované v pevném místě pro právnické a podnikající fyzické osoby		
7.	Minimální soubor pronajatých okruhů (který zahrnuje pronajaté okruhy dosahující rychlosti přenosu do 2Mb/s včetně uvedené v článku 18 a příloze 7 Směrnice o rámcové službě)	Minimální soubor pronajatých okruhů	Regulace poskytování této služby a její technická specifikace jsou upraveny v článku 18 a v příloze 7 Směrnice o univerzální službě resp. v rozhodnutí Komise č. 2003/548/ES o minimálním souboru pronajatých okruhů s harmonizovanými vlastnostmi a o souvisejících normách podle článku 18 Směrnice o univerzální službě. (viz bod III.D.2 níže)	Pronájem linky koncovým uživatelům
Velkoobchodní úroveň:				
8.	Původ volání (originace) ve veřejné	Původ volání (originace) ve veřejné		Původ volání (originace) ve

Číslo trhu	Označení trhu v Doporučení	Označení trhu v Opatření (viz níže)	Specifická úprava regulace trhu	Odpovídající trh uvedený v příloze 1 Rámcové směrnice (viz výše)
	<p>telefonní síti v pevném místě; Pro účely vymezení tohoto trhu znamená originace přenos místního volání ohraničený konzistentně s vymezením trhů tranzitu a terminace ve veřejné telefonní síti v pevném místě</p>	<p>telefonní síti v pevném místě</p>		<p>veřejných telefonních sítích poskytovaných v pevném místě</p>
9.	<p>Ukončení volání (terminace) v jednotlivých veřejných telefonních sítích poskytovaných v pevném místě; Pro účely vymezení tohoto trhu znamená terminace přenos místního volání ohraničený konzistentně s vymezením trhů tranzitu a originace ve veřejné telefonní síti v pevném místě</p>	<p>Ukončení volání (terminace) v jednotlivých veřejných telefonních sítích poskytovaných v pevném místě</p>		<p>Ukončení volání (terminace) ve veřejných telefonních sítích poskytovaných v pevném místě</p>
10.	<p>Tranzitní služby v pevné veřejné telefonní síti; Pro účely vymezení tohoto trhu jsou tranzitní služby</p>	<p>Tranzitní služby v pevné veřejné telefonní síti</p>		<p>Tranzitní služby ve veřejných telefonních sítích poskytovaných v pevném místě</p>

Číslo trhu	Označení trhu v Doporučení	Označení trhu v Opatření (viz níže)	Specifická úprava regulace trhu	Odpovídající trh uvedený v příloze 1 Rámcové směrnice (viz výše)
	ohraničeny konzistentně s vymezením trhů terminace a originace ve veřejné telefonní síti v pevném místě			
11.	Velkoobchodní samostatný přístup k účastnickému kovovému vedení (včetně sdíleného přístupu k účastnickému kovovému vedení) a úseku účastnického kovového vedení sítě pro účely poskytování širokopásmových a hlasových služeb	Velkoobchodní plný přístup k účastnickému kovovému vedení nebo sdílený přístup k účastnickému kovovému vedení nebo úseku účastnického kovového vedení sítě pro účely poskytování služeb elektronických komunikací	Odkaz na nařízení ES č. 2887/2000 ve spojitosti s tímto trhem má význam pro povinnost uveřejnit tzv. referenční nabídku zpřístupnění účastnického kovového vedení. (viz body III.C.3 a III.C.5 níže)	Trh 11 odpovídá trhu „Přístup k veřejné telefonní síti v pevném místě včetně samostatného zpřístupnění účastnického kovového vedení (místní smyčky)“ a rovněž trhu upraveného nařízením ES č. 2887/2000 „Služby poskytované prostřednictvím samostatného účastnického kovového vedení (místní smyčka)“
12.	Velkoobchodní širokopásmový přístup; Tento trh zahrnuje přístup skrze tzv. „bit-stream“,	Velkoobchodní širokopásmový přístup v sítích elektronických komunikací*		Velkoobchodní poskytování kapacity pronajatých linek dalším

Číslo trhu	Označení trhu v Doporučení	Označení trhu v Opatření (viz níže)	Specifická úprava regulace trhu	Odpovídající trh uvedený v příloze 1 Rámcové směrnice (viz výše)
	který dovoluje širokopásmový přenos dat v obou směrech a jiné velkoobchodní přístupy poskytované skrze jinou infrastrukturu, pokud nabízejí možnosti rovnocenné přístupu skrze „bit-stream“, ale nezahrnuje trh 11 výše ani trh 18 níže	*Před vydáním opatření obecné povahy č. OOP/1/05.2006-21 ze dne 9. května 2006 zněl název tohoto trhu „Velkoobchodní širokopásmový přístup v sítích elektronických komunikací včetně přístupu k datovému toku“		poskytovatelům služeb elektronických komunikací
13.	Velkoobchodní poskytování koncových úseků pronajatých okruhů	Velkoobchodní poskytování koncových úseků pronajatých okruhů v sítích elektronických komunikací		Trhy 13 a 14 společně odpovídají trhu „Propojení pronajatých linek (propojení okruhů)“ a trhu „Velkoobchodní poskytování
14.	Velkoobchodní poskytování páteřních úseků pronajatých okruhů	Velkoobchodní poskytování páteřních úseků pronajatých okruhů v sítích elektronických komunikací		kapacity pronajatých linek dalším poskytovatelům služeb elektronických komunikací“
15.	Přístup a původ volání (originace) ve veřejných mobilních telefonních sítích	Přístup a původ volání (originace) ve veřejných mobilních telefonních sítích		Původ volání (originace) ve veřejných mobilních telefonních sítích
16.	Ukončení volání	Ukončení volání		Ukončení volání

Číslo trhu	Označení trhu v Doporučení	Označení trhu v Opatření (viz níže)	Specifická úprava regulace trhu	Odpovídající trh uvedený v příloze 1 Rámcové směrnice (viz výše)
	(terminace) v jednotlivých veřejných mobilních telefonních sítích	(terminace) v jednotlivých veřejných mobilních telefonních sítích		(terminace) ve veřejných mobilních telefonních sítích
17.	Velkoobchodní národní trh mezinárodního roamingu ve veřejných mobilních sítích	Velkoobchodní vnitrostátní trh mezinárodního roamingu ve veřejných mobilních sítích		Národní trh mezinárodního roamingu ve veřejných mobilních sítích
18.	Služby šíření vysílání poskytující obsah vysílání koncovým uživatelům	Služby šíření rozhlasového a televizního vysílání v sítích elektronických komunikací poskytující obsah vysílání koncovým uživatelům		Odpovídající trh nebyl v příloze 1 Rámcové směrnice uveden

Tabulka č. 1

Přestože ustanovení článku 7 Rámcové směrnice dovoluje jednotlivým národním regulátorům vymezit z věcného hlediska relevantní trhy jinak, než jak jsou uvedeny v Doporučení, Český telekomunikační úřad této možnosti nevyužil. V rámci České republiky tedy platí, že služby elektronických komunikací jsou regulovány na 18-ti věcně relevantních trzích, jak jsou uvedeny v Doporučení a převzaty v opatření obecné povahy č. OOP/1/07.2005-2 ze dne 27. června 2005, kterým se stanoví relevantní trhy v oboru elektronických komunikací, ve znění opatření obecné povahy č. OOP/1/05.2006-21 ze dne 9. května 2006 („Opatření“).

I.C.3 Vymezení relevantních trhů Českým telekomunikačním úřadem

Ustanovení článku 16 Rámcové směrnice ukládá národním regulátorům služeb elektronických komunikací (včetně Českého telekomunikačního úřadu), aby bez zbytečného odkladu po vydání Doporučení provedly analýzu relevantních trhů a zjistily, jaké je na těchto trzích soutěžní

prostředí. Tuto povinnost převzal zákon o elektronických komunikacích v ustanovení § 51 odst. 1 s dovětkem, že analýza relevantních trhů se má provádět opakovaně v intervalech jednoho roku až tří let. Zákon o elektronických komunikacích také stanovil Českému telekomunikačnímu úřadu lhůtu devět měsíců od nabytí účinnosti zákona (tj. do 1. února 2006), v rámci které měl tento úřad dokončit první kolo analýz relevantních trhů.

Aby Komise zajistila, že jednotliví národní regulátoři budou při analýze trhů elektronických komunikací postupovat jednotně a především v souladu se soutěžním právem Evropského společenství, vydala Komise (na základě zmocnění obsaženém v článku 15 Rámcové směrnice) dne 11. července 2002 pokyny č. 2002/C 165/03 k analýze trhu a hodnocení významné tržní síly podle regulačního rámce Společenství pro sítě a služby elektronických komunikací („Pokyny“).

Český telekomunikační úřad oficiálně zahájil první kolo analýz relevantních trhů elektronických komunikací (v souladu s výše uvedenými předpisy) dne 1. července 2005, kdy nabylo účinnosti Opatření. Nicméně, dodržení původně naplánovaného termínu 1. února 2006, kdy měly být dokončeny analýzy všech 18-ti relevantních trhů v České republice, se ukázalo jako nereálné. Teprve dne 3. března 2006 vydal Český telekomunikační úřad první analýzu (trh č. 11 – opatření obecné povahy č. A/11/03.2006-2) a analýzy všech 18-ti trhů byly ukončeny až v červnu 2006. Poslední opatření obecné povahy, které obsahuje analýzu relevantního trhu (trh č. 12 – opatření obecné povahy č. A/12/08.2006-35) vydal Český telekomunikační úřad dne 24. srpna 2006. Stručný souhrn zjištění Českého telekomunikačního úřadu ohledně soutěžního prostředí na každém z 18-ti analyzovaných trhů, včetně přijatých nápravných opatření (viz bod V.A.4 níže), jsou obsaženy v příloze této práce.²⁵

I.C.4 Souhrn analyzovaných trhů elektronických komunikací v České republice

Z 18-ti analýz věcně relevantních trhů elektronických komunikací v České republice, které provedl Český telekomunikační úřad, vyplývá, že soutěžní situace na těchto trzích je poměrně tristní.

Český telekomunikační úřad shledal jen čtyři trhy (trhy č. 6, č. 10, č. 14 a č. 15 – viz příloha) efektivně konkurenčními, přičemž na zbývajících 14-ti trzích působí dle zjištění Českého telekomunikačního úřadu podnik s významnou tržní silou (viz bod IV.A.6 níže), kterým je

²⁵ Charakteristika 18-ti trhů uvedená v příloze vychází z analýz jednotlivých trhů, které provedl Český telekomunikační úřad a vydal ve formě opatření obecné povahy. Tato opatření obecné povahy jsou veřejně dostupná na Internetu (na adrese Českého telekomunikačního úřadu: <http://www.ctu.cz>).

převážně společnost ČESKÝ TELECOM, a.s. (všechny trhy s výjimkou trhů efektivně konkurenčních a s výjimkou trhu č. 18), nebo společnost RADIOKOMUNIKACE, a.s. (trh č. 18 – viz příloha) a ve dvou specifických případech trhů terminace volání (trhy č. 9 a č. 16 – viz příloha) dokonce všichni poskytovatelé služeb na tomto trhu.

Tento neutěšený stav je dále posilován existencí bariér vstupu na jednotlivé trhy služeb elektronických komunikací (a do jisté míry je existence bariér rovněž příčinou tohoto stavu). Společnost ČESKÝ TELECOM, a.s. je jediným vlastníkem unikátní infrastruktury sítí elektronických komunikací, která pokrývá téměř všechny domácnosti i podnikatele na území České republiky a společnost RADIOKOMUNIKACE, a.s. má zase jako jediná možnost využívat velmi vysoký počet vysílacích stanic pro poskytování šíření celoplošného analogového rozhlasového a televizního vysílání, přičemž ani jeden z těchto výrobních faktorů není na území České republiky za současného stavu techniky reálně duplikovatelný. Český telekomunikační úřad vyhodnotil tyto skutečnosti jako vážné bariéry vstupu na trhy č. 1, č. 2, č. 8, č. 11 a č. 13 (to se vztahuje na společnost ČESKÝ TELECOM, a.s.) resp. na trh č. 18 (to se naopak týká společnosti RADIOKOMUNIKACE, a.s.). K tomu dále přistupuje názor Českého telekomunikačního úřadu, že možnost ukončit volání, kterou má pouze ten operátor, v jehož síti se volané účastnické číslo nachází, zakládá bariéru vstupu na relevantní trhy služeb ukončení volání (terminace), což se týká trhů č. 9 a č. 16. Český telekomunikační úřad nenalezl významnou bariéru vstupu na trh jen v deseti analyzovaných případech z osmnácti.

Přestože cenová regulace je obecně považována až za poslední možnost řešení tržního selhání, Český telekomunikační úřad se rozhodl uplatnit tento nástroj na celkem osmi trzích (trhy č. 1, č. 7 až č. 9, č. 11, č. 13, č. 16 a č. 18 – viz příloha), které představují téměř polovinu celkového počtu zkoumaných trhů.

Nelze než uzavřít, že efektivně soutěžní prostředí na trhu elektronických komunikací v České republice určitě nepanuje.

KAPITOLA II. – PRÁVNÍ ÚPRAVA REGULACE TRHU ELEKTRONICKÝCH KOMUNIKACÍ

Jak vyplývá z předmluvy této práce, platná právní úprava regulující soutěž na trhu elektronických komunikací je relativně nová, avšak trh elektronických komunikací v České republice i v ostatních členských státech Evropské unie byl předmětem regulace ještě před jejím zavedením. Pro lepší pochopení předností i nedostatků platné právní úpravy je proto vhodné nejprve stručně nastínit historický vývoj právní úpravy regulující trh elektronických komunikací a v návaznosti na tento výklad upozornit na nejdůležitější soutěžně-právní aspekty platné právní úpravy.

Účelem této kapitoly je přiblížit čtenářům nejpodstatnější soutěžně-právní momenty právní regulace trhu elektronických komunikací v České republice v historické perspektivě až po zavedení nového regulačního rámce Evropské unie.

II.A Historický vývoj právní úpravy regulace trhu elektronických komunikací v České republice

II.A.1 Regulace trhu elektronických komunikací v České republice před vydáním telekomunikačního zákona č. 151/2000 Sb.

Historicky prvním československým právním předpisem, který reguloval poskytování telekomunikačních služeb (dnes bychom je řadili mezi služby elektronických komunikací) byl zákon č. 60/1923 Sb., o telegrafech, který platil na území Československa až do roku 1950. Dne 1. července 1950 nabyl účinnosti zákon č. 72/1950 Sb., o telekomunikacích, na základě kterého byly subjekty poskytující telekomunikační služby pověřeny také výkonem státní správy v odvětví telekomunikací. Tuto koncepci poté převzal i navazující zákon č. 110/1964 Sb., o telekomunikacích, a dovedl ji prakticky až do stavu, kdy poskytovatelé telekomunikačních služeb primárně vykonávali státní správu v tomto odvětví a pouze druhotně poskytovali telekomunikační služby ostatním subjektům.²⁶

Důvodem této zvláštní právní úpravy byla skutečnost, že trh telekomunikací byl tradičně v celém světě (a v bývalých socialistických státech zvlášť) vnímán jako strategické odvětví národního hospodářství. Právě důležitost a význam telekomunikací vedly v dřívější době Československo

²⁶ Smejkal, V. a kol. Právo informačních a telekomunikačních systémů. 1. vydání. Praha : C. H. Beck, 2001, s. 155.

ke zřízení a provozování státem kontrolovaných subjektů, které působily na příslušném dílčím telekomunikačním trhu. Jednalo se o dvě organizace spojů, a to Správu pošt a telekomunikací (pošta a drátové telekomunikace) a Správu radiokomunikací (bezdrátové telekomunikace).²⁷ Mezi nástupce těchto subjektů lze zařadit společnost SPT TELECOM, a.s., jež se posléze přejmenovala na ČESKÝ TELECOM, a.s., dnes Telefónica O2 Czech Republic, a.s., dále společnost RADIOKOMUNIKACE a.s., právního nástupce společnosti ČESKÉ RADIOKOMUNIKACE, a.s. a konečně Českou poštu, s.p.

Zákon č. 110/1964 Sb., o telekomunikacích, zůstal v platnosti až do 30. června 2000 (více než 35 let)²⁸ a výše uvedené subjekty proto v minulosti získaly na jednotlivých dílčích trzích prakticky monopolní postavení, které ovšem nemohly libovolně využít. Rubem státní politiky plánování a etatizace podnikání totiž byla rozsáhlá omezující regulační opatření, která znemožňovala výše uvedeným subjektům chovat se tržně a účtovat za své služby nákladově orientované ceny.

Přes dílčí novelu provedenou zákonem č. 150/1992 Sb., která oddělila výkon státní správy v odvětví telekomunikací od poskytování telekomunikačních služeb, zůstal zákon č. 110/1964 Sb., o telekomunikacích, až do konce své platnosti poplatný době svého vzniku, neboť vázal poskytování telekomunikačních služeb na povolení nebo pověření orgánu státní správy, přičemž stát rozhodoval o zřizování a provozování všech přenosových cest pro přepravu všech druhů informací pomocí telekomunikačních zařízení.²⁹ V rámci pověření nebo povolení od orgánu státní správy se všem poskytovatelům telekomunikačních služeb na základě volného uvážení příslušného orgánu státní správy ukládaly různé podmínky, které tito poskytovatelé museli plnit při zřizování a provozování jednotné telekomunikační sítě, a zároveň byl stanoven druh a rozsah služeb, které tito poskytovatelé museli nabízet.³⁰ Všem poskytovatelům byla uložena povinnost udržovat telekomunikační zařízení jednotné telekomunikační sítě ve stavu způsobilém spolehlivě uspokojovat potřeby uživatelů, a to pod různými sankcemi.³¹ Navíc poskytování většiny telekomunikačních služeb podléhalo cenové regulaci ve formě stanovených maximálních cen, které mohli poskytovatelé za jednotlivé služby požadovat (to se týkalo zejména telefonních služeb a služby šíření vysílání).³²

²⁷ Smejkal, V. a kol. Právo informačních a telekomunikačních systémů. 1. vydání. Praha : C. H. Beck, 2001, s. 155.

²⁸ Jak plyne z ustanovení § 110 telekomunikačního zákona č. 151/2000 Sb.

²⁹ Viz ustanovení § 1 zákona č. 110/1964 Sb., o telekomunikacích.

³⁰ Viz ustanovení § 2 zákona č. 110/1964 Sb., o telekomunikacích.

³¹ Viz ustanovení § 3 a § 19 zákona č. 110/1964 Sb., o telekomunikacích.

³² Viz ustanovení § 8 zákona č. 110/1964 Sb., o telekomunikacích.

Cenová regulace v oblasti telekomunikací našla v devadesátých letech své vyjádření v zákoně č. 526/1990 Sb., o cenách („zákon o cenách“), a zákoně č. 265/1991 Sb., o působnosti státních orgánů České republiky v oblasti cen („zákon o působnosti v oblasti cen“), které zůstávají stále v platnosti, ačkoli již byly několikrát novelizovány. Až do 30.června 2000 Ministerstvo financí České republiky na základě výše uvedených zákonů vydávalo cenové výměry, kterými stanovilo maximální ceny národních telefonních služeb,³³ zatímco Ministerstvo hospodářství a od roku 1997 Ministerstvo dopravy a spojů svými cenovými výměry určovalo maximální ceny a podmínky poskytování mezinárodních telefonních služeb.³⁴ Maximální ceny stanovené Ministerstvem financí resp. Ministerstvem dopravy a spojů však nemusely odpovídat nákladům vloženým do poskytování příslušné služby plus přiměřenému zisku (tzv. nákladová orientace cen) a z politických důvodů (viz odst. níže) se běžně využívalo křížového financování, což znamená, že některé telekomunikační služby byly účelově předraženy, aby zisk z poskytování těchto služeb pokryl ztrátu vzniklou z poskytování jiných telekomunikačních služeb.

Významným symbolem politiky státního dirigismu na trhu telekomunikací v devadesátých letech bylo usnesení vlády České republiky č. 428 ze dne 10. srpna 1994. Cílem české vlády tehdy bylo přimět společnost SPT TELECOM k rozsáhlým investicím do infrastruktury a tím zajistit, aby telekomunikační služby mohly být poskytovány i v ekonomicky neatraktivních oblastech České republiky. Ačkoli se SPT TELECOM roku 1994 transformoval ze státního podniku v akciovou společnost s majoritním podílem státu (na základě zákona č. 92/1991 Sb., o podmínkách převodu majetku státu na jiné osoby), neměl v tehdejších právních podmínkách jinou možnost, než požadavku vlády vyhovět, a za cenu značných investic vybudovat telekomunikační infrastrukturu i v ekonomicky neatraktivních oblastech. Aby vláda České republiky zajistila společnosti SPT TELECOM přiměřenou návratnost této investice a současně neznemožnila obyvatelstvu telekomunikační služby využívat (neboť výše investic by za tržních podmínek vedla k neúměrnému zdražení některých telekomunikačních služeb, zejména služby přístupu k veřejné telefonní síti v pevném místě – srov. trhy č. 1 a č. 2 v příloze), využívala tehdejší cenová regulace telekomunikačních služeb metody křížového financování (viz odst. výše). Výsledkem cenové regulace tak bylo předražení méně poptávaných telekomunikačních služeb (zejména telefonních služeb – srov. trhy č. 3 až č. 6 v příloze) a dumpingová cena nejvíce poptávaných (základních) telekomunikačních služeb přístupu.

³³ Viz např. výměr Ministerstva financí České republiky č. 01/95, Příloha 5.

³⁴ Viz např. výměr Ministerstva dopravy a spojů č. 01/MZN/98 o stanovení maximálních mezinárodních telefonních služeb.

Vstup mobilních operátorů na český trh

Český trh telekomunikací se poprvé otevřel mobilním operátorům již v listopadu 1990, kdy vláda České republiky poskytla společnosti EuroTel Praha spol. s r.o. („Eurotel“) původně exkluzivní licenci na veřejné datové služby. Eurotel nato zprovoznil dne 12. září 1991 první veřejnou mobilní síť formátu NMT (analogová síť v pásmu 450 MHz). V roce 1996 potom došlo ke zprovoznění mobilních sítí formátu GSM. Jednu síť zprovoznil Eurotel, druhou tehdejší společnost RADIOMOBIL a.s. (dnes T-Mobile), což vedlo k zavedení do té doby nevídaného konkurenčního prostředí na trhu telefonních služeb. Dne 22. 7. 1999 došlo k dalšímu průlomů v soutěžním prostředí na českém telekomunikačním trhu. V tzv. kauze Paegas Internet Call bylo legalizováno poskytování hlasových služeb prostřednictvím Internetu (internetová telefonie – tzv. VoIP z anglického „Voice over Internet Protocol“) a v souvislosti s tím došlo k úplné liberalizaci trhu internetové telefonie, jejíž provozování nadále upravovalo pouze generální povolení vydané Ministerstvem dopravy a spojů jako právní předpis s převažujícími prvky obecné povahy. Poskytovatelé internetové telefonie byli vázáni jen obecnými podmínkami stanovenými v generálním povolení a nemuseli již každý individuálně žádat o zvláštní licenci.³⁵

Hovoří-li se o liberalizaci českého trhu telekomunikací až teprve v souvislosti s vydáním telekomunikačního zákona (viz bod II.A.2 níže), je třeba zdůraznit, že se zdá být čím dál tím jasnější, že předcházející zavedení mobilních telefonních služeb a služeb internetové telefonie vedlo k posílení soutěžního prostředí i na trzích telefonních služeb poskytovaných v pevném místě. Rychlý rozvoj mobilních technologií, vzájemná kompatibilita, nahraditelnost pevných linek mobilními sítěmi a zejména trvale klesající ceny mobilních operátorů učinily z výše uvedených služeb významnou konkurenci pro služby poskytované prostřednictvím pevné telekomunikační sítě. Vzájemné působení mobilních telefonních služeb na telefonní služby poskytované v pevném místě potvrdilo i Ministerstvo informatiky České republiky a vláda České republiky v dokumentu Státní informační a komunikační politika e-Česko 2006, kterou vláda schválila usnesením č. 265 dne 24. 3. 2004. V tomto dokumentu se na str. 27 říká:

„V roce 2002 celkové tržby mobilních operátorů překročily tržby fixních operátorů. Česká republika je tak jednou z prvních zemí v Evropě, kde dochází k přímé konkurenci hlasových služeb poskytovaných na pevných a mobilních sítích. Cenová hladina mobilní hlasové služby,

³⁵ Viz generální povolení č. GP - 22 /1999 na poskytování telekomunikačních služeb ze dne 22. 7. 1999 publikované v Telekomunikačním věstníku č. 8/1999.

která je díky konkurenčním tlakům jednou z nejnižších v Evropě, již přímo působí na úroveň maloobchodních cen v hlasových službách fixních sítí. ”³⁶

II.A.2 Regulace trhu elektronických komunikací v České republice podle telekomunikačního zákona č. 151/2000 Sb.

Pozvolná změna právního prostředí na trhu telekomunikací v České republice se odvíjela zejména od požadavků Evropské unie na harmonizaci českého práva s evropskými předpisy (viz bod II.B níže) v rámci jednání o přistoupení. V této souvislosti dne 14. dubna 1999 česká vláda přijala usnesení č. 324, kterým schválila cíle a principy tzv. Národní telekomunikační politiky. V tomto dokumentu se uvádí:

„V minulosti byly ceny zejména u veřejné telefonní služby značně zkreslené, tvorba cen se řídila hlavně zájmem zákazníků o danou službu, takže ceny mohly značně přesahovat náklady. Na druhé straně byla tvorba cen u některých služeb ovlivněna politickými zájmy a ceny těchto služeb byly nižší než vynaložené náklady. Tyto cenové deformace pak vedly ke křížovému financování. V dnešní době dochází k nápravě těchto deformací, k rebalancování. Při tvorbě cen nesmí docházet k náhlým změnám, je nutno zkoumat jejich citlivost na změnu poptávky, tzv. elasticitu cen. Dále je třeba zkoumat tzv. externalitu, což jsou vedlejší důsledky např. do oblasti sociální.

...

Dokončení rebalancování a odstranění křížového financování je hlavním předpokladem pro liberalizaci veřejné telefonní služby v České republice. ”³⁷

S ohledem na plánovanou liberalizaci trhu telekomunikací byl koncipován také nový zákon o telekomunikacích č. 151/2000 Sb. („telekomunikační zákon“), který s účinností ode dne 1. července 2000 nahradil původní zákon o telekomunikacích č. 110/1964 Sb. a do kterého vkládal zákonodárce velké ambice.³⁸

Telekomunikační zákon skutečně přinesl do české právní úpravy regulace telekomunikací celou řadu pozitivních změn, z nichž nejvýznamnější bylo:

- zavedení licenčního režimu pro subjekty, které chtěly poskytovat veřejnosti telekomunikační služby vyjmenované v telekomunikačním zákoně (jde o hlavní telekomunikační služby jako telefonní služby v mobilních nebo pevných sítích, šíření vysílání apod.);

³⁶ Státní informační a komunikační politika e-Česko 2006 – příloha k usnesení vlády ČR č. 265 dne 24. 3. 2004.

³⁷ Národní telekomunikační politika – příloha k usnesení vlády ČR č. 324 dne 14. 4. 1999.

³⁸ Srov. důvodovou zprávu k telekomunikačnímu zákonu č. 151/2000 Sb.

- zavedení generálních licencí, podle kterých mohou být poskytovány veřejnosti ostatní telekomunikační služby jen na základě ohlášení;
- zavedení správy kmitočtového spektra a čísel na principu nediskriminace a jejich přidělování skrze otevřená výběrová řízení (jde o zdroje, které přirozeně limitují celkový počet subjektů, které mohou poskytovat dané telekomunikační služby);
- zavedení režimu uznávání (podle harmonizovaných norem) a schvalování telekomunikačních zařízení na principu technologické neutrality; a
- uvolnění přístupu k telefonním službám kteréhokoliv operátora poskytovaných v pevném místě jak formou nastavení předvolby čísel (tj. předvolba operátora – tzv. CPS z anglického „Carrier Pre-Selection“), tak krátkou individuální volbou čísel pro jednotlivá volání (tj. volba operátora – tzv. CS z anglického „Carrier Selection“), a to nejpozději do 30. 6. 2002;
- zavedení přenositelnosti telefonních čísel účastníků pro případ změny provozovatele sítě nebo poskytovatele služby, a to nejpozději do 31. 12. 2002.
- sjednocení výkonu regulace a dohledu pro celé odvětví telekomunikací v jednom specializovaném orgánu, kterým byl ustaven Český telekomunikační úřad.

Přes všechny výše uvedené klady, které bezesporu přispěly k postupnému rozvoji služeb elektronických komunikací v České republice a vstupu dalších poskytovatelů těchto služeb na český trh, zůstalo mnoho součástí předchozí právní úpravy fakticky zachováno. V novém právním prostředí, které bylo telekomunikačním zákonem prohlášeno za liberalizované a plně otevřené hospodářské soutěži, to však mělo na existenci soutěže velmi nepříznivé dopady.

Institut univerzální služby a cenová regulace

Řada povinností, které dříve ukládal stát poskytovatelům telekomunikačních služeb v rámci povolení nebo pověření podle původního zákona č. 110/1964 Sb., o telekomunikacích, zůstala fakticky zachována, a to zejména prostřednictvím institutu univerzální služby.³⁹ Podle telekomunikačního zákona mohl Český telekomunikační úřad na základě vlastní úvahy uložit současně s licenci k poskytování telekomunikačních služeb povinnost poskytovat univerzální službu. Tuto možnost Český telekomunikační úřad prakticky okamžitě využil a uložil povinnost poskytovat univerzální službu společnosti ČESKÝ TELECOM, a.s. Definice univerzální služby, obsažená v ustanovení § 29 telekomunikačního zákona, výslovně stanoví, že jde o:

³⁹ Viz ustanovení § 29 telekomunikačního zákona.

„(1)...minimální soubor služeb, které jsou dostupné ve stanovené kvalitě všem uživatelům za dostupnou cenu. Dostupnou cenou se rozumí cena stanovená podle zvláštního právního předpisu.

(2) Univerzální služba musí zahrnovat

a) veřejnou telefonní službu, včetně faksimilního přenosu a přenosu dat, poskytovanou prostřednictvím telekomunikační sítě, ...“⁴⁰

Zvláštním právním předpisem dle ustanovení § 29 odst. 1 telekomunikačního zákona je právě zákon o cenách. Telekomunikační zákon dále souhrnně upravuje cenovou regulaci telekomunikačních služeb v ustanoveních § 77 až § 80, které kromě (maloobchodní) cenové regulace služeb zahrnutých do univerzální služby předpokládají regulaci (velkoobchodních) cen za propojení veřejných telekomunikačních sítí (v praxi šlo o cenovou regulaci služeb poskytovaných na trzích č. 8 až č. 10 a trzích č. 15 a č. 16 – viz příloha). Od 1. července 2000 Český telekomunikační úřad rovněž nahradil na základě novely zákona o působnosti v oblasti cen Ministerstvo financí i Ministerstvo dopravy a spojů v roli orgánu regulujícího ceny telekomunikačních služeb.⁴¹

Z výše uvedeného je zřejmé, že institut univerzální služby a cenová regulace telekomunikačních služeb, jak byla upravena v telekomunikačním zákoně, vedla k direktivnímu určení způsobu výpočtu cen telekomunikačních služeb, což i nadále ovlivňovalo soutěžní chování poskytovatelů telekomunikačních služeb a mohlo mít za následek i určitá omezení v hospodářské soutěži na telekomunikačním trhu. Navíc, z právní úpravy obsažené v telekomunikačním zákoně je na mnoha místech patrný střet dvou zásadních a v mnoha ohledech protichůdných zájmů, totiž zájmu na zavedení efektivní hospodářské soutěže na straně jedné a zájmu na zajištění maximálního prospěchu pro koncové uživatele na straně druhé. Řešení střetu těchto zájmů však bylo v konkrétním případě výslovně ponecháno na rozhodnutí Českého telekomunikačního úřadu.⁴²

Principy a proces tvorby cenové regulace na maloobchodní úrovni

Český telekomunikační úřad aplikoval na maloobchodní úrovni cenovou regulaci tak, že stanovil maximální hladinu zvýšení cen služeb zahrnutých v univerzální službě vždy pro určité budoucí

⁴⁰ Ustanovení § 29 telekomunikačního zákona č. 151/2000 Sb.

⁴¹ Viz ustanovení § 111 telekomunikačního zákona č. 151/2000 Sb., kterým se mění zákon č. 265/1991 Sb., o působnosti v oblasti cen.

⁴² Srov. např. ustanovení § 37b odst. 1 telekomunikačního zákona č. 151/2000 Sb.

období (jedná se o tzv. věcné usměrňování cen ve smyslu zákona o cenách). Cenové regulaci tak nepřímo podléhaly všechny cenové plány (tarify) společnosti ČESKÝ TELECOM, a.s., neboť všechny zahrnovaly veřejné telefonní služby obsažené v institutu univerzální služby. Závažný dopad na soutěžní prostředí však měla ta skutečnost, že kromě celkového koeficientu „M“, tj. maximálního nárůstu cenové hladiny všech regulovaných služeb, cenová rozhodnutí předepisovala i podobné koeficienty „Mi“, které se aplikovaly samostatně na jednotlivé konkrétní služby zahrnuté v univerzální službě (tj. zvláště na službu přístupu – trhy č. 1 a č. 2, zvláště na národní telefonní služby – trhy č. 3 a č. 5, zvláště na mezinárodní telefonní služby – trhy č. 4 a č. 6 – viz příloha).⁴³

V souvislosti s cenovou regulací služeb zahrnutých do univerzální služby, která se nepřímo týkala všech tarifů společnosti ČESKÝ TELECOM, a.s. (jak plyne z výše uvedeného), se sluší poznamenat, že telekomunikační zákon upravuje v ustanoveních § 31 a § 32 institut tzv. prokazatelné ztráty resp. její úhrady. Zatímco společnost ČESKÝ TELECOM, a.s. argumentovala, že kvůli nepřímé cenové regulaci všech tarifů by ji měla být uhrazena prakticky veškerá ztráta z maloobchodního nabízení služby přístupu k síti (jejíž cena zůstala v důsledku cenové regulace pod úrovní nákladů), Ministerstvo dopravy a spojů vyhláškou č. 235/2001 Sb. zúžilo aplikaci institutu prokazatelné ztráty jen na relativně nepatrnou část služeb zahrnutých v cenové regulaci. Tato skutečnost zapříčinila značné problémy ohledně výkladu pojmu „univerzální služba“, protože odlišný (extenzivní) výklad plynul z cenové regulace a zcela jiný (restriktivní) výklad plynul z institutu úhrady prokazatelné ztráty.

Cenová regulace se obvykle realizovala ve třech krocích. Nejprve Český telekomunikační úřad vydal cenové rozhodnutí, kterým definoval jednotlivé koeficienty „Mi“ a jejich vážený podíl na výsledném koeficientu „M“ pro budoucí období (první takové rozhodnutí bylo rozhodnutí č. 01/US/2001 ze dne 27. 11. 2001) a poté oznámil navazujícím cenovým rozhodnutím společnosti ČESKÝ TELECOM, a.s., jakým způsobem má navrhnout ceny svých služeb, aby nepřekročily stanovenou maximální hladinu, a současně uveřejnil matematické vztahy, podle kterých bude tyto návrhy posuzovat (první takové rozhodnutí bylo rozhodnutí č. 02/US/2001 ze dne 14. 12. 2001). V tomto rozhodnutí Český telekomunikační úřad rovněž požádal ČESKÝ TELECOM, a.s. o zavedení zvláštních tarifů HOME STANDARD, HOME MINI a BUSINESS STANDARD, jejichž přesnou charakteristiku (včetně cen jednotlivých služeb a zavedení hovorového kreditu) sám vymezil.⁴⁴

⁴³ Viz např. rozhodnutí č. 01/US/2001 ze dne 27. 11. 2001.

⁴⁴ Viz rozhodnutí č. 02/US/2001 ze dne 14. 12. 2001.

ČESKÝ TELECOM, a.s., poté, co na základě obou výše uvedených rozhodnutí zjistil, jaké typy služeb v jaké struktuře a výši cen má poskytovat, předložil příslušné návrhy tarifů. Český telekomunikační úřad pak jen matematicky ověřil splnění předepsaných podmínek a v dalším cenovém rozhodnutí zachytil už jen výsledek cenové regulace. Na počátku účinnosti telekomunikačního zákona, se tak stalo rozhodnutím č. 01/2002 ze dne 8. 1. 2002.

Všechny tři typy cenových rozhodnutí upravující cenovou regulaci univerzální služby byly od roku 2002 průběžně nahrazovány rozhodnutími novými. Nicméně, funkce a systém regulace se až do dubna 2005 (viz níže v tomto bodě) prakticky nezměnil, protože nová cenová rozhodnutí pouze zohledňovala dopad daňového zatížení na poskytování regulovaných služeb (všechny ceny totiž byly v matematických modelech cenových rozhodnutí počítány včetně DPH). Jedinou významnou novinku přineslo cenové rozhodnutí č. 02/US/2003 ze dne 8. 12. 2003, kterým byl nově zahrnut pod přímou regulaci tarif HOME ZERO, jehož jedinou složkou byla služba přístupu k síti. Český telekomunikační úřad stanovil uvedeným rozhodnutím maximální cenu pro tento tarif, přičemž tato maximální cena byla kupodivu vyšší, než cena za službu přístupu k síti obsažená v dalších přímo regulovaných tarifech HOME STANDARD a HOME MINI ponížená o příslušný hovorový kredit, který k těmto tarifům náležel a který se v tarifu HOME ZERO pochopitelně neobjevil (součástí tarifu HOME ZERO totiž nebyly telefonní služby).⁴⁵

Dopad cenové regulace na hospodářskou soutěž

S účinností ode dne 1. července 2002 bylo v České republice oficiálně liberalizováno poskytování telefonních služeb v pevném místě,⁴⁶ na příslušné relevantní trhy (trhy č. 3 až č. 6 – viz příloha) vstoupili alternativní operátoři (tj. poskytovatelé telefonních služeb odlišní od společnosti ČESKÝ TELECOM, a.s.) a služby poskytované na těchto trzích začaly podléhat úpravě zákona č. 143/2001 Sb., o ochraně hospodářské soutěže („zákon o ochraně hospodářské soutěže“), a tím i dohledu Úřadu pro ochranu hospodářské soutěže.

V důsledku výše popsaného fungování cenové regulace se však představy o liberalizaci telekomunikačního trhu a volné soutěži mohly jen těžko naplnit. Skutečnost, že nebylo dokončeno rebalancování cen služeb poskytovaných společností ČESKÝ TELECOM, a.s. ještě před otevřením příslušných trhů, ve spojení s cenovou regulací uplatňovanou Českým

⁴⁵ Srov. rozhodnutí č. 01/2002 ze dne 8. 1. 2002 s rozhodnutím č. 02/US/2003 ze dne 8. 12. 2003.

⁴⁶ Viz ustanovení § 76 telekomunikačního zákona ohledně zavedení volby operátora.

telekomunikačním úřadem (spočívající ve věcném usměrňování celkové cenové hladiny a cenové hladiny jednotlivých služeb) způsobila, že výsledné maloobchodní ceny jednotlivých služeb stále neodpovídaly nákladům vynaloženým na poskytování těchto služeb. Protože na velkoobchodní úrovni se cenová regulace naopak striktně držela metody LRAIC (z anglického „Long Run Average Incremental Costs“ tj. dlouhodobých průměrných přírůstkových nákladů)⁴⁷ vznikla mezi nákladově orientovanými velkoobchodními cenami a křížově financovanými maloobchodními cenami služeb nabízenými společnostmi ČESKÝ TELECOM, a.s. značná diskrepance. Zejména služba přístupu k síti, jejíž maloobchodní cena zůstala značně podhodnocená (srov. bod II.A.1 výše), znemožňovala vznik efektivní konkurence na příslušných relevantních trzích (šlo o trhy č. 1 a č. 2 – viz příloha).

Tyto negativní důsledky ještě posílilo zavedení přímo regulovaných tarifů HOME MINI, HOME STANDARD a na ně navazujících tarifů společnosti ČESKÝ TELECOM, a.s. Tyto tarify představovaly vázanou nabídku několika různých služeb (služby přístupu k síti a služeb telefonních), přičemž hovorový kredit (později nahrazený volnými minutami), který byl do tarifů HOME MINI a HOME STANDARD zařazen na pokyn Českého telekomunikačního úřadu, působil na koncové uživatele tak, že současně se službou přístupu k síti raději využívali také opticky dražší telefonní služby společnosti ČESKÝ TELECOM, a.s., protože určitý (nikoliv nevýznamný) objem těchto telefonních služeb mohli získat prakticky zdarma. Zavedení tarifu HOME ZERO (od 1. 7. 2002) a jeho následné zahrnutí pod přímou cenovou regulaci (rozhodnutím č. 02/US/2003 ze dne 8. 12. 2003) deformovanou tržní situaci ani v nejmenším nenapravilo, neboť maximální regulovaná cena za službu přístupu k síti (jež byla jedinou složkou tarifu HOME ZERO) byla vyšší, než regulovaná cena stejné služby minus příslušný hovorový kredit, resp. volné minuty zahrnuté v některých dalších tarifech společnosti ČESKÝ TELECOM, a.s. včetně tarifů HOME MINI a HOME STANDARD. Pokud by tedy chtěli koncoví uživatelé využívat pouze telefonní služby alternativních operátorů a nechtěli by platit společnosti ČESKÝ TELECOM, a.s. za tarif, který obsahuje již předplacený hovorový kredit nebo volné minuty, podle tarifu HOME ZERO by zaplatili za službu přístupu k síti opticky vyšší cenu, než ostatní koncoví uživatelé.⁴⁸

Nelze se proto příliš divit, že tato porucha soutěže na příslušných trzích telekomunikačních služeb upoutala pozornost Úřadu pro ochranu hospodářské soutěže, který po více než dva roky se táhnoucím řízením (vedeném nejprve pod sp. zn. S 222/03 pro možné porušení zákona o ochraně

⁴⁷ Viz např. rozhodnutí č. 01/PROP/2002 ze dne 5. 2. 2002, které definuje metodu LRAIC, přičemž tuto metodu přebírají i další rozhodnutí o propojení.

⁴⁸ Viz rozhodnutí Úřadu pro ochranu hospodářské soutěže č.j.: S 127/04-3210/05-OHS ze dne 20. 4. 2005.

hospodářské soutěže a poté pod sp. zn. S 127/04 pro možné porušení čl. 82 Smlouvy o založení Evropského společenství) uložil dne 20. 4. 2005 společnosti ČESKÝ TELECOM, a.s. sankci za zneužití dominantního postavení (tuto sankci částečně zmírnil předseda Úřadu pro ochranu hospodářské soutěže rozhodnutím o rozkladu ze dne 24. 11. 2005), které spočívalo právě v nabízení tarifů obsahujících hovorový kredit nebo volné minuty, tedy ve vázání služeb. Je však třeba poznamenat, že rozhodnutí Úřadu pro ochranu hospodářské soutěže bylo značně alibistické, protože z předmětného řízení byly zcela vyloučeny přímo regulované tarify HOME MINI a HOME STANDARD, a navíc se Úřad pro ochranu hospodářské soutěže nedokázal vypořádat se samotnou příčinou poruchy soutěže, totiž cenovou regulací, jejíž tvorbu nemohl svým rozhodnutím nijak ovlivnit.⁴⁹

Nakonec to byl až Český telekomunikační úřad, který ukončil výše popsany protisoutěžní stav, když v dubnu 2005 vydal celou sérii nových cenových rozhodnutí (zejména rozhodnutí č. 01/2005 ze dne 2. 4. 2005), jež do budoucna zakazovaly společnosti ČESKÝ TELECOM, a.s. nabízet tarify obsahující hovorový kredit nebo volné minuty. Paradoxně tím Český telekomunikační úřad po více než třech letech napravil svoji vlastní chybu, kdy sérii cenových rozhodnutí z přelomu let 2001 a 2002 (viz výše zmiňovaná rozhodnutí č. 01/2002, č. 01/US/2001 a č. 02/US/2001) umožnil, aby uvedený protisoutěžní stav vznikl.⁵⁰

Nedostatky telekomunikačního zákona z hlediska soutěžního práva

Případ hovorových kreditů a volných minut zahrnutých v tarifech společnosti ČESKÝ TELECOM, a.s. byl jen jedním z nejkřiklavějších nedostatků právní úpravy obsažené v telekomunikačním zákoně, který se projevil ve světle soutěžně-právních norem, jak plynou ze zákona o ochraně hospodářské soutěže, resp. ze Smlouvy o založení Evropského společenství.

Nejasná pravidla cenové regulace jednotlivých telekomunikačních služeb, která byla odtržena od principů soutěžního práva se ukázala jako závažný problém. Tento problém navíc zostřoval konflikt mezi regulačními pravomocemi Českého telekomunikačního úřadu a pravomocemi Úřadu pro ochranu hospodářské soutěže podle zákona o ochraně hospodářské soutěže. V citovaném případě se totiž Úřad pro ochranu hospodářské soutěže nemohl sám zasadit o odstranění soutěžní poruchy, kterou způsobilo zavedení hovorových kreditů a volných minut.

⁴⁹ Viz rozhodnutí Úřadu pro ochranu hospodářské soutěže č.j.: S 127/04-3210/05-OHS ze dne 20. 4. 2005 a rozhodnutí předsedy Úřadu pro ochranu hospodářské soutěže č.j.: R 8/2005 ze dne 24. 11. 2005.

⁵⁰ Viz zejména rozhodnutí č. 01/2005 ze dne 2. 4. 2005, rozhodnutí č. 03/PROP/2005, 04/PROP/2005 a 05/PROP/2005 ze dne 22. 4. 2005.

resp. nedokončené rebalancování cen jednotlivých služeb (tedy poruchy, které spolupůsobila samotná cenová regulace), ale musel čekat až na zásah Českého telekomunikačního úřadu. Český telekomunikační úřad však nebyl povinen podle platné právní úpravy takový zásah vůbec provést.

Obecně lze konstatovat, že Český telekomunikační úřad cenovou regulací maloobchodních trhů pokračoval v ochraně koncových uživatelů před náhlým prudkým zvýšením cen některých základních služeb a umožnil společnosti ČESKÝ TELECOM, a.s. pokračovat v křížovém financování a vázání těchto služeb, avšak vůbec nepočítal s důsledky tohoto počínání v podmínkách otevřené soutěže. Naopak, Úřad pro ochranu hospodářské soutěže nedokázal s Českým telekomunikačním úřadem dostatečně spolupracovat a v případech, kdy se odhodlal zasáhnout sám, byla jeho rozhodnutí často v rozporu s regulační politikou Českého telekomunikačního úřadu, a proto neměla žádný trvalejší efekt. Je jasné, že v takových podmínkách neměl rozvoj efektivní konkurence příliš velký prostor.

Právní jistota poskytovatelů služeb elektronických komunikací tak v době účinnosti telekomunikačního zákona utrpěla těžkou ránu, protože souladná aplikace dvojí právní úpravy (tj. regulační a soutěžní) vykonávaná dvěma vzájemně nezávislými ústředními orgány státní správy se v českých podmínkách trhu elektronických komunikací ukázala jako velmi problematická, ne-li jako zcela nefunkční.

II.B Historický vývoj právní úpravy regulace trhu elektronických komunikací v Evropě

Ještě v osmdesátých letech dvacátého století byl trh elektronických komunikací většiny členských států Evropské unie (tehdy ještě Evropských společenství) charakterizován monopolním postavením státních organizací poskytujících telekomunikační služby podobně jako v tehdejším Československu.

První fázi liberalizace telekomunikačních služeb iniciovala Komise prostřednictvím několika návrhů společných politik, tzv. Zelených knih (v anglickém originále „Green Papers“). Nejvýznamnější z těchto politik, které se týkaly telekomunikací, byla Zelená kniha o rozvoji společného trhu telekomunikačních služeb a zařízení vydaná ve formě sdělení ze dne 30. 7. 1987 (COM(87) 290 final). Tímto dokumentem odstartovala v tehdejších Evropských společenstvích debata ohledně liberalizace a harmonizace právní regulace telekomunikačních služeb a

v pozoruhodně krátké době se zrodil komplexní regulační rámec, který vyústil dne 1. ledna 1998 v plnou liberalizaci telekomunikačních služeb v celé Evropské unii.⁵¹

Důvodem této převratné reformy byl fenomén tzv. informační společnosti, kdy se rychlý vývoj jednotlivých ekonomických sektorů telekomunikací, médií a informačních služeb včetně jejich vzájemné konvergence začal promítat do všech aspektů lidského života a podnikání, přičemž hospodářský růst evropských států začal být na dalším rozvoji těchto odvětví stále více závislý. Snaha podpořit hospodářský růst a odstranit veškeré překážky bránící dalšímu rozvoji přirozeně vedla orgány a členské státy Evropských společenství ke společné akci.

Prostředkem k zavedení prvního komunitárního regulačního rámce pro telekomunikační služby se stala celá řada směrnic, které byly na základě kompromisního řešení přijaté v roce 1990 rozděleny do dvou vzájemně se doplňujících sérií.⁵²

Komise, která byla na základě ustanovení článku 86 (ex článek 90) odst. 3 Smlouvy o založení Evropského společenství vybavena pravomocí vydávat směrnice, aby zajistila jednotnou aplikaci tohoto článku, vyňala státní organizace poskytující telekomunikační služby z režimu článku 86 odst. 2 Smlouvy o založení Evropského společenství (tj. poskytování služeb obecného hospodářského zájmu, které umožňovalo udržovat jejich monopol) a směrnicí č. 90/388/EHS o soutěži na trzích telekomunikačních služeb ze dne 28. června 1990 a několika navazujícími směrnicemi (směrnice č. 94/46/ES ze dne 13. 10. 1994, směrnice č. 95/51/ES ze dne 18. 10. 1995 a směrnice č. 96/2/ES ze dne 16. 1. 1996) nařídila členským státům liberalizovat poskytování telekomunikačních služeb na trzích telefonních služeb, satelitních služeb, služeb poskytovaných skrze televizní kabelové sítě a služeb poskytovaných skrze sítě mobilních operátorů. Snažení Komise, které sledovalo soutěžní stránku regulace telekomunikačních služeb, završila směrnice o plné soutěži č. 96/19/ES ze dne 13. 3. 1996, která stanovila den 1. ledna 1998 (s výjimkou určitých přechodných období pro některé členské státy) jako datum zavedení otevřené soutěže na telekomunikačním trhu a s definitivní platností zakázala členským státům udržovat původní monopoly.⁵³

Obsahem výše uvedených směrnic Komise byly základní principy a procedurální požadavky pro vstup alternativních operátorů (tj. poskytovatelů služeb odlišných od zavedeného poskytovatele)

⁵¹ Scherer, J., aj. *Telecommunication laws in Europe*. 4. vydání. London, Edinburgh, Dublin : Butterwoths, 1998, s.

3.

⁵² Tamtéž, s. 7.

⁵³ Tamtéž, s. 8-11.

na trhy telekomunikačních služeb včetně služeb telefonních a služeb souvisejících s telekomunikační infrastrukturou. Tyto principy a požadavky zahrnovaly především:

- požadavek na objektivní, nediskriminační, přiměřené a transparentní podmínky pro vydávání potřebných licencí a všeobecných povolení pro poskytování telekomunikačních služeb;
- základní podmínky ohledně propojování telekomunikačních sítí všech poskytovatelů telekomunikačních služeb včetně možnosti autoritativního zásahu národního regulátora za účelem ochrany nově vstupujících poskytovatelů telekomunikačních služeb proti tržní síle zavedeného (a tudíž dominantního) poskytovatele;
- zásady správy čísel, úpravy tarifů vzhledem k předpokládanému zavedení univerzální služby, oddělené evidence nákladů, práva na přístup k telekomunikační infrastruktuře atd.

Na výše uvedenou sérii směrnic Komise úzce navazovala a vzájemně ji doplňovala (často bohužel i překrývala) řada směrnic vydaných Radou a Evropským parlamentem na základě ustanovení článku 95 (ex článek 100a) Smlouvy o založení Evropského společenství. Předmětem těchto směrnic Rady a Evropského parlamentu byla sektorově (tj. telekomunikačně) specifická problematika, jak dokládá první vydaná směrnice č. 90/387/EHS ze dne 28. června 1990 (tj. ze stejného dne jako směrnice o službách č. 90/388/EHS – viz výše v tomto bodě) o vytvoření vnitřního trhu telekomunikací zavedením otevřeného přístupu k síti (tzv. ONP směrnice z anglického pojmu „Open Network Provision“, který lze přeložit do češtiny jako otevřený přístup k síti). Předmětem úpravy ONP směrnice byla harmonizace technických parametrů sítí sloužících k poskytování telekomunikačních služeb, přístup k těmto sítím včetně přidělování kmitočtů a tarifní politika. Nicméně ONP směrnice především zavedla do právní regulace telekomunikačních služeb základní princip, spočívající v otevřeném přístupu k sítím a kmitočtům pro jednotlivé poskytovatele telekomunikačních služeb, založený na objektivních transparentních a předem uveřejněných kritériích, která zajišťují nediskriminační a rovné zacházení.⁵⁴

ONP směrnici doplnily v devadesátých letech další směrnice Rady a Evropského parlamentu resp. doporučení Rady zaměřená na jednotlivé telekomunikační služby (např. směrnice č. 92/44/EHS ze dne 5. 6. 1992 ve vztahu k pronájmu okruhů, směrnice č. 95/62/ES ze dne 13. 12. 1995 ve vztahu k telefonním službám, později doplněná směrnicí č. 98/10/ES ze dne 26. 2. 1998 ve vztahu k univerzální službě, a dvě doporučení ze dne 5. 6. 1992 č. 92/382/ES a č. 92/383/ES ve vztahu k datovým službám). S blížícím se datem liberalizace telekomunikačního

⁵⁴ Scherer, J., aj. *Telecommunication laws in Europe*. 4. vydání. London, Edinburgh, Dublin : Butterwoths, 1998, s. 12 a 13.

trhu vznikly další obecně zaměřené směrnice č. 97/13/ES ze dne 10. 4. 1997 o společném rámci pro všeobecná povolení a individuální licence v oboru telekomunikačních služeb, směrnice č. 97/33/ES ze dne 30. 6. 1997 o propojení v oboru telekomunikací a zejména směrnice č. 97/51/ES ze dne 6. 10. 1997 vydaná za účelem adaptace soutěžního prostředí pro telekomunikace (tzv. Rámcová ONP směrnice). Rámcová ONP směrnice fakticky završila regulační rámec Evropské unie pro telekomunikace zavedený roku 1998, přičemž sledovala následující tři hlavní cíle:

- plně harmonizovaný otevřený přístup k sítím a kmitočtům pro jednotlivé poskytovatele telekomunikačních služeb založený na objektivních transparentních a předem uveřejněných kritériích, které zajišťují nediskriminační a rovné zacházení;
- technická harmonizace infrastruktury a telekomunikačních služeb založená na dobrovolné účasti poskytovatelů telekomunikačních služeb a vlastníků infrastruktury; a
- efektivní dohled nad oborem telekomunikačních služeb zajišťovaný národními regulátory, kteří jsou plně nezávislí na vlastníci infrastruktury a poskytovatelích telekomunikačních služeb.⁵⁵

Výše popsaný regulační rámec Evropské unie pro telekomunikace zavedený v roce 1998 tak zakotvil základní instituty právní regulace telekomunikací, zejména:

- otevřený přístup na jednotlivé relevantní trhy prostřednictvím nediskriminačního a transparentního licenčního režimu nebo režimu všeobecných povolení;
- zásady propojení a přístupu k jednotlivým telekomunikačním sítím a jejich harmonizace;
- pronájem okruhů v telekomunikačních sítích;
- univerzální službu jako minimální soubor cenově dostupných služeb pro koncové uživatele;
- zákaz vázání jednotlivých telekomunikačních služeb a nákladovou orientaci cen obsažených v tarifech a s tím související cenovou regulaci na maloobchodní úrovni; a
- dohled nezávislých národních regulátorů nad dodržováním uvedené sektorově specifické (tj. telekomunikační) regulace.

Dualistická koncepce regulačního rámce Evropské unie zavedeného v roce 1998 však měla i své nedostatky. Z výše uvedeného je zřejmé, že snaha Rady a Evropského parlamentu vydávat zvláštní právní předpis pro téměř každou jednotlivou telekomunikační službu byla nepraktická, protože s rostoucím počtem nových technologií a poskytováním nových služeb se musely vydávat nové směrnice, doporučení apod.

---

⁵⁵ Scherer, J., aj. *Telecommunication laws in Europe*. 4. vydání. London, Edinburgh, Dublin : Butterwoths, 1998, s. 14 a 15.

Dalším významným nedostatkem byla nepříliš propracovaná soutěžní regulace telekomunikačních služeb na velkoobchodní úrovni (což je celkem pochopitelné, protože s fungováním velkoobchodních trhů nebylo příliš zkušeností), která sice od počátku roku 1998 podléhala režimu Smlouvy o založení Evropského společenství (zejména ustanovením článků 81 a 82) a přímému dohledu Komise, avšak národním regulátorům chyběly na této úrovni právní prostředky, kterými by mohly tržním selháním předcházet (institut univerzální služby se týkal jen maloobchodní úrovně). Přitom právě na velkoobchodní úrovni se nejvíce projevovaly nedostatky právní regulace služeb zpřístupnění účastnického kovového vedení, služeb širokopásmového přístupu (srov. analýzu trhů č. 11 a č. 12 v příloze) a dalších nově zaváděných služeb.

Je tedy logické, že členské státy Evropská unie se nakonec rozhodly celý regulační rámec pro obor telekomunikací přepracovat, zobecnit jeho základní principy a rozšířit na širší spektrum služeb, neboť:

„Balíček z roku 1998, starý regulační rámec, byl primárně určen k přechodu od monopolního prostředí k soutěžnímu, a byl proto zaměřen na vznik tržního prostředí a práva subjektů nově vstupujících na trh. Vzhledem k rychle se měnícím technologiím, konvergenci a novým výzvám liberalizovaných trhů byl přijat nový jednotný rámec, který pokrývá celé spektrum elektronických komunikací a vstoupil v platnost v červenci 2003.“⁵⁶

II.C Vybraná ustanovení platné harmonizované právní úpravy regulace trhu elektronických komunikací

Zavedení nového regulačního rámce pro elektronické komunikace v Evropském společenství v roce 2003, který Česká republika implementovala v roce 2005 v zákonu o elektronických komunikacích přineslo celou řadu novinek oproti dřívější právní úpravě. Nicméně pro účely této práce a z hlediska soutěžní problematiky, postačí přiblížit čtenářům jen následující okruhy platné právní úpravy:

1. Cíle regulace a úkoly národních regulačních orgánů;
2. Proces identifikace a analýzy jednotlivých relevantních trhů;

⁵⁶ Převzato z internetových stránek Evropské unie:

http://europa.eu.int/information_society/policy/ecom/history/index_en.htm.

3. Právomoc a úkoly národních regulačních orgánů ve věcech přístupu;
4. Povinnost transparentnosti;
5. Povinnost nediskriminace;
6. Povinnost přístupu a sdílení kapacit včetně zpřístupnění účastnického vedení;
7. Cenová regulace a nákladová orientace cen;
8. Zásady vedení oddělené evidence nákladů a výnosů;
9. Univerzální služba;
10. Minimální soubor pronajatých okruhů;
11. Volba a předvolba operátora; a
12. Zákaz monopolizace trhu elektronických komunikací

II.C.1 Cíle regulace a úkoly národních regulačních orgánů

Jak Rámcová směrnice, tak i zákon o elektronických komunikacích, rozdělují jednotlivé úkoly národních regulátorů (tj. Českého telekomunikačního úřadu) do tří následujících oblastí:⁵⁷

- rozvoj efektivní hospodářské soutěže;
- rozvoj vnitřního trhu; a
- prosazování zájmů koncových uživatelů.

Stojí za povšimnutí, že zákon o elektronických komunikacích deklaruje, že regulace (míněna je nepochybně sektorově specifická regulace obsažená v zákoně o elektronických komunikacích) je prováděna za účelem nahradit chybějící účinky hospodářské soutěže. Tato deklarace však není v souladu s textem Rámcové směrnice, která od stejné regulace požaduje, aby zajistila efektivní soutěž. Z tohoto rozdílu by se dalo dovozovat, že český zákonodárce nesprávně pochopil význam předmětné regulace. Zatímco pro něj je cílem sama regulace, která nahrazuje chybějící hospodářskou soutěž, Rada a Evropský parlament si nepochybně přejí regulaci co nejdříve nahradit efektivní konkurencí na trhu elektronických komunikací. Toto zdánlivě drobné nedorozumění však do určité míry vyvažuje ustanovení § 6 odst. 2 zákona o elektronických komunikacích, které ukládá Českému telekomunikačnímu úřadu, aby průběžně zkoumal soutěžní účinky regulace na relevantních trzích a v případě, kdy zjistí, že regulace je neefektivní, neúměrná nebo již není potřebná, má povinnost tuto regulaci bezodkladně zrušit. Zbývající ustanovení § 6 zákona o elektronických komunikacích pak podrobněji vysvětlují principy nestrannosti, technologické neutrality a transparentnosti, což lze při chybějících zkušenostech s těmito pojmy v českých poměrech vcelku kvitovat, avšak těžiště výkladu těchto pojmů je třeba

⁵⁷ Srov. ustanovení § 5 zákona o elektronických komunikacích a článek 8 Rámcové směrnice.

hledat zejména v judikatuře, a to včetně rozhodnutí Evropského soudního dvora a Soudu prvního stupně.

II.C.2 Proces identifikace a analýzy jednotlivých relevantních trhů

Sektorově specifická regulace trhu elektronických komunikací je zásadně postavena na principu podpory nastolení efektivní hospodářské soutěže a na principu co nejmenších zásahů státu.

Vzhledem k tomu, že na trhu elektronických komunikací nebylo možné očekávat efektivně konkurenční prostředí (zejména v oblasti pevných veřejných komunikačních sítí), nespolehá se Rámcová směrnice ani zákon o elektronických komunikacích jen na regulaci podle předpisů o ochraně hospodářské soutěže, tj. zákona o ochraně hospodářské soutěže resp. Smlouvy o založení Evropského společenství a nařízení Rady a Evropského parlamentu č. 139/2004/ES ze dne 20. 1. 2004 (jde o regulaci charakteru ex-post, neboť následuje až po zjištění poruchy soutěže), ale dává možnost regulovat již samotné poskytování služeb elektronických komunikací tak, aby byl dopředu zajištěn rozvoj soutěže (jde o regulaci charakteru ex-ante, protože má předcházet tržním selháním).

Sektorově specifická regulace se týká především subjektů, které mají možnost ovlivnit daný trh, tzv. subjektů s významnou tržní silou. Pojem významné tržní síly se poprvé objevil již ve starém evropském regulačním rámci pro odvětví telekomunikací (viz směrnice č. 97/33/ES a bod II.B výše). Definice významné tržní síly v článku 14 Rámcové směrnice a v zákoně o elektronických komunikacích vychází z pojmu dominance, jak je definován v precedenčním právu Evropského Soudního dvora a Soudu prvního stupně Evropských společenství.⁵⁸ Koncepce významné tržní síly je zcela zásadním prvkem regulace trhu elektronických komunikací, který má dalekosáhlý soutěžně-právní přesah, a proto se jí podrobně zabývá kapitola III. této práce, na kterou pro tuto chvíli odkazujeme.

⁵⁸ Viz ustanovení § 53 zákona o elektronických komunikacích: „... osoba vykonávající v jakékoliv formě trvalou hospodářskou nebo obchodní činnost v oblasti elektronických komunikací, která má samostatně nebo ve spojení s jedním nebo více subjekty na relevantním trhu takové ekonomické postavení, které jí umožňuje chovat se ve značné míře nezávisle na konkurenci a spotřebitelích, je podnikem s významnou tržní silou...“ Srov. v této souvislosti nepřebornou judikaturu, ze které stojí za zmínku zejména rozhodnutí č. C-333/94 P, Tetra Pak v. Komise, [1996] ECR I-5951, rozhodnutí č. 322/81, Michelin v. Komise [1983] ECR 3461, rozhodnutí č. C-62/86, AkzoChemie v. Komise [1991] ECR I-3359, přičemž základy této rozhodovací praxe položil Evropský soudní dvůr již v notoricky známých rozhodnutích č. 6/72, Europemballage a Continental Can v. Komise, [1973] ECR 215, rozhodnutí č. 27/76, United Brands v. Komise [1978] ECR 207 a rozhodnutí č. 85/76, Hoffmann La-Roche v. Komise [1979] ECR 461. Některá z výše uvedených rozhodnutí budou dále podrobně zkoumána v kapitole III. této práce.

Protože vymezování relevantních trhů a identifikace podniků s významnou silou slouží ke specifickým účelům zákona o elektronických komunikacích, provádí tyto činnosti Český telekomunikační úřad. Při posuzování tržní síly je Český telekomunikační úřad povinen podle článku 15 Rámcové směrnice postupovat v souladu s Pokyny (viz bod I.C.3 výše) vydávanými Komisí.

Identifikace a analýzy relevantních trhů

Hlavním smyslem ukládání povinností ex-ante podnikům s významnou tržní silou je zajistit, aby nemohly zneužít svou tržní sílu k omezení nebo narušení hospodářské soutěže na relevantním trhu anebo přenést tuto sílu na související trhy. Na rozdíl od předchozí úpravy telekomunikačního zákona je regulace charakteru ex-ante podle zákona o elektronických komunikacích vykonávána zásadně na základě výsledků tržních analýz, prováděných Českým telekomunikačním úřadem v pravidelných intervalech, případně podle potřeby vyvolané situací na trhu. Tržní analýzy poskytují základní věcnou a rovněž argumentační a důvodovou oporu pro sektorově specifickou regulaci podle zákona o elektronických komunikacích.

Příslušné relevantní trhy definovala Komise a Český telekomunikační úřad tyto definice převedl do národních podmínek (viz bod I.C.2 a zejména tabulka č. 1 výše). Vymezením relevantního trhu Českým telekomunikačním úřadem pro účely ukládání ex-ante povinností podle zákona o elektronických komunikacích však není dotčeno (nebo předurčeno) vymezování relevantních trhů Úřadem pro ochranu hospodářské soutěže pro účely výkonu jeho působnosti.

Analýza každého relevantního trhu by měla obsahovat analýzu toho, zda je trh perspektivně konkurenční, nebo zda je nedostatek hospodářské soutěže trvalým jevem, dále hodnocení účinnosti hospodářské soutěže na daném trhu a posuzování potenciálních podniků s významnou tržní silou. Výsledkem uvedených tržních analýz je konstatování, zda na relevantním trhu je efektivní konkurence či nikoliv. V negativním případě Český telekomunikační úřad identifikuje podnik s významnou tržní silou a uloží mu rozhodnutím příslušné povinnosti, případně je změnit nebo zruší.⁵⁹

V případě zjištění, že trh není efektivně konkurenční, Český telekomunikační úřad musí podniku, který má na daném relevantním trhu významnou tržní sílu, uložit minimálně jednu z regulačních

---

⁵⁹ Viz Pokyny.

povinností charakteru ex-ante.⁶⁰ Naopak, pokud se zjistí, že relevantní trh je efektivně konkurenční, sektorově specifickou regulaci charakteru ex-ante nelze použít.⁶¹

II.C.3 Pravomoc a úkoly národních regulačních orgánů ve věcech přístupu

Právní úprava přístupu (včetně propojení) k sítím, prostředkům a specifikovaným službám elektronických komunikací patří mezi jednu z nejvýznamnějších z hlediska podpory hospodářské soutěže na trhu elektronických komunikací. Povinnost podniku s významnou tržní silou poskytnout ve stanovených případech přístup ke své síti je pro alternativní operátory životně důležitou skutečností, protože bez propojení se sítí dominantního operátora a přístupu k některým jeho prostředkům a službám ztrácí jejich podnikání smysl, neboť by nemohli poskytovat služby naprosté většině koncových uživatelů, kteří jsou připojeni k síti již zavedeného operátora.

Přestože ustanovení § 79 zákona o elektronických komunikacích resp. článek 4 Přístupové směrnice ukládá všem operátorům povinnost jednat o přístupu včetně propojení sítí elektronických komunikací v dobré víře, úhelným kamenem platné právní úpravy je možnost státní ingerence do takového jednání. Orgánem, který může do jednání zasáhnout buď z vlastní iniciativy, nebo na žádost některé ze stran, je vždy národní regulátor, kterým je v České republice Český telekomunikační úřad.

Forma ingerence Českého telekomunikačního úřadu do jednání může být buď v podobě právně nezávazného stanoviska, nebo, pokud nedojde k uzavření smlouvy o propojení do dvou měsíců od zahájení jednání, může Český telekomunikační úřad svým rozhodnutím takovou smlouvu nahradit. Náležitosti návrhu smlouvy o propojení stanoví vyhláška č. 158/2005 Sb.

Další okruh činnosti Českého telekomunikačního úřadu na trzích přístupu upravují články 7 až 13 Přístupové směrnice, které ukládají národním regulátorům povinnost zkoumat stav hospodářské soutěže na jednotlivých relevantních trzích v souladu s příslušnými články Rámcové směrnice (viz bod II.C.2 výše) a pokud zjistí, že na určitém relevantním trhu působí podnik s významnou tržní silou, je takový národní regulátor povinen uložit mu jednu nebo i více povinností uvedených v člancích 9 až 13 Přístupové směrnice. Tyto povinnosti zahrnují:

- Povinnost transparentnosti;⁶²

⁶⁰ Viz ustanovení článku 16 odst. 4 Rámcové směrnice.

⁶¹ Viz ustanovení článku 16 odst. 3 Rámcové směrnice.

- Povinnost nediskriminace;⁶³
- Povinnost oddělené evidence nákladů a výnosů;⁶⁴
- Povinnost přístupu a sdílení kapacit včetně zpřístupnění účastnického vedení;⁶⁵ a
- Regulace cen.⁶⁶

II.C.4 Povinnost transparentnosti

Podnik s významnou tržní silou, kterému byla uložena povinnost transparentnosti, je především povinen uveřejňovat veškeré informace, které se týkají přístupu k síti, zejména technické specifikace, charakteristika sítě, smluvní podmínky, ceny apod.⁶⁷

Český telekomunikační úřad však může rozhodnout, že takový podnik s významnou tržní silou je rovněž povinen uveřejnit tzv. referenční nabídku přístupu včetně referenční nabídky na zpřístupnění účastnického vedení (viz bod II.C.6 níže).⁶⁸ Význam referenční nabídky spočívá v tom, že jde vlastně o neodvolatelný návrh na uzavření smlouvy se zájemcem o přístup resp. zpřístupnění účastnického vedení, který může takový přístup resp. zpřístupnění získat jen na základě akceptu příslušné referenční nabídky.

II.C.5 Povinnost nediskriminace

Podnik s významnou tržní silou má obecně možnost poškozovat nebo zvýhodňovat ostatní poskytovatele služeb elektronických komunikací tak, že jim bude poskytovat své služby za různých podmínek nebo cen, v různé kvalitě apod. Toto jednání může Český telekomunikační úřad podniku s významnou tržní silou zakázat prostřednictvím povinnosti nediskriminace uložené podle ustanovení § 81 zákona o elektronických komunikacích.

Do ustanovení § 81 zákona o elektronických komunikacích byl rovněž zařazen obecný zákaz využít nebo dále šířit informace získané od protistrany v průběhu jednání o přístupu. Uvedený zákaz převzal český zákonodárce z článku 4 odst. 2 Přístupové směrnice, ale do ustanovení § 81

⁶² Viz článek 9 Přístupové směrnice resp. § 82 zákona o elektronických komunikacích.

⁶³ Viz článek 10 Přístupové směrnice resp. § 81 zákona o elektronických komunikacích.

⁶⁴ Viz článek 11 Přístupové směrnice resp. § 86 zákona o elektronických komunikacích.

⁶⁵ Viz článek 12 Přístupové směrnice resp. § 84 a § 85 zákona o elektronických komunikacích.

⁶⁶ Viz článek 13 Přístupové směrnice resp. § 56 až § 60 zákona o elektronických komunikacích.

⁶⁷ Rozsah formu a způsob uveřejnění těchto informací stanoví opatření obecné povahy č. OOP/7/07.2005-12 ve znění opatření obecné povahy č. OOP/7/01.2006-1.

⁶⁸ Minimální náležitosti těchto referenčních nabídek upravuje výše zmíněné opatření obecné povahy č. OOP/7/07.2005-12 ve znění opatření obecné povahy č. OOP/7/01.2006-1 a dále příloha 2 k Přístupové směrnici transponovaná do českého právního řádu ve formě opatření obecné povahy č. OOP/8/07.2005-11.

zákona o elektronických komunikacích jej zařadil zcela nesystematicky, protože jak je patrné z jeho obecného znění, dopadá na všechny operátory, kteří vyjednávají o přístupu, nikoliv jen na podnik s významnou tržní silou, jemuž jedině lze uložit povinnost nediskriminace.

II.C.6 Povinnost přístupu a sdílení kapacit včetně zpřístupnění účastnického vedení

O významu přístupu a propojení sítí alternativních operátorů se sítí dominantního operátora byla řeč již výše v bodě II.C.3. Kdyby však bylo jednání o přístupu k síti zavedeného operátora ponecháno jen na stranách, lze očekávat, že alternativní operátor by jen těžko získal rovnoprávné podmínky. Nicméně, na základě platné právní úpravy může Český telekomunikační úřad uložit podniku s významnou tržní silou následující povinnosti (jde o demonstrativní výčet):⁶⁹

- poskytovat přístup třetím stranám ke specifikovaným síťovým prvkům nebo prostředkům, včetně zpřístupnění účastnického vedení;
- nezrušit přístup k již poskytnutým prostředkům;
- poskytovat specifikované služby za účelem dalšího prodeje třetími stranami;
- poskytovat volný přístup k technickým rozhraním, protokolům nebo k jiným klíčovým technologiím, které jsou nezbytné pro interoperabilitu služeb nebo služby virtuálních sítí;
- poskytovat společné umístění nebo jiné formy sdílení prostředků, například sdílení kabelovodů, objektů nebo stožárů;
- poskytovat specifikované služby potřebné k zajištění interoperability služeb mezi koncovými body pro uživatele včetně prostředků pro služby inteligentních sítí nebo roamingu v mobilních sítích;
- poskytovat přístup k systémům provozní podpory nebo podobným softwarovým systémům nezbytným k zajištění spravedlivé hospodářské soutěže při poskytování služeb; a
- propojovat sítě nebo síťová zařízení.

Uložení povinností uvedených výše (případně dalších) by tak mělo umožnit alternativním operátorům dosáhnout požadovaného přístupu včetně propojení za přiměřených podmínek.

Význam účastnického vedení spočívá v možnosti poskytovat přístup, telefonní služby a služby širokopásmového přístupu až ke konkrétnímu koncovému uživateli. Bez možnosti zpřístupnit účastnické vedení jednotlivým alternativním operátorům by byli koncoví uživatelé závislí na službě přístupu, kterou by jim mohl poskytovat pouze zavedený operátor, jako vlastník celé

⁶⁹ Srov. v této souvislosti ustanovení článku 12 Přístupové směrnice, jenž je prakticky doslova převzato v ustanovení § 84 zákona o elektronických komunikacích.

infrastruktury. Institut zpřístupnění účastnického vedení upravený v ustanovení § 85 zákona o elektronických komunikacích tak umožňuje nastolit efektivně konkurenční prostředí i na trzích přístupu (viz trhy č. 1 a č. 2 v příloze) a širokopásmového přístupu (tj. maloobchodní verze trhu č. 12 – viz příloha).

Z hlediska různých typů zpřístupnění rozlišuje zákon o elektronických komunikacích mezi:

- a) plným zpřístupněním, na jehož základě může alternativní operátor poskytovat koncovému uživateli jak službu obyčejného přístupu (trhy č. 1 a č. 2), tak i širokopásmového přístupu (maloobchodní verze trhu č. 12), protože smí využívat celé kmitočtové spektrum vedení; a
- b) sdíleným přístupem, které alternativnímu operátorovi umožňuje využívat jen nadhovorovou část kmitočtového spektra (tj. všechny frekvence nad 4 kHz) vedení, a tedy poskytovat jen širokopásmový přístup, zatímco koncový uživatel může nadále čerpat službu přístupu od dominantního operátora, nebo ji dokonce zcela zrušit.

II.C.7 Cenová regulace a nákladová orientace cen

V souladu s požadavkem článku 13 Přístupové směrnice upravuje zákon o elektronických komunikacích specifickou formu cenové regulace, která se poněkud liší od právního režimu běžné cenové regulace podle zákona o cenách (srov. bod II.A výše). Tento rozdíl spočívá v tom, že prostředkem cenové regulace podle zákona o elektronických komunikacích je správní akt ve formě opatření obecné povahy, který umožňuje konzultace s dotčenými subjekty a je rovněž dána možnost, aby takové opatření obecné povahy přezkoumal soud.⁷⁰

Cenová regulace představuje nejzávažnější zásah do soutěžního prostředí, a proto musí probíhat za určitých pravidel. Proto lze uplatnit cenovou regulaci jen na trhu, který není efektivně konkurenční (tj. na základě analýzy relevantního trhu), kde dochází k uplatňování nepřiměřeně vysokých nebo nízkých cen v neprospěch koncových uživatelů a jen jestliže by uložení jiných povinností nevedlo k nápravě. Všechny podmínky musejí být splněny kumulativně (tj. neefektivní konkurence, nepřiměřené ceny a zejména subsidiarita vůči ostatním opatřením). V

⁷⁰ Srov. v této souvislosti příslušná ustanovení zákona č. 250/2002 Sb., soudního řádu správního, v platném znění, a zejména rozhodnutí Nejvyššího správního soudu ČR sp. zn. 1 Ao 1/2005 ze dne 27. 9. 2005.

souladu s požadavkem na efektivitu se s cenovou regulací začíná u cen velkoobchodních (cena související s propojením nebo s přístupem) a postupuje se k poslednímu, nejzávažnějšímu stupni regulace, a to regulaci cen maloobchodních (cen koncových uživatelů).⁷¹

Taxativně vymezené způsoby regulace cen stanovené v ustanovení § 58 zákona o elektronických komunikacích se téměř shodují s obdobnou úpravou v § 4 zákona o cenách, ale nově (dle článku 13 Přístupové směrnice) se objevuje možnost regulovat ceny podniku s významnou tržní silou skrze obecnou povinnost nákladové orientace cen. V návaznosti na to ustanovení § 60 zákona o elektronických komunikacích v souladu s článkem 13 Přístupové směrnice ukládá podniku s významnou tržní silou povinnost prokázat, že uplatněné ceny odrážejí skutečné oprávněné náklady.⁷²

II.C.8 Zásady vedení oddělené evidence nákladů a výnosů

Povinnost vést oddělenou evidenci nákladů a výnosů se na základě článku 11 Přístupové směrnice provedené v ustanovení § 86 zákona o elektronických komunikacích vztahuje především na podnikatelské subjekty poskytující univerzální službu (viz bod II.C.9 níže) nebo na podniky, jejichž služby pro koncové uživatele podléhají regulaci cen. Účelem této úpravy je zprůhlednění procesů při stanovení cen pro účely cenové kontroly a kontroly, zda bylo odstraněno nežádoucí křížové financování jednotlivých služeb. Český telekomunikační úřad je oprávněn ve stanovených případech tuto povinnost uložit rozhodnutím na základě výsledku analýzy relevantního trhu subjektům s významnou tržní silou (viz bod II.C.2 výše). Metodika účelového členění nákladů a výnosů je upravena v opatření obecné povahy č. OOP/4/03.2006-3.

Podle ustanovení článku 13 Rámcové směrnice má být povinnost oddělené evidence nákladů a výnosů uložena také poskytovatelům služeb elektronických komunikací, kteří mají současně zvláštní nebo výhradní práva na poskytování služeb v jiných odvětvích v kterémkoliv členském státě.⁷³

⁷¹ Viz ustanovení § 57 zákona o elektronických komunikacích.

⁷² Pro účely kontroly, zda ceny jsou skutečně nákladově orientovány, se pro posuzování nákladů a výnosů použije opatření obecné povahy vydané v souvislosti s oddělenou evidencí nákladů a výnosů (tj. opatření obecné povahy č. OOP/4/03.2006-3 – viz bod II.C.8).

⁷³ Text příslušného článku 13 český zákonodárce téměř doslova převzal v ustanovení § 86 odst. 8 a odst. 9 zákona o elektronických komunikacích, nicméně se dá předpokládat, že v České republice naleznou mnohem většího využití ustanovení § 86 odst. 1 až 7 převzatá z článku 11 Přístupové směrnice.

II.C.9 Univerzální služba

Univerzální služba v oblasti elektronických komunikací sleduje zájem na zajištění územní a cenové dostupnosti stanoveného souboru služeb v prostředí liberalizovaného trhu. Základním požadavkem článku 3 Směrnice o univerzální službě je, aby definované služby byly k dispozici v požadované kvalitě a za dostupnou cenu na celém území členského státu. Konkrétní soubor služeb je stanoven v souladu se Směrnicí o univerzální službě v zákoně o elektronických komunikacích. Tyto služby zahrnují:⁷⁴

- připojení v pevném místě k veřejné telefonní síti;
- přístup v pevném místě k veřejně dostupné telefonní službě;
- pravidelné vydávání telefonních seznamů čísel účastníků veřejně dostupné telefonní služby a přístup koncových uživatelů k těmto seznamům;
- informační službu o telefonních číslech účastníků veřejně dostupné telefonní služby, dostupnou pro koncové uživatele;
- služby veřejných telefonních automatů; a
- přístup zdravotně postižených osob k veřejně dostupné telefonní službě rovnocenný s přístupem, který využívají ostatní koncoví uživatelé, zejména prostřednictvím speciálně vybavených telekomunikačních koncových zařízení.

Doplňkově jsou vymezeny také služby související se službou přístupu a připojení výše, kterými jsou:⁷⁵

- postupné splácení ceny za zřízení připojení k veřejné telefonní síti pro spotřebitele;
- bezplatné selektivní zamezení odchozích volání pro účastníka; a
- bezplatné položkové vyúčtování ceny pro spotřebitele.

Oproti předchozí právní úpravě telekomunikačního zákona již nejsou součástí univerzální služby telefonní služby, ale jen připojení k telefonní síti a přístup k telefonní službě. Součástí univerzální služby není ani samotný přístup k Internetu (jen možnost jeho zřízení). Telefonní služby tedy může poskytovat jak subjekt, který v rámci univerzální služby zřídil přístup, tak jiný poskytovatel prostřednictvím volby nebo předvolby operátora. Povinnost poskytovat jednotlivou dílčí službu (jeden z bodů výše) může být uložena různým poskytovatelům na jednom území, případně všechny dílčí služby jednomu poskytovateli na části území atd.

⁷⁴ Viz ustanovení § 38 odst. 2 písm. a) až f) zákona o elektronických komunikacích.

⁷⁵ Viz ustanovení § 38 odst. 2 písm. g) zákona o elektronických komunikacích.

Cenová dostupnost univerzální služby

Cenová dostupnost univerzální služby se realizuje skrze zvláštní tarify nebo ceny pro osoby s nízkými příjmy nebo osoby se zvláštními sociálními potřebami, jejichž okruh stanoví nařízení vlády č. 336/2006 Sb. Poskytovatelé univerzální služby jsou povinni vůči těmto osobám uplatňovat zvláštní tarify nebo ceny, jen pokud se prokáží příslušnými doklady.⁷⁶ Poskytování univerzální služby může navíc podléhat cenové regulaci, pokud jsou splněny podmínky stanovené zákonem o elektronických komunikacích (viz bod II.C.7 výše),⁷⁷ a proto má Český telekomunikační úřad povinnost sledovat a vyhodnocovat úroveň cen za univerzální službu v porovnání s úrovní spotřebitelských cen a příjmů obyvatel.⁷⁸

Poskytování univerzální služby

Povinnost poskytovat univerzální službu se ukládá pouze v případě, že na trhu nejsou tyto služby v požadovaném rozsahu, kvalitě a ceně dostupné za normálních podmínek. Proces ukládání povinností poskytovat univerzální služby je upraven v ustanovení § 39 zákona o elektronických komunikacích jako otevřené výběrové řízení (podle úpravy veřejné obchodní soutěže v zákoně č. 513/1991 Sb., obchodním zákoníku, v platném znění), kterému předchází konzultace se zainteresovanými subjekty.⁷⁹ Do tohoto řízení se mohou v zásadě přihlásit všichni poskytovatelé odpovídajících služeb elektronických komunikací a žádný z nich nesmí být předem vyloučen.⁸⁰ Nebude-li takto poskytovatel vybrán, Český telekomunikační úřad má oprávnění uložit příslušné povinnosti podniku s významnou tržní silou na relevantním trhu a není-li takový, nejvhodnějšímu subjektu.

Požadavky na jednotlivé dílčí služby

Poskytování jednotlivých dílčích služeb, které jsou součástí univerzální služby musí naplňovat požadavky stanovené pro každý konkrétní typ služby v člancích 4 až 7 Směrnice o univerzální službě, konkrétně požadavky na připojení a přístup,⁸¹ telefonní seznamy a informace o číslech,⁸²

⁷⁶ Viz ustanovení § 38 odst. 4 zákona o elektronických komunikacích a článek 9 Směrnice o univerzální službě.

⁷⁷ Srov. ustanovení § 57 zákona o elektronických komunikacích.

⁷⁸ Viz ustanovení § 45 zákona o elektronických komunikacích a článek 9 Směrnice o univerzální službě.

⁷⁹ Tato úprava vychází z článku 8 Směrnice o univerzální službě.

⁸⁰ Opět dle článku 8 Směrnice o univerzální službě.

⁸¹ Srov. článek 4 Směrnice o univerzální službě, ustanovení § 40 zákona o elektronických komunikacích a dále vyhlášku č. 327/2006 Sb.

⁸² Srov. článek 5 Směrnice o univerzální službě a ustanovení § 41 zákona o elektronických komunikacích.

telefonní automaty⁸³ a zvláštní opatření pro zdravotně postižené osoby.⁸⁴ V souladu s článkem 32 Směrnice o univerzální službě zavedl český zákonodárce v ustanovení § 44 zákona o elektronických komunikacích ještě doplňkové služby,⁸⁵ které mají dát koncovým uživatelům dobrý přehled o jejich výdajích a možnost své výdaje kontrolovat. Doplňkové služby se poskytují vždy, když je uložena povinnost poskytovat v rámci univerzální služby dílčí služby připojení v pevném místě k veřejné telefonní síti anebo přístupu v pevném místě k veřejně dostupné telefonní službě.

Poskytovatel univerzální služby, který současně poskytuje stejnému koncovému uživateli i jinou službu elektronických komunikací, nesmí vyžadovat platbu za ta koncová zařízení, která nejsou vyžadovaná nebo nezbytná k poskytování příslušné služby. Tím se brání vázání poskytování univerzální služby na jiné služby.⁸⁶

Kvalita univerzální služby

Podstatnou náležitostí institutu univerzální služby je zajištění kvality poskytovaných dílčích služeb. Směrnice o univerzální službě stanoví v článku 11 (který odkazuje na přílohu 3), jaké parametry mají být u služeb sledovány. Členský stát pak může stanovit jejich hodnoty, jež mají být poskytovatelem univerzální služby dodrženy.⁸⁷

Náklady univerzální služby a její financování

Z hlediska zajištění univerzální služby je významný požadavek, aby byly zjištěny čisté náklady na poskytování příslušné dílčí univerzální služby. Tyto náklady stanoví Český telekomunikační úřad postupem podle ustanovení § 48 zákona o elektronických komunikacích a v souladu vyhláškou č. 388/2006 Sb.⁸⁸ Tím se vyčíslí náklady, které by poskytovateli nevznikly, pokud by neměl povinnost poskytovat univerzální službu, a umožní mu žádat relevantní úhradu čistých nákladů. Český telekomunikační úřad při výpočtu čistých nákladů započítává i hodnotu tržních výhod z poskytování univerzální služby.

⁸³ Srov. článek 6 Směrnice o univerzální službě a ustanovení § 42 zákona o elektronických komunikacích.

⁸⁴ Srov. článek 7 Směrnice o univerzální službě a ustanovení § 43 zákona o elektronických komunikacích.

⁸⁵ Kterými jsou: (i) selektivní zamezení volání, (ii) bezplatná vyúčtování (podle opatření obecné povahy č. OOP/2/07.2005-5) a (iii) kontrola účtu.

⁸⁶ Srov. článek 10 Směrnice o univerzální službě a ustanovení § 46 zákona o elektronických komunikacích.

⁸⁷ Tyto hodnoty jsou v českém právním řádu obsaženy ve vyhlášce č. 162/2005 Sb.

⁸⁸ V této souvislosti je třeba upozornit na článek 12 (který odkazuje na přílohu 4a) Směrnice o univerzální službě.

Článek 13 Směrnice o univerzální službě umožňuje dva způsoby úhrady čistých nákladů univerzální služby, a to buď uhrazením z veřejných prostředků (ze státního rozpočtu), nebo rozdělením úhrady nákladů mezi poskytovatele služeb elektronických komunikací. Zákon o elektronických komunikacích zvolil druhou možnost, a to zřízením účtu univerzální služby.⁸⁹ Na tento účet přispívají pouze ti poskytovatelé služeb elektronických komunikací, jejichž výnosy ze služeb stanovených zákonem o elektronických komunikacích činí v příslušném zúčtovacím období alespoň 10 milionů Kč. Účet univerzální služby zřizuje a vede Český telekomunikační úřad. Konkrétní výši plateb na účet určuje rozhodnutím ve správním řízení rovněž Český telekomunikační úřad. Je stanoven horní limit pro roční výši platby na účet univerzální služby k úhradě čistých nákladů ve výši jedno procento výnosů v jednom zúčtovacím období. K úhradě čistých nákladů dochází ovšem pouze v případě, představuje-li plnění povinností nespravedlivou zátěž, tj. tyto povinnosti je možné splnit pouze se ztrátou nebo s čistými náklady. Hospodaření prostředky na účtu univerzální služby je pravidelně uveřejňováno.⁹⁰

II.C.10 Minimální soubor pronajatých okruhů

V souladu s článkem 18 Směrnice o univerzální službě upravuje ustanovení § 76 a § 77 zákona o elektronických komunikacích službu pronájmu okruhů (srov. trh č. 7 v příloze).⁹¹

Český telekomunikační úřad může uložit podniku s významnou tržní silou na příslušném relevantním trhu, aby poskytoval službu pronájmu okruhů, uveřejnil všeobecné podmínky týkající se této služby (případně tyto podmínky upravil podle požadavků Českého telekomunikačního úřadu) a aby při poskytování této služby nedocházelo k diskriminaci nebo zvýhodňování mezi jednotlivými uživateli (samozásobením se pro tyto účely rovněž považuje za poskytování předmětné služby). Poskytování služby pronájmu okruhů může Český telekomunikační úřad cenově regulovat za podmínek stanovených zákonem o elektronických komunikacích (viz bod II.C.7 výše).⁹²

II.C.11 Volba a předvolba operátora

Český telekomunikační úřad uloží podniku s významnou tržní silou na relevantním trhu, kde se koncovým uživatelům poskytuje služba připojení k telefonní síti (jedná se o trhy č. 1 a č. 2 – viz

⁸⁹ Viz ustanovení § 49 zákona o elektronických komunikacích.

⁹⁰ Jak požaduje článek 14 Směrnice o univerzální službě.

⁹¹ Minimální soubor pronajímáných okruhů stanoví opatření obecné povahy č. OOP/6/07.2005-7, které čerpá z rozhodnutí Komise č. 2003/548/ES ze dne 24. 7. 2003.

⁹² Viz ustanovení § 57 zákona o elektronických komunikacích.

příloha), povinnost umožnit těmto koncovým uživatelům volbu (prostřednictvím číselného kódu) a předvolbu (trvalé nastavení, které však může být potlačeno volbou) operátora.⁹³ Zjistí-li tedy Český telekomunikační úřad, že na příslušných trzích působí podnik s významnou tržní silou, musí být tato povinnost uložena.⁹⁴ Na základě analýzy relevantních trhů a vnesou-li takový požadavek koncoví uživatelé může Český telekomunikační úřad uložit povinnost poskytovat službu volba a předvolba operátora i jinému subjektu.⁹⁵ Technické parametry služby volba a předvolba operátora upravuje opatření obecné povahy č. OOP/11/10.2005-42.

II.C.12 Zákaz monopolizace trhu elektronických komunikací

Stejně, jako v době účinnosti starého regulačního rámce pro telekomunikace (viz bod II.B výše) je i podle nového regulačního rámce zakázáno jakékoliv zakládání nebo udržování státních monopolů na trhu elektronických komunikací profitujících z výjimky podle článku 86 odst. 2 Smlouvy o založení Evropského společenství. Tento zákaz je pregnantně vyjádřen v článku 2 odst. 1 směrnice Komise č. 2002/77/ES, který říká:

„Členské státy nesmí poskytnout nebo udržovat v platnosti žádná exkluzivní nebo zvláštní práva, která se týkají založení anebo zajišťování sítí elektronických komunikací nebo poskytování veřejně dostupných služeb elektronických komunikací.“⁹⁶

V této souvislosti je třeba připomenout, že směrnice Komise č. 2002/77/ES má povahu právní normy adresované přímo členskými státy a nevyžaduje proto transpozici do národního práva. Členské státy jsou však odpovědné za dodržování těchto pravidel a jednotlivá základní ustanovení zákona o elektronických komunikacích tuto skutečnost reflektují. Pro ilustraci je možné poukázat zejména na následující:

- podnikání na trhu elektronických komunikacích podléhá obecným pravidlům soutěžního práva (tj. zákonu o ochraně hospodářské soutěže a Smlouvě o založení evropského společenství);⁹⁷ a
- v rámci regulace trhu elektronických komunikací dbají regulační orgány na zásady objektivnosti, transparentnosti, nediskriminace, technologické neutrality a přiměřenosti.⁹⁸

⁹³ Viz ustanovení § 70 zákona o elektronických komunikacích.

⁹⁴ To odpovídá článku 19 odst. 1 Směrnice o univerzální službě.

⁹⁵ Jak předvídá článek 19 odst. 2 Směrnice o univerzální službě.

⁹⁶ Viz článek 2 odst. 1 směrnice Komise č. 2002/77/ES.

⁹⁷ Viz ustanovení § 1 odst. 3 zákona o elektronických komunikacích.

⁹⁸ Viz ustanovení § 6 odst. 1 až 4 zákona o elektronických komunikacích.

KAPITOLA III. – ELEKTRONICKÉ KOMUNIKACE NA POMEZÍ REGULACE A SOUTĚŽÍHO PRÁVA

V této kapitole, která se zabývá převážně zahraničními prameny (zejména evropského práva), bude podán výklad ohledně vzájemné provázanosti nového regulačního rámce trhu elektronických komunikací s pravidly soutěžního práva. Dále se čtenáři budou moci seznámit s vybranými teoretickými názory na kombinaci sektorově specifické regulace a soutěžního práva včetně krátkého exkurzu do doktríny tzv. essential facilities a pozornost si zaslouží také problematika univerzální služby z pohledu soutěžního práva.

III.A Soutěžně-právní aspekty nového regulačního rámce

Regulace a soutěžní právo jsou obecně považovány za vzájemně se doplňující soubory právních norem. V každém právním systému ovšem existuje vnitřní napětí mezi oběma uvedenými soubory. V rámci evropského práva, které musí reflektovat vzájemné rozdělení národních a komunitárních kompetencí, jsou tyto vztahy ještě komplikovanější. Nový regulační rámec pro obor elektronických komunikací je přirozeně ukázkovým příkladem takových střetů a kompromisních řešení.⁹⁹

Soutěžní právo Evropského společenství bylo hlavním zdrojem inspirace při přípravě nového regulačního rámce pro obor elektronických komunikací.¹⁰⁰ Řada institutů soutěžního práva pronikla do nové právní úpravy, což vyvolává řadu otázek ohledně souladné aplikace obou právních nástrojů a poskytuje rovněž celou řadu příležitostí ke srovnávací analýze.

III.A.1 Koncept významné tržní síly

Nový koncept významné tržní síly je jedním z hlavních pilířů a zřejmě největší inovací, kterou přinesl nový regulační rámec pro obor elektronických komunikací. Článek 14 odst. 2 Rámcové směrnice definuje významnou tržní sílu následovně:

„Podnik se považuje za podnik s významnou tržní silou v případě, kdy má sám, nebo společně s jinými, postavení rovnocenné dominantnímu postavení, tedy postavení takové ekonomické síly,

⁹⁹ Bavasso, A., F., *Electronic Communications: A New Paradigm For European Regulation*, in *Common Market Law Review* 41: 87-118, Kluwer Law International, 2004, s. 87.

¹⁰⁰ Srov. Zelenou knihu o konvergenci telekomunikací, médií a informačních technologií ze dne 3. 12. 1997 (COM(97)623 final).

která mu umožňuje chovat se do značné míry nezávisle na svých konkurentech, zákaznících a konečně i spotřebitelích. ¹⁰¹ (zvýraznění přidáno autorem)

Již na první pohled je zřejmé, že citovaná definice podniku s významnou tržní silou se prakticky shoduje s vymezením dominantního postavení, které ustáleně poskytuje Evropský soudní dvůr v celé řadě svých rozhodnutí, ze kterých dále vybíráme rozhodnutí ve věci *United Brands v. Komise*:

„Dominantní postavení uvedené v tomto článku (tj. současný článek 82 ex článek 86 Smlouvy o založení Evropského společenství – pozn. autora) se vztahuje na postavení takové ekonomické síly určitého podniku, které mu umožňuje bránit udržování efektivní soutěže na příslušném relevantním trhu tak, že ekonomická síla mu umožňuje chovat se do značné míry nezávisle na svých konkurentech, zákaznících a konečně i spotřebitelích. ¹⁰² (zvýraznění přidáno autorem)

Uvedené vymezení dominantního postavení potvrdil Evropský soudní dvůr také ve svém rozhodnutí ve věci *Michelin v. Komise*:

„Pro účely článku 86 Smlouvy (tj. současný článek 82 Smlouvy o založení Evropského společenství – pozn. autora), dominantní postavení je postavení takové ekonomické síly určitého podniku, které mu umožňuje bránit udržování efektivní soutěže na příslušném relevantním trhu tak, že ekonomická síla mu umožňuje chovat se do značné míry nezávisle na svých konkurentech, zákaznících a konečně i spotřebitelích. ¹⁰³ (zvýraznění přidáno autorem)

Na druhou stranu je třeba si povšimnout, že Pokyny Komise uvádí v odst. 30, že: *„[z]jištění, že podnik disponuje významnou tržní silou na trhu definovaném pro regulaci „ex-ante“ neznamendá nezbytně, že tento podnik zaujímá dominantní postavení podle článku 82 Smlouvy o založení Evropského společenství nebo podle srovnatelných ustanovení soutěžního práva jednotlivých států. Kromě toho ještě zjištění významné tržní síly neznamendá, že podnik toto postavení zneužil ve smyslu článku 82 Smlouvy o založení Evropského společenství nebo ve smyslu srovnatelných národních ustanovení soutěžního práva. Znamená to pouze, že podnik je a bude ze strukturálního hlediska pro krátké a střední období v situaci dovolující mu na relevantním trhu zaujmout tak silnou pozici, že se může chovat ve významném rozsahu nezávisle na konkurentech, na*

¹⁰¹ Neoficiální překlad článku 14 odst. 2 Rámcové směrnice z angličtiny.

¹⁰² Rozhodnutí Evropského soudního dvora č. 27/76 ve věci *United Brands v. Komise* [1978] ECR 207.

¹⁰³ Rozhodnutí Evropského soudního dvora č. 322/81 ve věci *Michelin v. Komise* [1983] ECR 3461.

zákaznicích a nakonec i na spotřebitelích, a to výhradně ve smyslu článku 14 Rámcové směrnice.”¹⁰⁴

Pokyny tuto zdánlivě zbytečnou dichotomií mezi soutěžním právem a sektorově specifickým regulačním rámcem vysvětlují v následujícím odst. 31:

*„V praxi je zcela možné, že při různých problémech dojde na relevantních trzích k paralelním postupům regulace „ex-ante“ a uplatnění předpisů na ochranu hospodářské soutěže (ačkoliv se předpokládá, že spolupráce mezi národními regulačními orgány vyloučí případná souběžná řízení ohledně stejného problému). Orgány ochrany hospodářské soutěže mohou dodatečně k sektorově specifickým opatřením národních regulátorů provést vlastní analýzy trhu a využít vhodné nástroje regulace hospodářské soutěže. Přesto je třeba konstatovat, že takové paralelní využití právních nástrojů různými orgány na takových trzích se bude týkat různých otázek. Předem stanovenými závazky, uloženými národními regulátory podnikům s významnou tržní silou má být dosaženo speciálních cílů jednotlivých směrnic, kdežto nástroje hospodářské soutěže směřují k tomu, aby se zabránilo nežádoucímu vzájemnému spojování podniků resp. zneužívání dominantního postavení, deformujícího nebo omezujícího soutěž na daném trhu.“*¹⁰⁵

(zvýraznění přidáno autorem)

Jak je z výše uvedených citací vidět, nový evropský regulační rámec pro obor elektronických komunikací převzal v koncepci podniku s významnou tržní silou zkušenosti dlouholeté praxe uplatňování soutěžního práva. Problém však spočívá v tom, že článek 82 Smlouvy o založení Evropského společenství se zabývá pojmy zneužití a dominantní postavení vždy z hlediska dynamického vývoje na trhu. Jednodušeji řečeno, Evropský soudní dvůr i Komise zkoumají, zda jsou v konkrétním případě splněna kritéria dovolující podniku „chovat se do značné míry nezávisle na svých konkurentech, zákaznicích a konečně i spotřebitelích“ v kontextu již nastalého efektu, který mělo jednání takového podniku na příslušný relevantní trh. Naproti tomu označení podniku za podnik s významnou tržní silou v oboru elektronických komunikací bude zřejmě vždy závěrem analýzy statického trhu a jednotliví národní regulátoři pro obor elektronických komunikací pravděpodobně nebudou mít možnost detailně zkoumat dopady jakéhokoliv (ze soutěžního hlediska sporného) jednání konkrétních podniků na relevantní trh.¹⁰⁶

¹⁰⁴ Neoficiální překlad odst. 30 Pokynů z angličtiny.

¹⁰⁵ Neoficiální překlad odst. 31 Pokynů z angličtiny.

¹⁰⁶ Bavasso, A., F., *Electronic Communications: A New Paradigm For European Regulation*, in *Common Market Law Review* 41: 87-118, Kluwer Law International, 2004, s. 105-106.

Nový regulační rámec pro obor elektronických komunikací proto zvolil kompromisní přístup. Obecně žádoucím cílem je zjevně souladné vymezení podniků s významnou tržní silou a podniků, které se nachází v dominantním postavení. Aby se však Komise nezbavila možnosti uplatnit prostředky soutěžního práva s odlišným cílem, než umožňuje sektorově specifická regulace trhu elektronických komunikací, platná evropská právní úprava nepřiznává regulační činnosti žádné účinky na poli soutěžního práva. Je tedy vidět, že vzájemné prolínání soutěžního práva a emulace funguje pouze jednosměrně – sektorová tzv. ex-ante regulace elektronických komunikací má do budoucna probíhat v duchu pravidel soutěžního práva, avšak soutěžní právo zůstává této regulaci fakticky nadřazeno (v podrobnostech viz bod III.B níže).

III.A.2 Společná a odvozená tržní síla

Společná tržní síla

Rámcová směrnice v článku 14 odst. 2 poprvé zavádí do evropských právních předpisů (na rozdíl od soudních rozhodnutí) výčet kritérií významných pro zjištění společné významné tržní síly na jednom relevantním trhu. Zmiňovaný článek 14 odst. 2 Rámcové směrnice sice ukládá národním regulátorům pro obor elektronických komunikací, aby při zjišťování společné významné tržní síly dbali Pokynů, nicméně kritéria pro zjištění společné tržní síly jsou demonstrativně uvedena v příloze 2 Rámcové směrnice. Někteří teoretici považují tento způsob přebírání kasuistických případů do právních předpisů za právní inženýrství.¹⁰⁷ Je třeba souhlasit, že demonstrativní výčet celkem 14-ti kritérií, které mají zkoumat národní regulátoři, přičemž jednotlivá kritéria nejsou kumulativní (dle výslovné poznámky uvedené v příloze 2 Rámcové směrnice) a veškerá kritéria pochopitelně nijak nezasahují do rozhodovací praxe Soudu prvního stupně ani Evropského soudního dvora, představuje dost nešťastný způsob, jak přimět jednotlivé národní regulátory k zavedení jednotné metodiky pro posuzování společné významné tržní síly.

Judikatura Evropského soudního dvora a Soudu prvního stupně ohledně společné dominance přitom poskytuje dostatečně zobecňující rozhodnutí, která by mohla sloužit jako lepší podklad pro jednotnou metodiku posuzování společné významné tržní síly. Poměrně zdařilé zobecnění principu kolektivní dominance obsahuje rozhodnutí Soudu prvního stupně ve věci *Airtours v. Komise*:

¹⁰⁷ Bavasso, A., F., *Electronic Communications: A New Paradigm For European Regulation*, in *Common Market Law Review* 41: 87-118, Kluwer Law International, 2004, s. 98.

„Kolektivní dominantní postavení, které významně narušuje efektivní soutěž na společném trhu nebo jeho podstatné části může tedy vzniknout jako výsledek koncentrace trhu, přičemž z hlediska charakteristik relevantního trhu a změn v jeho struktuře, které by mohla případná akce způsobit, dovoluje struktura trhu všem členům dominantního oligopolu, aby si uvědomili společné zájmy a považovali za možné a ekonomicky racionální, a tedy žádoucí, vytvořit dlouhodobou společnou politiku na trhu s cílem prodávat za více než soutěžní ceny, aniž by museli uzavřít jakoukoliv smlouvu nebo se uchýlit k společným praktikám ve smyslu článku 81 Smlouvy o založení Evropského společenství (viz k tomu rozhodnutí ve věci *Gencor v. Komise*, odst. 277), a zároveň možnost efektivně reagovat bez jakýchkoliv současných nebo budoucích konkurentů, nehledě vůbec na zákazníky nebo spotřebitele.“¹⁰⁸

Jak vyplývá z výše citovaného rozhodnutí, předmětem zkoumání pro zjištění kolektivní dominance resp. významné tržní síly na určitém relevantním trhu nemusí být celá řada kritérií, ale vlastně jen tři následující okolnosti:

- zda se vzájemná koordinace soutěžního jednání účastníkům oligopolu vyplatí (aniž by byla nutná výslovná dohoda);
- zda mají účastníci oligopolu příležitost koordinovat a možnost vymáhat takovou koordinaci a zabránit případným podvodům; a
- zda mají účastníci oligopolu dostatečnou sílu takto koordinovat své jednání (bez ohledu na kupující, nově vstupující konkurenty apod.)

Všechny výše uvedené okolnosti mají navíc společné, že předmětem zkoumání je vlastně interakce mezi případnými členy dominantního oligopolu. Jak bylo uvedeno výše, kritéria uvedená v příloze 2 Rámcové směrnice se proto mohou jevit jako matoucí a spíše nahrávají mechanickému a obecnému zkoumání jednotlivých relevantních trhů elektronických komunikací, aniž by se provedla důkladná analýza vzájemných interakcí mezi jejich účastníky.¹⁰⁹

Odvozená tržní síla

Podobně jako v případě významné tržní síly a společné tržní síly také koncept odvozené tržní síly má svůj původ v rozhodovací praxi Komise, Evropského soudního dvora a Soudu prvního stupně. Článek 14 odst. 3 Rámcové směrnice přenáší tento pojem rovněž do regulačního rámce

¹⁰⁸ Rozhodnutí Soudu prvního stupně č. T-342/99 ve věci *Airtours v. Komise* [2002] ECR II-2585.

¹⁰⁹ Bavasso, A., F., *Electronic Communications: A New Paradigm For European Regulation*, in *Common Market Law Review* 41: 87-118, Kluwer Law International, 2004, s. 104.

pro obor elektronických komunikací, přičemž odvozenou tržní sílu obecně vymezuje jako možnost přenést tržní sílu z jednoho relevantního trhu na trh blízce související, pokud to vazby mezi těmito trhy umožňují.¹¹⁰

Není tedy příliš překvapující, že také text článku 14 odst. 3 Rámcové směrnice má svůj původ v rozhodnutí Soudu prvního stupně ve věci Tetra Pak v. Komise:

„...za okolností daných v tomto případě, jednání Tetra Pak na trzích s nesterilními produkty spadá pod článek 86 Smlouvy (tj. současný článek 82 Smlouvy o založení Evropského společenství – pozn. autora) aniž by bylo zapotřebí zjišťovat existenci dominantního postavení na těchto trzích izolovaně, neboť vedoucí postavení tohoto podniku na trzích s nesterilními produkty ve spojení s blízkými vazbami mezi těmito trhy a trhy se sterilními produkty, poskytly Tetra Pak takovou svobodu jednání ve srovnání s ostatními podniky na trzích s nesterilními produkty, aby to ospravedlňovalo uložení zvláštní odpovědnosti podle článku 86 Smlouvy (tj. současný článek 82 Smlouvy o založení Evropského společenství – pozn. autora) za účelem udržení skutečné a nenarušené soutěže na těchto trzích.“¹¹¹

Na druhou stranu je však třeba zvážit, nakolik je definice odvozené tržní síly uvedená v článku 14 odst. 3 Rámcové směrnice dostačující. Jakkoliv totiž ona definice vychází z ustálené judikatury, Evropský soudní dvůr v rámci přezkumu výše citovaného rozhodnutí ve věci Tetra Pak v. Komise (které Evropský soudní dvůr potvrdil) uvedl:

„... v případě různých, ale vzájemně souvisejících relevantních trhů, jako v tomto případě, může být použití článku 86 Smlouvy (tj. současný článek 82 Smlouvy o založení Evropského společenství – pozn. autora) na jednání na souvisejícím trhu, kde však neexistuje dominantní postavení, odůvodněno jen zvláštními okolnostmi.“¹¹² (zvýrazněno autorem)

Nabízí se otázka, do jaké míry je tento požadavek existence zvláštních okolností odůvodněn v případě regulace trhu elektronických komunikací, která nikterak nepředjímá případné sankční opatření v podobě použití článku 82 Smlouvy o založení Evropského společenství.¹¹³ Při hledání odpovědi na tuto otázku je důležité uvědomit si, že samotné označení za podnik s významnou tržní silou s sebou nese celou řadu negativních důsledků pro takový podnik (v podrobnostech viz

¹¹⁰ Srov. článek 14 odst. 3 Rámcové směrnice.

¹¹¹ Rozhodnutí Soudu prvního stupně č. T-83/91 ve věci Tetra Pak International v. Komise [2002] ECR II-755.

¹¹² Rozhodnutí Evropského soudního dvora č. C-333/94P ve věci Tetra Pak International v. Komise [1996] ECR I-5951.

¹¹³ Srov. odst. 30 Pokynů citovaný výše.

bod V.A.4 níže a odkazy tam uvedené). Podle názoru autora této práce by tak v případě analýz jednotlivých relevantních trhů elektronických nemělo docházet k mechanickému zkoumání vzájemných vazeb mezi jednotlivými relevantními trhy, ale označení jakéhokoliv podniku za podnik s odvozenou významnou tržní silou by mělo být podepřeno skutečně detailní analýzou ekonomické síly takového podniku na relevantním trhu, která by identifikovala ony zvláštní okolnosti odůvodňující negativní následek v podobě označení za podnik s odvozenou významnou tržní silou. Je přitom třeba brát v potaz, že zvláštní okolnosti v případě rozhodnutí ve věci Tetra Pak nepředstavovaly jen úzké vazby mezi oběma relevantními trhy, ale také téměř monopolistické postavení Tetra Pak na jednom z relevantních trhů (podíl ve výši 90%), dále vedoucí postavení Tetra Pak na příbuzném relevantním trhu, blízký způsob použití produktů na obou relevantních trzích a také skutečnost, že poptávku na obou relevantních trzích tvořili prakticky stejní zákazníci.¹¹⁴

III.A.3 Přístup a propojení

Na efektivně konkurenčním trhu by měl být přístup a propojení jednotlivých sítí elektronických komunikací zásadně výsledkem svobodného obchodního vyjednávání mezi dotčenými podniky. Nicméně, regulační rámec pro obor elektronických komunikací, zejména Přístupová směrnice, stále považuje za nezbytné toto obchodní vyjednávání doplňovat a někdy i nahrazovat regulací. Příčinou této regulace je existence tzv. vzácných zdrojů, kterými jsou zejména přístup a připojení k veřejné pevné telefonní síti v pevném místě a také volné kmitočty pro přenos signálu, k tomu přistupuje skutečnost, že většina uvedených zdrojů je ve vlastnictví jen velmi úzkého okruhu operátorů.¹¹⁵

Článek 3 Přístupové směrnice v souvislosti s přístupem a propojením stanoví zvláštní povinnost, která členským státům přikazuje regulovat přístup a propojení takovým způsobem, aby přístup nebo propojení nebylo poskytováno diskriminačním způsobem nebo aby společně s požadovanými službami nemusel žadatel platit i za nesouvisející produkty. Toto ustanovení do značné míry doplňuje obecný zákaz vázání produktů uvedený v článku 82 Smlouvy o založení Evropského společenství.

Článek 82 Smlouvy o založení Evropského společenství má však obecně velmi významnou souvislost s regulací přístupu a propojení na trhu elektronických komunikací. Je totiž třeba si

¹¹⁴ Jones, A., Sufrin, B., EC Competition Law. 2. vydání. New York : Oxford University Press, 2004, s. 377.

¹¹⁵ Srov. odst. 6 preambule Přístupové směrnice.

uvědomit, že trh elektronických komunikací je především trhem síťového charakteru, přičemž esenciální infrastruktura, která charakterizuje trh elektronických komunikací a kterou představuje kovový pár vodičů spojujících domácnosti a podnikatele s páteří sítí elektronických komunikací (tzv. místní smyčka), není za současných ekonomických a technických podmínek efektivně duplikovatelná nebo plně nahraditelná jinými technickými prostředky.¹¹⁶

Ještě před zavedením nového regulačního rámce pro obor elektronických komunikací, dne 18. 12. 2000, vydala Rada a Evropský parlament Nařízení č. 2887/2000/ES o samostatném zpřístupnění místní smyčky. Uvedené nařízení ukládá zavedeným operátorům na trzích elektronických komunikací obecnou povinnost zveřejnit referenční nabídku na zpřístupnění místní smyčky a rovněž povinnost vyhovět přiměřeným požadavkům konkurentů a zpřístupnit jim místní smyčky za spravedlivých, transparentních a nediskriminačních podmínek. Článek 12 Přístupové směrnice pozměnil okruh adresátů uvedené právní normy tak, že nadále jsou povinnými osobami jen podniky s významnou tržní silou, ale současně rozšířil povinnost vyhovět přiměřeným požadavkům na přístup a propojení také o další prvky sítí elektronických komunikací a přiřazené prostředky.

Uvedená koncepce smluvního přímusu, kdy má podnik s významnou tržní silou na trhu elektronických komunikací povinnost uzavřít smlouvu o přístupu ke své infrastruktuře se svým konkurentem, velice úzce souvisí s doktrínou tzv. essential facilities (což lze volně přeložit jako „nepostradatelné prostředky“), která vychází ze soutěžního práva, a to především ze soudní interpretace článku 82 Smlouvy o založení Evropského společenství.

Doktrína essential facilities v regulaci elektronických komunikací

Ještě před vydáním Nařízení č. 2887/2000/ES se Komise zabývala zpřístupněním místní smyčky v několika pramenech tzv. soft law. Jednou z takových iniciativ bylo Sdělení o zpřístupnění místní smyčky ze dne 26. 4. 2000 (COM(2000)237). V uvedeném Sdělení Komise mj. uvádí, že odmítnutí zpřístupnit místní smyčku ze strany dominantního operátora představuje, ve světle konstantní judikatury soudů Evropského společenství, porušení článku 82 Smlouvy o založení Evropského společenství.¹¹⁷ Tato myšlenka je dále rozvedena v bodě 4 předmětného Sdělení, příznačně nazvaného „Použití soutěžních pravidel“, kde se uvádí:

¹¹⁶ Viz odst. 6 preambule Nařízení Rady a Evropského parlamentu č. 2887/2000/ES ze dne 18. 12. 2000 o samostatném zpřístupnění místní smyčky.

¹¹⁷ Sdělení ze dne 26. 4. 2000 (COM(2000)237), s. 4.

„Odmítnutí přístupu k místní smyčce konkurentům, kteří tento přístup žádají, se pravděpodobně rovná různým způsobům zneužití dominantního postavení podle článku 82 Smlouvy o založení Evropského společenství:

- *Odmítnutí jednat: na třech identifikovaných relevantních trzích, kde je zavedený operátor jediným poskytovatelem služeb skrze místní smyčku, může být odmítnutí zpřístupnit konkurentům místní smyčku za jistých okolností v rozporu s článkem 82 Smlouvy o založení Evropského společenství, pokud takové jednání vyloučí veškerou soutěž na relevantním národním trhu a pokud je přístup k místní smyčce nezbytný pro poskytování služeb koncovým uživatelům, jak se to v současnosti jeví. Dominantní operátor by měl poskytovat přístup k místní smyčce všem konkurentům za neméně výhodných podmínek, než takových, které využívá pro své podnikání na maloobchodní úrovni. Za následujících podmínek může být přístup k místní smyčce požadován:*

- síť zavedeného operátora musí mít dostatečnou kapacitu, aby mohl být poskytnut přístup;
- odmítnutí zpřístupnit místní smyčku by znemožnilo nabízení nových produktů nebo by bránilo jakékoliv soutěži na relevantních trzích uvedených výše;
- žádající strana je připravena platit nediskriminační poplatek za přístup;
- neexistuje objektivní důvod pro odmítnutí přístupu. ¹¹⁸ (zvýrazněno autorem)

Výše uvedené podmínky a omezení mandatorního zpřístupnění místní smyčky se odvolávají na rozhodovací praxi soudů Evropského společenství a výslovně přitom odkazují na rozhodnutí Evropského soudního dvora ve věci Oscar Bronner v. Mediaprint.¹¹⁹ O co vlastně v uvedeném rozhodnutí šlo? Oscar Bronner, vydavatel rakouského deníku Der Standard se domáhal toho, aby mu jeho konkurent, Mediaprint, vydavatel deníků Neue Kronen Zeitung a Kurier, umožnil za přiměřený poplatek přístup do distribuční sítě Mediaprint, která zajišťovala dodání novin až do jednotlivých domácností. Argumentoval přitom článkem 82 ex článkem 86 Smlouvy o založení Evropského společenství, neboť Mediaprint vlastnil jedinou celostátní distribuční síť, která byla schopna takové dodávky zajišťovat. Evropský soudní dvůr však odmítl požadavku Oscara Bronnera vyhovět, neboť s odkazem na své dřívější rozhodnutí ve věci Magill¹²⁰ uvedl:

„... ve věci Magill, v odstavcích 49 a 50, Soud konstatoval, že odmítnutí poskytnout licenci ze strany vlastníka práva k duševnímu vlastnictví, ačkoliv má takový vlastník dominantní postavení,

¹¹⁸ Sdělení ze dne 26. 4. 2000 (COM(2000)237), s. 8-9.

¹¹⁹ Rozhodnutí Evropského soudního dvora č. C-7/97 ve věci Oscar Bronner v. Mediaprint [1998] ECR I-7791.

¹²⁰ Rozhodnutí Evropského soudního dvora č. C-241 a 242/91P ve spojené věci RTE a ITP v. Komise [1995] ECR I-743.

nemůže samo o sobě představovat zneužití dominantního postavení, ale jen výkon takového exkluzivního práva může, za výjimečných okolností, představovat zneužití.

Ve věci Magill Soud shledal takové výjimečné okolnosti v tom, že předmětné odmítnutí se týkalo skutečnosti (informace o týdenním programu vysílání určitých televizních stanic), jejíž dodání bylo nezbytné pro dané podnikání (vydávání všeobecného průvodce programy televizních stanic), neboť bez těchto informací by osoba, která hodlala takového průvodce vydávat, nemohla takovou činnost vůbec uskutečnit a nabízet jej k prodeji (odstavec 53), přičemž uvedené odmítnutí znemožnilo uvedení nového produktu na trh, pro který existovala již potencionální poptávka (odstavec 54), dále skutečnost, že odmítnutí nebylo objektivně odůvodněno (odstavec 55) a mohlo přitom vyloučit jakoukoliv soutěž na odvozeném trhu průvodců programy televizních stanic (odstavec 56).“¹²¹ (zvýrazněno autorem)

Jak je patrné z výše uvedeného zvýraznění podmínek, kdy se podle rozhodnutí ve věci Oscar Bronner v. Mediaprint, uplatní doktrína tzv. essential facilities, a podmínek uvedených ve Sdělení o zpřístupnění místní smyčky ze dne 26. 4. 2000 (COM(2000)237) výše, právní úprava přístupu a propojení v sítích elektronických komunikací se jednoznačně inspirovala praxí soutěžního práva, jejíž zkušenosti přebírá a inkorporuje je do sektorově specifické regulace elektronických komunikací.

Tento postup má však i své stinné stránky, neboť je třeba si uvědomit, že doktrína tzv. essential facilities se v rozhodovací praxi neustále vyvíjí a její zakonzervování v legislativě, navíc v podobě povinností uložených ex-ante, jak činí Přístupová směrnice, se může jevit jako velmi rozporuplné (v podrobnostech viz bod III.C níže).

III.B Hierarchie regulace a norem soutěžního práva

V bodě III.A výše se čtenáři mohli seznámit s některými zásadními průniky práva na ochranu soutěže a nového regulačního rámce pro obor elektronických komunikací. Zároveň bylo také řečeno, že evropská koncepce sektorově specifické regulace elektronických komunikací nevyklučuje paralelní aplikaci práva na ochranu hospodářské soutěže.¹²² K souběžnému uplatnění obou právních nástrojů (tj. regulačních a soutěžních) totiž nedošlo jen na území České republiky (jak bylo uvedeno výše v bodě II.A.2 výše), ale i na území Evropského společenství. Zřejmě

¹²¹ Rozhodnutí Evropského soudního dvora č. C-7/97 ve věci Oscar Bronner v. Mediaprint [1998] ECR I-7791.

¹²² Viz odst. 31 Pokynů Komise citovaný výše pod bodem III.A.1.

nejvýznamnějším případem, který v tomto ohledu řešila Komise i národní regulátoři pro obor elektronických komunikací byla kauza Deutsche Telekom (COMP/C-1/37.451, 35.578, 35.579), která si nepochybně zaslouží podrobnější výklad.

III.B.1 Kauza Deutsche Telekom

Deutsche Telekom je zavedeným operátorem na území Spolkové republiky Německo. Na základě stížnosti několika alternativních operátorů (konkurentů Deutsche Telekom) začala Komise v roce 1999 prověřovat ceny, které si Deutsche Telekom účtoval na velkoobchodní a maloobchodní úrovni trhu přístupu a připojení k veřejné pevné telefonní síti a v roce 2002 zahájila Komise s Deutsche Telekom řízení pro porušení článku 82 Smlouvy o založení Evropského společenství. V rozhodnutí ze dne 21. 5. 2003 (publikováno pod č. C(2003) 1536) Komise uvedla zejména následující:¹²³

- Články 81 a 82 Smlouvy o založení Evropského společenství jsou přímo aplikovatelné na poskytovatele telekomunikačních služeb;
- Aplikaci soutěžních pravidel nebrání regulace trhu, nezbavuje-li zcela dotčené subjekty možnosti samostatně jednat;¹²⁴
- Relevantní trh přístupu k telekomunikační síti se dělí na (i) velkoobchodní (tzv. upstream, tj. přístup k síťovým prostředkům včetně připojení) a (ii) maloobchodní (tzv. downstream, tj. přístup ke službám včetně propojení), přičemž oba tyto trhy jsou úzce provázané (poskytování služeb závisí na přístupu k sítím et vice versa);
- Neexistuje ekonomicky reálná možnost, jak vytvořit infrastrukturu schopnou konkurovat infrastruktuře Deutsche Telekom. Vlastnictví infrastruktury ze strany Deutsche Telekom tedy představuje bariéru vstupu na trh;
- Na maloobchodním trhu má Deutsche Telekom dominantní postavení již proto, že v dané době ovládá více než 90% relevantního trhu;¹²⁵
- Deutsche Telekom porušil článek 82 Smlouvy o založení Evropského společenství tím, že se dopustil tzv. margin squeeze, což lze definovat jako situaci, kdy velkoobchodní poplatky za přístup jsou tak vysoké, že nutí konkurenty účtovat si vyšší maloobchodní ceny, než si účtuje Deutsche Telekom za stejné služby při stejné efektivitě nákladů;

¹²³ Rozhodnutí Komise ve věci Deutsche Telekom uveřejněné pod č. C(2003) 1536.

¹²⁴ Srov. v této souvislosti rozhodnutí Evropského soudního dvora č. 41/83 ve věci Itálie v. Komise [1985] ECR 873.

¹²⁵ Srov. zejména rozhodnutí Evropského soudního dvora č. 85/76 ve věci Hoffmann La-Roche v. Komise [1979] ECR 461, dále rozhodnutí č. C-62/86 ve věci AkzoChemie v. Komise [1992] ECR I-3359 a další.

- Deutsche Telekom argumentoval, že jeho velkoobchodní ceny jsou regulovány a maloobchodní ceny podléhají antidumpingovým opatřením, ale Komise tento argument neuznala s tím, že regulace neznemožnila Deutsche Telekom, aby margin squeeze ukončil tím, že zvýší některé své maloobchodní ceny;
- Komise také odmítla tvrzení Deutsche Telekom, že se na daný případ vztahuje výjimka podle článku 86 Smlouvy o založení Evropského společenství, protože Deutsche Telekom byl sice státem pověřen k poskytování univerzální služby, kterou lze i podle Komise považovat za službu obecného hospodářského zájmu, ale platná německá legislativa ukládala v této souvislosti Deutsche Telekom pouze jedinou povinnost, a to aby předem oznámil národnímu regulátorovi, pokud se rozhodne skončit s poskytováním telekomunikačních služeb (srov. v této souvislosti bod III.D níže).

Komise uložila Deutsche Telekom za margin squeeze trvající od počátku roku 1998 do konce roku 2001 pokutu ve výši 12,6 milionů EUR.

Autor této práce považuje výše shrnuté rozhodnutí ve věci Deutsche Telekom za velmi významné. Z časového vymezení případu, který posuzovala Komise totiž jednoznačně vyplývá, že jednání Deutsche Telekom bylo podrobeno pravidlům soutěžního práva již v době, kdy na území Evropského společenství a tedy i v Německu platil původní regulační rámec pro telekomunikace. Lze si rovněž povšimnout toho, že Deutsche Telekom argumentoval mimo jiné tím, že ceny jeho služeb byly v rozhodné době podrobeny cenové regulaci, kterou určoval národní telekomunikační regulátor a kterou Deutsche Telekom respektoval. Ostatně v následné žalobě, kterou Deutsche Telekom podal proti Rozhodnutí Komise u Soudu prvního stupně se výslovně uvádí:

„... výsledkem [rozhodnutí Komise] je podřídít ceny navrhovatele (tj. Deutsche Telekom) za přístup k síti dvojúrovňové regulaci, což podkopává právní jistotu, která byla založena komunitárním právem rozdělením kompetencí ohledně regulace cen v oboru telekomunikací.“¹²⁶

Soud prvního stupně o žalobě Deutsche Telekom ještě nerozhodl, ale bude jistě velmi zajímavé, jak se s výše citovanou námitkou vypořádá.

¹²⁶ Převzato z oznámení v Úředním věstníku C 264 ze dne 1. 11. 2003 ohledně zahájení řízení pod č. T-271/03 ve věci Deutsche Telekom v. Komise.

Jedním z významných aspektů rozhodnutí ve věci Deutsche Telekom, který by neměl zůstat nepovšimnut, je argument Deutsche Telekom, že za případnou nesprávnou cenovou regulaci, která nepochybně nesla svůj díl odpovědnosti na vzniklé protisoutěžní situaci, by měl nést odpovědnost samotný národní regulátor pro obor elektronických komunikací.

Prof. Damien Geradin v této souvislosti upozorňuje na skutečnost, že z teoretického hlediska mohla Komise v případě Deutsche Telekom skutečně iniciovat řízení proti Německu podle článku 226 Smlouvy o založení Evropského společenství, a to pro porušení článku 10 ve spojení s článkem 82 Smlouvy o založení Evropského společenství.¹²⁷ Vzhledem k tomu, že obdobné řízení by bylo historickým precedentem, zkoumal prof. Geradin také možnost postihnout Německo na základě článku 86 Smlouvy o založení Evropského společenství.¹²⁸ Přestože prof. Geradine vzal ve své analýze v potaz i skutečnost, že obor elektronických komunikací je oblastí, ve které má Komise a národní regulátoři především spolupracovat, přiklonil se nakonec k závěru, že kdyby bývala Komise zahájila paralelně dvě řízení, a to jednak proti Deutsche Telekom podle článku 82 Smlouvy o založení Evropského společenství a současně proti Německu podle článku 86 Smlouvy o založení Evropského společenství, mohl mít takový postup lepší efekt na soutěžní prostředí, protože německý národní regulátor by byl tímto způsobem přinucen dávat si do budoucna větší pozor na to, jakým způsobem provádí regulaci, přičemž sankce za protisoutěžní jednání by Deutsche Telekom stejně neminula. Takové dvojí rozhodnutí by podle prof. Geradina mělo velmi významný psychologický efekt.¹²⁹

III.B.2 Právní řád Evropského společenství

Základní otázkou, kterou je třeba si položit v souvislosti s vymezením vzájemných vztahů mezi sektorově specifickou regulací elektronických komunikací a pravidel soutěžního práva, je otázka původu obou právních systémů. Zatímco systém pravidel soutěžního práva má svůj původ ve Smlouvě o založení Evropského společenství, tedy pramenu primárního práva Evropského společenství, nový regulační rámec pro obor elektronických komunikací je založen na směrnici, tedy sekundárním pramenu práva. Použitím jednoduchého výkladového pravidla *lex superioris derogat inferiori* lze dospět k závěru, že normy soutěžního práva mají větší právní

¹²⁷ Tedy vlastně kvůli tomu, že kroky německého regulátora umožnily Deutsche Telekom zneužít dominantní postavení.

¹²⁸ V tomto případě dává článek 86 odst. 3 Smlouvy o založení Evropského společenství Komisi pravomoc uložit rozhodnutím sankci tomu členskému státu, který svým jednáním umožňuje existenci nedovoleného monopolu, tj. v daném případě monopolu Deutsche Telekom, který byl v rozhodné době stále kontrolován ze strany státu.

¹²⁹ Geradine, D., Limiting the Scope of Article 82 EC: What can the EU learn from the U.S. Supreme Court's judgement in *Trinko* in the wake of *Microsoft*, *IMS* and *Deutsche Telekom*, in *Common Market Law Review* 41: 1519-1553, Kluwer Law International, 2004, s. 1550-1552.

sílu, a proto se uplatní přednostně. Ve skutečnosti však není situace tak jednoduchá. Právní řád Evropského společenství tvoří jediný celek a jeho veškerý obsah je třeba vykládat v souladu s jeho účelem. Nelze jednoduše přehlížet některé jeho součásti, ale cestou výkladu je třeba tyto součásti poskládat do jednotného obrazu.

Základní interpretační otázkou je, zda v hraničních případech má být dána přednost regulaci společného trhu, v daném případě oboru elektronických komunikací, nebo zda má zvítězit soutěžní výklad založený na principech soutěžního práva. Odborník v oboru evropského práva, A. F. Bavasso se domnívá, že historický a teleologický význam pravidel soutěžního práva je předurčuje k tomu, aby zaujaly přední místo při výkladu a předčily tak jakoukoliv oborovou regulaci.¹³⁰

Podle Bavassova názoru je nový regulační rámec v oboru elektronických komunikací ukázkou nového trendu v evropském právu, kdy se principy soutěžního práva, prověřené mnoha lety praxe, vrací zpět do oblasti práva společného trhu, tedy práva adresovaného členskými státy, přičemž členské státy a národní regulátoři nyní musí interpretovat a především implementovat celý regulační rámec plně v souladu s principy evropského soutěžního práva.¹³¹

Bavosso otevřeně vítá tento vývoj, přestože si je vědom toho, že přenesení dynamických a kasuistických pravidel soutěžního práva do legislativního rámce, jehož přirozeným znakem je určitá míra rigidity a schematičnosti, s sebou nese značná rizika. Proto také Bavosso otevřeně přiznává, že úspěch nového regulačního rámce bude záviset především na schopnostech národních regulátorů aplikovat nová pravidla v souladu s principy soutěžního práva, přičemž právě rychlý vývoj a dynamika sektoru elektronických komunikací může tyto regulátory svádět k formalistickému přístupu, který by v důsledku mohl vést až k popření soutěžně-právních aspektů nového regulačního rámce, a tím i neúspěchu celé reformy.¹³²

Dá se tedy říci, že Bavossoův přístup k problematice možných střetů mezi regulací a soutěžním právem vyznívá jednoznačně ve prospěch soutěžního práva. Takový přístup ovšem musí současně počítat s tím, že Komise bude nadále zasahovat v oboru elektronických komunikací vedle jednotlivých národních regulátorů vedena právě snahou o vynucování pravidel soutěžního

¹³⁰ Bavasso, A., F., *Electronic Communications: A New Paradigm For European Regulation*, in *Common Market Law Review* 41: 87-118, Kluwer Law International, 2004, s. 111.

¹³¹ Tamtéž, s. 112.

¹³² Tamtéž, s. 116-118.

práva. Jaký dopad ale může mít takové vměšování na autoritu jednotlivých národních regulátorů?

Někteří další odborníci v oboru evropského práva otevřeně vyjadřují pochybnosti o souladnosti aplikace sektorově specifické regulace elektronických komunikací a norem soutěžního práva. Jak uvádí prof. Damien Geradin, Komisi, jako strážci Smlouvy o založení Evropského společenství, nic nebrání, aby si stanovila priority, pokud dojde na vynucování norem evropského soutěžního práva. Komise se proto může rozhodnout nezasahovat v případech, kdy prostředky sektorově specifické regulace nabízejí určité svébytné řešení soutěžně-právních problémů.¹³³

Prof. Geradine navrhuje rozlišovat dva typy případů. Do první skupiny budou náležet situace, kdy sektorově specifická regulace bude schopna ochránit soutěžní strukturu relevantního trhu a bude řádně uplatněna příslušným národním regulátorem. V takovém případě by neměla Komise vůbec zasahovat, a to jednak proto, že pro řešení technických otázek spjatých s oborem elektronických komunikací bude obvykle lépe vybaven příslušný národní regulátor a také proto, aby nedocházelo k paralelnímu řízení a nevznikalo tak riziko vzniku odlišných rozhodnutí nebo častěji uplatnění vzájemně nekonzistentních prostředků. Ve druhé skupině pak půjde o případy, kdy národní regulátor bude jednat pomalu nebo nedůsledně, a proto dojde k ohrožení soutěžního prostředí na příslušném relevantním trhu. Podle prof. Geradina je v takových případech třeba, aby Komise, nebo národní orgán na ochranu hospodářské soutěže, podnikly příslušné kroky. Prof. Geradine však i v takových případech navrhuje, aby byla věc poté předána dotčenému národnímu regulátorovi pro obor elektronických komunikací, a to za předpokladu, že sektorově specifická regulace umožňuje případné poruchy soutěže napravit.¹³⁴

Autor této práce se přiklání k posléze uvedenému přístupu prof. Geradina. Případným kolizím mezi prostředky soutěžního práva a sektorově specifické regulace elektronických komunikací je třeba v maximální možné míře předcházet. Jak bylo dokázáno výše, vliv soutěžního práva na nový regulační rámec pro obor elektronických komunikací byl nepochybně značný. Avšak situace, kdyby Komise začala v širším měřítku aplikovat svůj výklad pravidel soutěžního práva na trhu elektronických komunikací bez ohledu na způsob regulace, který zavedli na příslušných relevantních trzích jednotliví národní regulátoři skutečně hrozí velkou právní nejistotou a zcela

¹³³ Geradine, D., *Limiting the Scope of Article 82 EC: What can the EU learn from the U.S. Supreme Court's judgement in Trinko in the wake of Microsoft, IMS and Deutsche Telekom*, in *Common Market Law Review* 41: 1519-1553, Kluwer Law International, 2004, s. 1549.

¹³⁴ Tamtéž, s. 1549-1550.

jistě by takové jednání zbytečně snížilo vážnost sektorově specifické regulace a regulátorů. Její vynucování by pak bylo mnohem obtížnější.

III.C Doktrína essential facilities

Jak bylo vysvětleno výše v bodě III.A.3, doktrína essential facilities tvoří základ regulace přístupu a propojení v sítích elektronických komunikací. Sama doktrína essential facilities vznikla původně jako výsledek soudní interpretace principů soutěžního práva.

Původ doktríny essential facilities je možné hledat ve Spojených státech amerických v období již před téměř sto lety. V roce 1912 Nejvyšší soud USA nařídil sdružení provozovatelů železnic poskytnout konkurenčním železničním společnostem přístup k tehdy jedinému mostu přes řeku Mississippi, neboť využití tohoto mostu bránilo efektivní soutěži mezi sdružením provozovatelů železnic a jejich konkurenty.¹³⁵

Ústředním bodem této doktríny je snaha přimět podnik, který vlastní určitou věc nebo má výlučné právo k jiné majetkové hodnotě, přičemž tato věc nebo jiná hodnota slouží takovému podniku k udržení dominantního postavení na určitém relevantním trhu, umožnit svým konkurentům přístup k takové věci nebo hodnotě. Z uvedeného zobecnění je zřejmé, že doktrína essential facilities je už od svého počátku považována za velmi kontroverzní.¹³⁶

III.C.1 Rozhodovací praxe soudů Evropského společenství

V evropském právu využívá Komise doktríny essential facilities poměrně často především v posledních patnácti letech, kdy se snažila za pomoci této doktríny stimulovat soutěž na celé řadě trhů, kde vlastnictví určité infrastruktury nebo práva k duševnímu vlastnictví tvoří významnou bariéru vstupu na takový relevantní trh, jako např. přístaviště, letiště, rozvody plynu nebo elektřiny, ale také telekomunikace.¹³⁷

Faktem ovšem je, že v rozhodovací praxi soudů Evropského společenství není doktrína essential facilities nijak ustálená, což lze ilustrovat na celé řadě rozhodnutí.

¹³⁵ Munková, J., Svoboda, P., Kindl, J., Soutěžní právo. 1. vydání. Praha : C. H. Beck, 2006, s. 183.

¹³⁶ Geradine, D., Limiting the Scope of Article 82 EC: What can the EU learn from the U.S. Supreme Court's judgement in Trinko in the wake of Microsoft, IMS and Deutsche Telekom, in Common Market Law Review 41: 1519-1553, Kluwer Law International, 2004, s. 1525.

¹³⁷ Tamtéž, s. 1524.

Historicky nejstarším významným rozsudkem Evropského soudního dvora, ve kterém lze spatřovat vliv doktríny essential facilities je rozhodnutí ve věci Commercial Solvents v. Komise.¹³⁸ Soud v tomto rozhodnutí shledal, že mohou nastat okolnosti, kdy se odmítnutí ze strany dominantního podniku dodávat několika svým konkurentům produkt nezbytný pro jejich podnikání může rovnat porušení článku 82 Smlouvy o založení Evropského společenství. Naznačuje to následující pasáž předmětného rozhodnutí:

„... podnik v dominantním postavení při výrobě surového produktu, který je proto schopný kontrolovat dodávky výrobcům derivátů, nemůže jen proto, že se rozhodl začít vyrábět tyto deriváty (a soutěžit tak se svými dřívějšími zákazníky), jednat tak, aby vyloučil konkurenci z jejich strany, což by se v posuzovaném případě rovnalo likvidaci jednoho z předních výrobců léčiva ethambutolu na společném trhu. ...“¹³⁹

Významným nedostatkem citovaného rozhodnutí ve věci Commercial Solvents v. Komise však je skutečnost, že Evropský soudní dvůr se nezabýval tím, zda vertikální integrace na straně podniku v dominantním postavení na trhu surového produktu nemůže vést k přínosům ve výrobě a v konečném důsledku také pro spotřebitele. Soud se také nesnažil své závěry příliš zobecnit, což značně komplikovalo pozdější argumentaci předmětným rozhodnutím.¹⁴⁰

Poměrně závažný dopad měl střet doktríny essential facilities s právy k duševnímu vlastnictví. Jak bylo uvedeno výše v bodě III.A.3, přístup a propojení v sítích elektronických komunikací bylo koncipováno na základě rozhodnutí Evropského soudního dvora ve věci Oscar Bronner v. Mediaprint¹⁴¹, které se pro změnu odvolává na rozhodnutí ve věci Magill. O čem ale byla kauza Magill?

Televizní stanice v Británii a Irsku uveřejňovaly týdně pouze svůj vlastní program a odmítaly dát tento program k dispozici nezávislému televiznímu magazínu nazvanému Magill, který hodlal publikovat program všech televizních stanic v jediném periodiku, přičemž po takovém periodiku zjevně existovala na příslušném relevantním trhu poptávka. Situaci značně komplikovala okolnost, že televizní stanice v Irsku a Velké Británii chránily svůj program prostřednictvím práv k duševnímu vlastnictví. Přesto Komise, Soud prvního stupně i Evropský

¹³⁸ Rozhodnutí Evropského soudního dvora č. 6 a 7/73 ve spojené věci Commercial Solvents v. Komise [1974] ECR 223.

¹³⁹ Rozhodnutí Evropského soudního dvora č. 6 a 7/73 ve spojené věci Commercial Solvents v. Komise [1974] ECR 223.

¹⁴⁰ Jones, A., Sufrin, B., EC Competition Law. 2. vydání. New York : Oxford University Press, 2004, s. 469.

¹⁴¹ Rozhodnutí Evropského soudního dvora č. C-7/97 ve věci Oscar Bronner v. Mediaprint [1998] ECR I-7791.

soudní dvůr nakonec rozhodly ve prospěch Magillu a televizní stanice musely svůj program Magikou poskytnout. Z rozhodnutí Evropského soudního dvora je třeba poukázat především na následující pasáže:

„Ve vztahu k problematice zneužití [dominantního postavení] argumentace odvolatelů (tj. televizních stanic – pozn. autora) a IPO (tj. úřad pro práva k duševnímu vlastnictví – pozn. autora) nesprávně presumuje, že jednání podniku v dominantním postavení, které je výkonem práva klasifikovaného národním právem jako „autorské právo“, nemůže být nikdy přezkoumáváno ve vztahu k článku [82] Smlouvy.

... exkluzivní právo pořizovat kopie tvoří součást autorských práv, takže odmítnutí poskytnout licenci, ačkoliv takový úkon činí podnik v dominantním postavení, nemůže samo o sobě představovat zneužití dominantního postavení (Volvo v. Veng, odstavce 7 a 8).

Nicméně, z uvedeného rozhodnutí je rovněž jasné (odstavec 9), že výkon exkluzivního práva jeho vlastníkem může, za výjimečných okolností, představovat zneužívající jednání.“¹⁴²

Rozhodnutí ve věci Magill si skutečně zaslouží zvláštní pozornost. Předně stojí za povšimnutí, že ani právo k duševnímu vlastnictví není neprolomitelné. Evropský soudní dvůr svým výkladem článku 82 Smlouvy o založení Evropského společenství nepochybně založil novou kategorii nucených licencí, kterou budou muset poskytovat podniky v podobné situaci jako televizní stanice v Irsku a Británii, nebudou-li ochotny riskovat sankce. Zvláštní pozornost si však zaslouží především ony zvláštní okolnosti, které vlastně průlom do exkluzivního práva k duševnímu vlastnictví odůvodňují, prof. Geradine shrnul tyto okolnosti následovně:

- předmětné odmítnutí poskytnout licenci se týká produktu (televizního programu), který je nepostradatelný pro výrobu nového produktu (souhrnného televizního programu), po kterém je zřetelná a neuspokojená poptávka;
- televizní stanice si odmítnutím poskytnout potřebné informace monopolizovaly relevantní odvozený trh průvodců televizními programy; a
- pro odmítnutí neexistovalo žádné objektivní odůvodnění.¹⁴³

Výše uvedené vymezení zvláštních okolností, které ospravedlnily průlom do exkluzivního práva k duševnímu vlastnictví však vyvolalo celou řadu otázek. Tyto otázky se do značné míry týkají

¹⁴² Rozhodnutí Evropského soudního dvora č. C-241 a 242/91P ve spojené věci RTE a ITP v. Komise [1995] ECR I-743.

¹⁴³ Geradine, D., Limiting the Scope of Article 82 EC: What can the EU learn from the U.S. Supreme Court's judgement in Trinko in the wake of Microsoft, IMS and Deutsche Telekom, in Common Market Law Review 41: 1519-1553, Kluwer Law International, 2004, s. 1527.

také rozhodnutí ve věci Oscar Bronner v. Mediaprint¹⁴⁴ analyzovaném výše v bodě III.A.3. Do jaké míry je třeba, aby byl hledaný produkt nový? S jakou určitostí je třeba zjišťovat existenci odvozeného relevantního trhu, který možná dosud neexistuje? Jaké nároky se kladou na objektivní zdůvodnění? A konečně, nejzávažnější otázka ze všech zní, jsou všechny uvedené podmínky kumulativní?

Pro zodpovězení těchto otázek je užitečné podívat se podrobněji také na případ IMS.¹⁴⁵ Případ IMS se týkal takzvané „kostkové struktury 1860“, což byl systém pro prezentaci regionálních farmaceutických dat ohledně prodeje léků v Německu. IMS si činila nárok na autorsko-právní ochranu tohoto systému. Na žádost konkurentů nařídila Komise předběžným opatřením IMS, aby poskytla svým konkurentům licenci na „kostkovou strukturu 1860“. IMS se proti tomuto předběžnému opatření odvolala a předseda Soudu prvního stupně odložil vykonatelnost předběžného opatření a jeho rozhodnutí potvrdil i předseda Evropského soudního dvora. V mezidobí pokračoval spor mezi IMS a NDC, jedním z hlavních konkurentů IMS, před německými soudy. V červenci 2001 požádal zemský soud ve Frankfurtu nad Mohanem Evropský soudní dvůr o řešení předběžné otázky ohledně výkladu článku 82 Smlouvy o založení Evropského společenství ve vztahu k odmítnutí IMS poskytnout licenci. Předtím, než o předběžné otázce rozhodl Evropský soudní dvůr, vrchní zemský soud ve Frankfurtu nad Mohanem rozhodl o nároku IMS na autorsko-právní ochranu „kostkové struktury 1860“ tak, že tato ochrana nebrání konkurentům vyvíjet obdobnou strukturu. NDC se navíc začalo dařit úspěšně konkurovat IMS, a proto se Komise nakonec rozhodla své předběžné opatření zrušit. Evropský soudní dvůr však v dubnu 2004 rozhodl o předběžné otázce vznesené zemským soudem ve Frankfurtu nad Mohanem.¹⁴⁶

V odpovědi na otázky německého soudu rozvedl Evropský soudní dvůr některé teze doktríny essential facilities, z nichž je třeba upozornit zejména na následující:

„Podle souhrnu rozhodnutí ve věci Magill, které provedl Soud v odstavci 40 rozhodnutí ve věci Bronner, výjimečné okolnosti byly dány skutečností, že předmětné odmítnutí se týkalo produktu (informacemi o týdenním programu vysílání určitých televizních stanic), jehož poskytnutí bylo nezbytné pro dané podnikání (vydávání všeobecného průvodce televizními programy), dále tím, že bez takových informací osoba hodlající vydávat takového průvodce by jej nemohla

¹⁴⁴ Rozhodnutí Evropského soudního dvora č. C-7/97 ve věci Oscar Bronner v. Mediaprint [1998] ECR I-7791.

¹⁴⁵ Rozhodnutí Evropského soudního dvora č. C-418/01 ve věci IMS Health a další v. NDC Health a další [2004] ECR I-3401.

¹⁴⁶ Jones, A., Sufrin, B., EC Competition Law. 2. vydání. New York : Oxford University Press, 2004, s. 502-503.

připravovat ani nabízet k prodeji (odstavec 53), dále tím, že takové odmítnutí zabránilo vývoji nového produktu, po kterém existovala potenciální poptávka (odstavec 54), dále tím, že [odmítnutí] nebylo objektivně ospravedlněno (odstavec 55) a pravděpodobně by vedlo k vyloučení veškeré soutěže na odvozeném trhu (odstavec 56).

Z rozhodovací praxe vyplývá, že aby mohlo být odmítnutí poskytnout přístup ke zboží nebo službě nepostradatelné pro určité podnikání ze strany podniku, který vlastní práva k duševnímu vlastnictví, považováno za zneužívající, postačí, pokud budou kumulativně splněny tři podmínky, jmenovitě, že [(i)] odmítnutí brání vývoji nového produktu, po kterém existuje potenciální poptávka ze strany spotřebitelů, že [(ii)] odmítnutí je neodůvodněné a že [(iii)] vylučuje jakoukoliv soutěž na odvozeném trhu.

...

První podmínka, která se vztahuje k výskytu nového produktu

...

...odmítnutí poskytnout přístup k produktu chráněného právem k duševnímu vlastnictví ze strany podniku v dominantním postavení za situace, kdy takový produkt je nezbytný pro podnikání na odvozeném trhu, může být považováno za zneužívající jen tehdy, když se podnik, který se dožaduje licence, neomezí prakticky jen na duplikování zboží nebo služeb, které jsou na odvozeném trhu nabízeny ze strany vlastníka práva k duševnímu vlastnictví, ale zamýšlí vyrábět nové zboží nebo poskytovat nové služby, které nenabízí vlastník práva k duševnímu vlastnictví a pro které již existuje potenciální poptávka.

...

Druhá podmínka, která se vztahuje k důvodnosti odmítnutí

Ohledně podmínky, k jejíž interpretaci nebylo poskytnuto žádné vysvětlení, je na národním soudu, aby zjistil, zda ve světle zkoumaných skutečností bylo odmítnutí žádosti o poskytnutí licence odůvodněno objektivními skutečnostmi.

...

Třetí podmínka, která se vztahuje k vyloučení veškeré soutěže na odvozeném trhu

...

... pro účely aplikace dřívější praxe (tj. identifikace zneužívajícího jednání spočívajícího v odmítnutí přístupu – pozn. autora) je dostačující, aby bylo možné identifikovat alespoň potenciální nebo dokonce jen hypotetický trh. Takový je případ zboží nebo služeb nezbytných pro podnikání v určitém oboru, kde existuje skutečná poptávka po takovém zboží nebo takových

službách na straně podniků, které hodlají podnikat v odvětví, pro které jsou takové služby nebo takové zboží nezbytné.”¹⁴⁷

Z výše citovaných rozhodnutí Evropského soudního dvora je patrný určitý interpretační posun. Skutečně, od rozhodnutí ve věci *Commercial Solvents v. Komise*,¹⁴⁸ přes rozhodnutí v případě *Magill*,¹⁴⁹ *Oscar Bronner v. Mediaprint*¹⁵⁰ až k rozhodnutí kauzy *IMS*,¹⁵¹ Evropský soudní dvůr pomalu ale jistě rozšiřuje okruh případů, kdy lze podnik v dominantním postavení přinutit ke spolupráci se svými konkurenty, aby tito konkurenti mohli takovému podniku úspěšněji konkurovat. Je však takový vývoj žádoucí?

Jak poznamenal prof. Geradine ve vztahu k výše citovanému rozhodnutí ve věci *IMS*, zdá se, že Evropský soudní dvůr se v důsledku použití testu „nový produkt“ a „dva trhy“ přesouvá v interpretaci článku 82 Smlouvy o založení Evropského společenství od pojetí, které chrání soutěž (kdyby podnik v dominantním postavení využil své tržní síly na hlavním trhu k jejímu rozšíření na odvozený trh), k interpretaci zajišťující, že konkurenti dominantního podniku získají přístup ke zdrojům, které potřebují, aby mohli soutěžit na stejné úrovni s dominantním podnikem. Místo aby chránila soutěž, nová interpretace chrání konkurenty.¹⁵²

Nehledě na případné vady a rozpory v uplatňování doktríny *essential facilities* se však lze setkat i s názory, které kriticky odmítají celý tento koncept.

III.C.2 Kritika doktríny *essential facilities*

Z ekonomického pohledu je problematika povinného přístupu kontraverzí, která se soustředí na ex-ante a ex-post efektivitu. Na jedné straně stojí názor, že přinucením dominantního podniku, aby sdílel *essential facilities* se svými konkurenty, se stimuluje soutěž na odvozených trzích, a tím se posiluje ex-post (alokační) efektivita. Na druhé straně jiní dovozují, že povinné sdílení *essential facilities* může snížit návratnost vložených prostředků majitele takových *essential*

¹⁴⁷ Rozhodnutí Evropského soudního dvora č. C-418/01 ve věci *IMS Health a další v. NDC Health a další* [2004] ECR I-3401.

¹⁴⁸ Rozhodnutí Evropského soudního dvora č. 6 a 7/73 ve spojené věci *Commercial Solvents v. Komise* [1974] ECR 223.

¹⁴⁹ Rozhodnutí Evropského soudního dvora č. C-241 a 242/91P ve spojené věci *RTE a ITP v. Komise* [1995] ECR I-743.

¹⁵⁰ Rozhodnutí Evropského soudního dvora č. C-7/97 ve věci *Oscar Bronner v. Mediaprint* [1998] ECR I-7791.

¹⁵¹ Rozhodnutí Evropského soudního dvora č. C-418/01 ve věci *IMS Health a další v. NDC Health a další* [2004] ECR I-3401.

¹⁵² Geradine, D., *Limiting the Scope of Article 82 EC: What can the EU learn from the U.S. Supreme Court's judgement in Trinko in the wake of Microsoft, IMS and Deutsche Telekom*, in *Common Market Law Review* 41: 1519-1553, Kluwer Law International, 2004, s. 1532 a odkazy tam uvedené.

facilities, a tím se sníží jeho ex-ante motivace investovat a dynamicky se rozvíjet. Tato kontraverze vedla řadu ekonomů k závěru, že je třeba hledat rovnováhu mezi ex-ante alokační efektivitou, která může být uskutečněna skrze uložení povinnosti umožnit přístup k essential facilities, a ex-ante přínosy dynamického rozvoje, které mohou být naopak chráněny možností přístup odepřít.¹⁵³

V souvislosti s rozhodovací praxí Komise a soudů Evropského společenství ohledně vyvažování ex-ante a ex-post efektivit někteří pozorovatelé uvádějí, že tyto orgány se příliš soustředí na alokační efektivitu (tj. efektivitu ex-post) a s velkým důrazem podporují soutěž na odvozených trzích. Takový přístup ze strany Komise a soudů Evropského společenství si vysvětlují tím, že alokační efektivita je obecně snáze pozorovatelná a uchopitelná a v krátkodobém měřítku přináší její zvýšení obvykle pokles cen a zlepšení kvality, a proto je také podpora alokační efektivit mnohem populárnější. Nicméně, přílišná podpora alokační efektivit skrze ukládání povinností umožnit přístup k essential facilities může v dlouhodobém horizontu vést k těžkým ztrátám v oblasti investic a dalšího rozvoje.¹⁵⁴

Jak uvedl Generální advokát Jacobs ve svém stanovisku ve věci Oscar Bronner v. Mediaprint:¹⁵⁵

„V dlouhodobém měřítku obecně prospěje soutěži i zájmům spotřebitelů, aby si společnost mohla ponechat pro své použití prostředky, které vyvinula pro účely svého podnikání. Například, pokud by byl umožněn přístup k výrobním, nákupním nebo distribučním prostředkům příliš jednoduše, pro konkurenci by neexistovaly žádné pobídky, aby vyvinula konkurenční prostředky. Z toho vyplývá, že soutěž by sice krátkodobě zesílila, ale dlouhodobě by se výrazně omezila. Navíc by se omezily pobídky podniku v dominantním postavení, aby investoval do svých prostředků, pokud by jeho konkurenti mohli na svoji žádost sdílet veškeré výnosy. Lze tedy uzavřít, že samotná skutečnost, že podnik v dominantním postavení, který si ponechává pro své použití prostředky, které mu umožňují udržovat si výhody před konkurencí, nemůže ospravedlnit, aby tyto prostředky musel zpřístupnit.“¹⁵⁶

Nicméně, výše citované stanovisko Generálního advokáta Jacobse zůstává jedním z poměrně mála kritičtějších přístupů k doktríně essential facilities v evropském právu. Jakkoliv má totiž

¹⁵³ Geradine, D., Limiting the Scope of Article 82 EC: What can the EU learn from the U.S. Supreme Court's judgement in Trinko in the wake of Microsoft, IMS and Deutsche Telekom, in Common Market Law Review 41: 1519-1553, Kluwer Law International, 2004, s. 1539 a odkazy tam uvedené.

¹⁵⁴ Tamtéž, s. 1540 a odkazy tam uvedené.

¹⁵⁵ Rozhodnutí Evropského soudního dvora č. C-7/97 ve věci Oscar Bronner v. Mediaprint [1998] ECR I-7791.

¹⁵⁶ Stanovisko Generálního advokáta Jacobse ve věci Oscar Bronner v. Mediaprint č. C-7/97.

vedená doktrína své kořeny v USA, je to opět významná část americké právní veřejnosti, která doktrínu essential facilities nejvíce kritizuje.

Jednu z nejznámějších právně kritických prací na adresu doktríny essential facilities vytvořil Philip Areeda, profesor práva na Harvardově univerzitě. Ve své práci, nazvané příznačně „*Essential Facilities: An Epithet in Need of Limiting Principles*“,¹⁵⁷ se zaměřil na hledání principů, které by aplikaci uvedené doktríny co nejvíce omezily. Těchto pravidel identifikoval celkem šest, konkrétně:

- Neexistuje žádná obecná povinnost sdílet. Povinnost umožnit přístup, by měla být, pokud vůbec, ukládána jen velmi výjimečně;
- Prostředky jakékoliv společnosti mohou být považovány za essential facilities jen tehdy, pokud je konkurence nemůže duplikovat a nejsou dostupné ani jiné praktické alternativy, jak je nahradit, a současně musí být přístup k takovým prostředkům nezbytný pro existenci soutěže na daném trhu;
- Nikdo by neměl být nucen umožnit přístup, pokud by to nemohlo velmi významně posílit soutěž na daném trhu, a to poklesem cen, zvýšením produkce nebo inovacemi;
- I kdyby byly všechny takové podmínky splněny, odmítnutí umožnit přístup není nikdy samo o sobě protiprávní, neboť legitimní podnikatelský účel, který je odmítnutím sledován, musí vždy převážet;
- Úmysl společnosti, která odmítá poskytnout přístup, je třeba zkoumat nikoliv z hlediska, zda tak činí proto, aby omezila soutěž, protože to dělá každá společnost, ale je třeba se ptát, zda je takové jednání v rozporu s dobrými mravy soutěže, přičemž snaha prosadit se na trhu není úmysl, který by byl v rozporu s dobrými mravy soutěže;
- Žádný soud by neměl ukládat povinnost umožnit přístup, aniž by jej mohl odůvodnit a adekvátně a přiměřeně kontrolovat. Jakýkoliv problém by měl být považován za nenapravitelný prostředky soutěžního práva, pokud by plnění povinnosti přístupu muselo být soudem, podobně jako regulačním orgánem, denně kontrolováno.¹⁵⁸

S výše shrnutým kritickým postojem prof. Areeda vůči doktríně essential facilities se poměrně nedávno ztotožnil také Nejvyšší soud USA ve velmi zajímavém rozhodnutí ve věci Verizon v.

¹⁵⁷ Areeda, P., *Essential Facilities: An Epithet in Need of Limiting Principles*, in *Antitrust Law Journal* 58 (1989-1990), 841.

¹⁵⁸ Jones, A., Sufrin, B., *EC Competition Law*. 2. vydání. New York : Oxford University Press, 2004, s. 484-485 a odkazy tam uvedené.

Trinko.¹⁵⁹ Význam uvedeného rozhodnutí pro tuto diplomovou práci je totiž dán nejen jeho vztahem k doktríně essential facilities, ale také jeho skutkovými okolnostmi.

Verizon Communications byla dlouhou dobu exkluzivním operátorem místních volání ve státu New York. Nový telekomunikační zákon z roku 1996 tuto exkluzivitu zrušil a uložil Verizon, aby novým konkurentům umožnila přístup k místním sítím a síťové infrastruktuře. V roce 1999 však sdružení konkurenčních operátorů podalo stížnost regulátorům, neboť Verizon řadu těchto povinností nesplnil. Regulátoři zahájili řízení, kterým přiměli Verizon dodržovat své povinnosti dle telekomunikačního zákona z roku 1996. Bezprostředně poté, co se Verizon zavázal tyto povinnosti dodatečně splnit, podala na ni žalobu právní kancelář Trinko, zákazník jednoho z alternativních operátorů konkurujících Verizon. Žaloba byla založena na tvrzení, že Verizon porušil Shermanův zákon¹⁶⁰ (což je obdoba zákona na ochranu hospodářské soutěže) tím, že svým porušováním povinností odrazoval zákazníky, aby využívali služeb konkurence. Okresní soud žalobu zamítl, avšak odvolací soud žalobě vyhověl. Nejvyšší soud USA však rozhodnutí odvolacího soudu přezkoumal a rozhodl, že Verizon Shermanův zákon porušit nemohl.¹⁶¹

V rozhodnutí ve věci Verizon v. Trinko Nejvyšší soud USA zejména uvedl:

„Pouhá monopolní síla a související účtování monopolních cen není nejen nelegální, ale ve skutečnosti je to významný prvek tržního systému. Příležitost účtovat monopolní ceny – alespoň po krátkou dobu – je tím, co láká „podnikatelský čich“ na prvním místě, dále motivuje k riskování, které vede k inovacím a ekonomickému růstu. Abychom zajistili motivaci k inovacím, monopolní síla nebude nikdy protiprávní, kromě případů, kdy bude doprovázena protisoutěžním jednáním.

Společnosti mohou získat monopolní sílu tím, že vybudují infrastrukturu, která jim jako jediným umožňuje poskytovat zákazníkům určité služby. Nutit takové společnosti, aby se dělily o svou výhodu je v rozporu s principy soutěžního práva, neboť by to snížilo motivaci monopolisty, jeho konkurence, nebo obou, aby investovali do takových ekonomicky přínosných infrastruktur. Vynucování sdílení také nutí soudy rozhodující o soutěžním právu jednat jako centrální plánovači, aby zjistili přiměřenou cenu [za sdílení], rozsah [sdílení] a další podmínky takového vztahu – to je role pro kterou jsou soudy velmi špatně vybaveny.

...

¹⁵⁹ Verizon Communications Inc. v. Law Office of Trinko LLP, 540 U.S., 398 (2004).

¹⁶⁰ Sherman Antitrust Act ze dne 2. 7. 1890 ve znění pozdějších předpisů.

¹⁶¹ Geradine, D., Limiting the Scope of Article 82 EC: What can the EU learn from the U.S. Supreme Court's judgement in Trinko in the wake of Microsoft, IMS and Deutsche Telekom, in Common Market Law Review 41: 1519-1553, Kluwer Law International, 2004, s. 1521-1522.

Hlavním precedentem ohledně odpovědnosti za porušení § 2 [Shermanova zákona] založené na odmítnutí spolupracovat s konkurencí a případem, na který se [Trinko] nejvíce odvolává, je rozhodnutí ve věci *Aspen Skiing*. Lyžařská oblast Aspen se skládá ze čtyř hlavních areálů. Žalovaný, který vlastnil tři z těchto areálů, a žalobce, který vlastnil čtvrtý, celé roky spolupracovali na vydávání společných několikadenních lyžařských lístků platných v celé oblasti. Poté, co několikrát požadoval zvýšení svého podílu na výnosech, žalovaný zrušil společný lístek. Žalobce, který se obával, že by se lyžaři mohli vyhýbat jeho areálu bez nějaké společné nabídky, se pokusil několika různými prostředky s narůstajícím úsilím obnovit společný lístek, a to i tím, že nabídl žalovanému, že koupí jeho lístky za maloobchodní cenu. Tak in 593-594, 105 S.Ct. 2847 (tj. rozhodnutí Nejvyššího soudu USA ve věci *Aspen Skiing* – pozn. autora). Žalovaný však odmítl i to. My (tj. Nejvyšší soud USA – pozn. autora) jsme podpořili verdikt poroty s odůvodněním, že „[p]orota se mohla oprávněně domnívat, že [žalovaný] záměrně opovrhl krátkodobými přínosy [z prodeje lístků], protože měl větší zájem na omezení soutěže ... dlouhodobým poškozením svého menšího konkurenta.“ Tak in 608, 105 S.Ct. 2847.

Rozhodnutí ve věci *Aspen Skiing* je na hraně nebo těsně u hranice odpovědnosti podle § 2 [Shermanova zákona]. ...

Odmítnutí poskytnout přístup posuzované v tomto případě nezapadá do velmi úzce vymezené výjimky stanovené v případě *Aspen Skiing*. ...

Nechť Verizon propojit [sítě] za nákladově orientované ceny upravené v § 251(c)(3) [Telekomunikačního zákona z roku 1996] nám nedává žádné vodítko k tomu, abychom za tím spatřovali motivaci dosáhnout monopolního postavení.

Zvláštní charakteristika toho, k čemu Telekomunikační zákon z roku 1996 nutí [Verizon] odlišuje tento případ od případu *Aspen Skiing* v mnohem podstatnějším ohledu. ... Povinnost sdílet uložená Telekomunikačním zákonem z roku 1996 vytvořila „něco zcela nového“ – „velkoobchodní trh pronájmu částí telekomunikačních sítí“ ... Nové systémy musí být vytvořeny a implementovány tak, aby jednoduše umožnily přístup [k sítím] – ve skutečnosti je to selhání jednoho z těchto systémů, které vyvolalo posuzovaný spor. ...

Závěrem tedy konstatujeme, že údajně nedostatečná asistence ze strany Verizon, aby poskytl služby svým konkurentům, není případem porušení soutěžního práva, které uznávají precedenty tohoto soudu v oblasti odmítnutí přístupu. Tento závěr by zůstal nezměněn, i kdybychom uznali za precedent doktrínu *essential facilities*, kterou vytvořily některé nižší soudy a kterou v posuzovaném případě uznal odvolací soud. Srov. obecně Areeda, P., *Essential Facilities: An Epithet in Need of Limiting Principles*, in *Antitrust Law Journal* 58 (1989-1990), 841. My jsme však nikdy takovou doktrínu neuznali ... a nevidíme důvod uznat nebo odvrhnout ji v tomto případě. Pro současné účely stačí poznamenat, že nezbytným předpokladem pro použití této

*doktríny je nemožnost získat přístup k essential facilities, přičemž tam, kde takový přístup existuje, nemá tato doktrína žádný smysl. Lze tedy říci, že žaloby založené na doktríně essential facilities by ... měly být zamítnuty vždy, když stát nebo federální orgán má účinnou možnost nařídit sdílení a regulovat jeho rozsah a podmínky. ...[Trinko] se domnívá, že existence povinnosti sdílet podle Telekomunikačního zákona z roku 1996 svědčí v jeho prospěch. My jsme ale opačného názoru: Velmi široké pojetí povinnosti umožnit přístup zakotvené v Telekomunikačním zákoně z roku 1996 činí zbytečným používat soudní doktrínu povinného přístupu.*¹⁶²

Výše citovaný verdikt Nejvyššího soudu USA je považován za triumf Chicagské školy v oblasti soutěžní regulace.¹⁶³ Nicméně, speciálně pro tuto práci je velmi významný další aspekt rozhodnutí ve věci Verizon v. Trinko, a to skutečnost, že Nejvyšší soud USA vyloučil působnost soutěžního práva v těch vztazích, kde existující regulace poskytuje dostatečnou možnost nápravy protisoutěžního jednání.¹⁶⁴

Primátem regulace nad soutěžním právem v případě Verizon v. Trinko se zabýval také prof. Geradine. Dospěl přitom k závěru, že v evropském právu převládá přesně opačný postoj, tedy převaha soutěžně-právních norem nad regulačním rámcem, což dokládá zejména případ Deutsche Telekom (viz bod III.B.1 výše). Prof. Geradine nabídl čtyři následující důvody, proč zaujala Komise opačný přístup, než Nejvyšší soud USA:

- Předně je třeba si uvědomit, že americké soutěžní právo je založeno prakticky výlučně na soudních precedentech, zatímco evropské je v principu správním řízením. Soudní řízení před americkými soudy ve věcech hospodářské soutěže bývá často velmi zdlouhavé a koncept sankčních rozhodnutí o náhradě škody ve výši trojnásobku její skutečné výše představuje pro dotčené společnosti obrovské finanční riziko;
- Dále americký regulační rámec pro telekomunikace je mnohonásobně podrobnější, než evropský regulační rámec. Samotný Telekomunikační zákon státu New York z roku 1996 obsahuje přes 600 stran textu právních norem, takže nevzniká taková potřeba vyplňovat případné mezery sektorové regulace prostředky soutěžního práva; a
- Významný rozdíl mezi kauzou Deutsche Telekom a případem Verizon v. Trinko představuje chování regulátorů. Zatímco ve státě New York regulátoři zasáhli a přiměli Verizon k poskytnutí přístupu, německý regulátor ve věci Deutsche Telekom své povinnosti téměř tří

¹⁶² Verizon Communications Inc. v. Law Office of Trinko LLP, 540 U.S., 398 (2004).

¹⁶³ Srov. Munková, J., Svoboda, P., Kindl, J., Soutěžní právo. 1. vydání. Praha : C. H. Beck, 2006, s. 16-18.

¹⁶⁴ Verizon Communications Inc. v. Law Office of Trinko LLP, 540 U.S., 398 (2004) – výňatky citované výše, poslední odstavec.

roky zanedbával. Přitom žaloba ve věci Verizon v. Trinko byla skupinovou žalobou podaná navíc právní kanceláří, která se logicky více zajímala o finanční zisk, než o ochranu hospodářské soutěže;

- Konečně, zásadní rozdíl mezi evropským a americkým přístupem působí rozdílná hierarchie sektorově specifické regulace a soutěžního práva. Zatímco v americkém právním řádu vychází obě skupiny norem ze zákona (Telekomunikační zákon z roku 1996 a Shermanův zákon), články 81 a 82 Smlouvy o založení Evropského společenství, které vytváří základ soutěžního práva, jsou pramenem primárním, zatímco směrnice, ze kterých se skládá regulační rámec pro elektronické komunikace, jsou až právem sekundárním (srov. bod III.B.2 výše).¹⁶⁵

Autor této práce nijak nezpochybňuje rozdíly mezi evropským a americkým přístupem uvedené výše. Nicméně, je zajímavé, že Nejvyšší soud USA v případě Verizon v. Trinko výslovně poukázal na zbytečnost případného zásahu založeného na normách soutěžního práva, který by směřoval k uložení povinnosti umožnit přístup k infrastruktuře, pokud lze takovou povinnost uložit na základě platné sektorově specifické regulace. Jak bylo již uvedeno výše (viz bod III.B.2), Komise, která má možnost zvážit jakýkoliv svůj soutěžně-právní zásah, by podle názoru autora neměla podnikat jakékoliv kroky podle článku 82 Smlouvy o založení Evropského společenství v oboru elektronických komunikací za situace, kdy prostředky nápravy protisoutěžního jednání poskytuje sektorově specifická regulace. Popření této zásady by jen posílilo názory, které považují tuto sektorově specifickou regulaci za zbytečnou, a značně by zvýšilo riziko vedení několika paralelních řízení o stejné věci, které mohou skončit vydáním vzájemně protikladných rozhodnutí. Autor této práce se domnívá, že sektorově specifická regulace recipovala principy evropského soutěžního práva s tím cílem, aby větší odbornost jednotlivých národních regulátorů a jejich rychlejší rozhodování usnadnily práci Komisi.

III.D Vztah univerzální služby k článku 86 Smlouvy o založení Evropského společenství

Podle ustanovení článku 86 odst. 1 Smlouvy o založení Evropského společenství, mají členské státy povinnost zdržet se jednání odporujícím pravidlům Smlouvy o založení Evropského společenství ve vztahu k podnikům, kterým členské státy poskytují zvláštní nebo výlučná práva. Opatřeními odporujícími pravidlům Smlouvy o založení Evropského společenství se rozumí jak opatření zákonná, správní, tak i faktická opatření, které umožňují podnikům dosáhnout takového

¹⁶⁵ Geradine, D., Limiting the Scope of Article 82 EC: What can the EU learn from the U.S. Supreme Court's judgement in Trinko in the wake of Microsoft, IMS and Deutsche Telekom, in *Common Market Law Review* 41: 1519-1553, Kluwer Law International, 2004, s. 1546-1549.

postavení, které by ohrozilo soutěž na společném trhu. K odpovědnosti pak nebude povolán samotný podnik, pokud takové postavení nezískal v důsledku svého jednání porušujícího soutěžní pravidla, ale členský stát, který toto umožnil.

Ve druhém odstavci pak článek 86 Smlouvy o založení Evropského společenství omezuje možnosti aplikace Smlouvy o založení Evropského společenství ve vztahu k podnikům, které poskytují služby obecného hospodářského zájmu. Články 81 a 82 Smlouvy o založení Evropského společenství se v těchto případech uplatní jen tehdy, když právně nebo fakticky neznemožní plnění zvláštních úkolů svěřených těmto podnikům. Tato výjimka však nesmí ohrozit obchod mezi členskými státy v míře, která by byla v rozporu se zájmy společenství. Ve vztahu k veřejným podnikům se tedy uplatní kvalifikovaná podmínka, ale neznamená to, že jsou absolutně vyňaty ze soutěžních pravidel.

Platnost výše uvedeného v telekomunikačním odvětví ještě před zavedením nového regulačního rámce pro elektronické komunikace dokládá známé rozhodnutí Evropského soudního dvora ve věci RTT v. GB-Inno-BM.¹⁶⁶ Evropský soudní dvůr v této věci shledal, že zákonný monopol RTT pro zřizování a provoz telegrafu a telefonu za účelem používání těchto služeb belgickou veřejností sice představuje podnik, který je pověřen službami obecného hospodářského zájmu ve smyslu článku 86 odst. 2 Smlouvy o založení Evropského společenství, ale současně dovodil, že tento podnik není vyňat z působnosti soutěžních pravidel, protože si bez objektivních důvodů vyhrazoval činnost, která ze své povahy mohla být provozována i jinými podniky.

Evropský soudní dvůr se v témže rozhodnutí (tj. RTT v. GB-Inno-BM) rovněž vyjádřil k vymezení pojmu „služba obecného hospodářského zájmu“. Aby mohla určitá činnost spadat pod uvedený pojem, musí se jednat o činnost, kterou nemůže vykonávat každý podnik, přičemž toto omezení musí být dáno samotnou povahou činnosti (tj. její výlučností a objektivním zájmem na plnění určitých vrchnostenských oprávnění). Ve zmíněném případě o takovou činnost nešlo, protože bezpečnost odběratelů bylo možné zajistit předepsáním požadavků na bezpečnost telefonních aparátů a povoláním jednotlivých typů aparátů před jejich uvedením na trh a nebylo nutné poskytnout jednomu výrobcí zákonný monopol. Navíc, Evropský soudní dvůr shledal, že Belgie se v téže věci provinila vůči ustanovení článku 86 odst. 1 Smlouvy ES, protože poskytla RTT určitá vrchnostenská oprávnění, která RTT bez objektivních důvodů zvýhodňovala

---

¹⁶⁶ Rozhodnutí Evropského soudního dvora č. C-18/88 ve věci RTT v. GB-Inno-BM [1991] ECR I-5941.

ve vztahu k jeho přímým konkurentům, a tak posilovala jeho pozici na trhu a umožnila mu získat monopolní postavení a omezovat přístup na relevantní trh.¹⁶⁷

Lze tedy dovodit, že služby obecného hospodářského zájmu, nejsou službami čistě ekonomické povahy, ale mají určitou „přidanou hodnotu“, kterou je obecný zájem na jejich řádném plnění. Stát je odpovědný občanům za řádné plnění těchto služeb a selhání v tomto ohledu by bylo citelné pro obyvatelstvo na daném území. Atributem služeb obecného hospodářského zájmu je tak určitá povinnost státu zabezpečit jejich poskytování, což lze činit jak přímo, tak zprostředkovaně skrze soukromoprávní subjekty, kterým za tímto účelem stát poskytuje určité výhody. Poskytnuté výhody pak slouží k tomu, aby dané služby byly poskytovány nepřetržitě a ve stanovené kvalitě. Poskytnutí zvláštních výhod by však mělo být také odůvodněno objektivní dlouhodobě nízkou rentabilitou poskytování daných služeb a současně potřebou poskytovat služby za dostupné ceny a v kvalitě, kterou tržní prostředí není samo schopno dlouhodobě zabezpečit. Jen takové důvody mohou poskytnuté výhody ospravedlnit.¹⁶⁸

Výše uvedená charakteristika služeb obecného hospodářského zájmu plně dopadá také na institut tzv. univerzální služby, který v odvětví telekomunikací zavedl již dřívější regulační rámec (viz bod II.A výše). Institut univerzální služby ovšem převzal i nový regulační rámec pro obor elektronických komunikací.¹⁶⁹

V této souvislosti je třeba se ještě znovu vrátit k rozhodnutí Komise ve věci Deutsche Telekom (viz bod III.B.1 výše). Jak bylo již uvedeno, Komise odmítla tvrzení Deutsche Telekom, že se na daný případ vztahuje výjimka podle článku 86 Smlouvy o založení Evropského společenství, protože Deutsche Telekom byl sice státem pověřen k poskytování univerzální služby, kterou lze i podle Komise považovat za službu obecného hospodářského zájmu, ale platná německá legislativa ukládala v této souvislosti Deutsche Telekom pouze jedinou povinnost, a to aby předem oznámil národnímu regulátorovi, pokud se rozhodne skončit s poskytováním telekomunikačních služeb.¹⁷⁰

Komise tak v souvislosti s univerzální službou nastolila požadavek, který již dlouho předtím vložil na služby obecného hospodářského zájmu Evropský soudní dvůr ve věci BRT v.

¹⁶⁷ Rozhodnutí Evropského soudního dvora č. C-18/88 ve věci RTT v. GB-Inno-BM [1991] ECR I-5941.

¹⁶⁸ Srov. v této souvislosti zejména rozhodnutí Evropského soudního dvora č. C-266/96 ve věci Corsica Ferries France v. Gruppo Antichi Ormeggiatori del porto di Genova a další [1998] ECR I-3949, dále rozhodnutí Evropského soudního dvora č. C-320/91 ve věci Corbeau [1993] ECR I-2533.

¹⁶⁹ Viz zejména Směrnice o univerzální službě.

¹⁷⁰ Rozhodnutí Komise ve věci Deutsche Telekom uveřejněné pod č. C(2003) 1536.

SABAM.¹⁷¹ Evropský soudní dvůr totiž dovedil, že veřejný podnik musí mít k poskytování takových služeb zákonné pověření nebo na základě zákona pověření administrativní. Z toho vyplývá, že daný subjekt bude nejenom oprávněn, ale často zároveň povinen dané služby poskytovat, i kdyby to v konkrétním případě bylo v rozporu s jeho zájmy.

Protože Deutsche Telekom by v případě, kdyby přestal poskytovat univerzální službu, nečelil žádným sankcím ze strany národního regulátora telekomunikací, dovedila Komise, že takovýto „volný režim“ poskytování univerzální služby nesplňuje požadavky kladené na služby obecného hospodářského zájmu, a tedy nemůže zakládat výjimku podle článku 86 odst. 2 Smlouvy o založení Evropského společenství.¹⁷² Tento závěr, potvrdí-li jej i také judikatura evropských soudů, bude mít nepochybně velký význam i na institut univerzální služby upravený v novém regulačním rámci pro elektronické komunikace.

---

¹⁷¹ Rozhodnutí Evropského soudního dvora č. 127/73 ve věci BRT v. SABAM [1974] ECR 51.

¹⁷² Rozhodnutí Komise ve věci Deutsche Telekom uveřejněné pod č. C(2003) 1536.

KAPITOLA IV. – VLIV PLATNÉ REGULACE TRHU ELEKTRONICKÝCH KOMUNIKACÍ NA SOUTĚŽNÍ PROSTŘEDÍ V PRAXI

Účelem této kapitoly je shrnout současné fungování regulace trhu elektronických komunikací v České republice a analyzovat její přednosti i nedostatky.

IV.A Jak se reguluje trh elektronických komunikací

Sektorově specifická regulace trhu elektronických komunikací je založena na principech soutěžního práva. Stěžejními pojmy, kterými se tato regulace zabývá jsou:

- relevantní trhy;
- podnik s významnou tržní silou; a
- opatření napravující nedostatečně konkurenční prostředí.

Na rozdíl od obecné soutěžně-právní úpravy (tj. zákon o ochraně hospodářské soutěže a Smlouva o založení Evropského společenství) má regulace trhu elektronických komunikací podle zákona o elektronických komunikacích charakter opatření ex-ante. To značí, že úkolem této sektorově specifické regulace je předcházet tržním selháním a nikoliv je napravovat ex-post, jak činí soutěžní právo. Tato odlišnost však nevylučuje paralelní působení jak sektorově specifické regulace, tak obecné soutěžní úpravy. Oba dva regulační mechanismy proto musí být vzájemně koherentní, aby se mohly doplňovat, a nikoliv si překážet.

IV.A.1 Analýzy relevantních trhů

Na základě Doporučení musí každý národní regulátor pro obor elektronických komunikací vymezit relevantní trhy. Český telekomunikační úřad provedl tuto identifikaci Opatřením, přičemž nevyužil postupu dle článku 7 Rámcové směrnice a neodchýlil se od vzoru-vedeného v Doporučení (srov. bod I.C.3 výše).

Následná analýza každého jednotlivého relevantního trhu se v souladu s Doporučením soustředí na zkoumání tří základních kritérií, kterými jsou:

- existence významných bariér vstupu na relevantní trh;
- očekávaný rozvoj soutěžního prostředí na příslušném relevantním trhu; a
- vliv soutěžního práva na soutěžní prostředí na příslušném relevantním trhu.

Zkoumání uvedených tří kritérií je zásadní pro uplatnění jakékoliv sektorově specifické regulace. Pokud totiž národní regulátor při zkoumání relevantního trhu zjistí, že neexistují bariéry vstupu na relevantní trh, nebo že lze v přiměřené době očekávat pozitivní rozvoj soutěžního prostředí, nebo že jsou normy soutěžního práva schopny zajistit dostatečně konkurenční prostředí, neměly by takový relevantní trh vůbec podléhat sektorově specifické regulaci.

Jak ale vyplývá z analýz, které provedl Český telekomunikační úřad (viz příloha), posuzování bariér vstupu na trh a soutěžních trendů pro účely zavedení regulace ex-ante se primárně odvíjí od skutečnosti, zda na relevantním trhu působí podnik s významnou tržní silou, a jaký je dopad této skutečnosti na konkurenční prostředí. Ačkoliv by se tedy v případě několika relevantních trhů analyzovaných Českým telekomunikačním úřadem mohlo zdát, že bariéry vstupu na trh nejsou příliš významné, nebo že soutěžní trend na daném trhu je pozitivní, přítomnost podniků s významnou tržní silou tato zjištění relativizuje.

IV.A.2 Konzultace

Výsledky analýz každého relevantního trhu musí být konzultovány s národními soutěžními orgány a především s Komisí. Význam těchto konzultací spočívá v tom, že Komise posuzují, zda navrhovaná opatření, která hodlá národní regulátor přijmout, jsou v souladu s Doporučením a Pokyny (viz bod I.C.3 výše). Komise přitom může k navrhovanému opatření zaslat připomínku a přikázat národnímu regulátorovi, aby navržená opatření přezkoumal, nebo dokonce takový návrh přímo zamítnout. Každé navrhované opatření lze platně vydat až po skončení konzultací.

Český telekomunikační úřad měl v tomto ohledu poměrně jednodušší práci, protože se mohl poučit z dřívějších rozhodnutí Komise, což se projevilo v tom, že žádný z jeho návrhů nebyl stažen ani zamítnut.

IV.A.3 Určení podniků s významnou tržní silou

Zjištění, že určitý relevantní trh není efektivně konkurenčním je podmíněno identifikací alespoň jednoho podniku s významnou tržní silou, který působí na daném trhu. Jinými slovy, sektorově specifickou regulaci charakteru ex-ante nelze uplatnit na jakémkoliv trhu, který není efektivně konkurenční, ale jen na takovém, kde působí alespoň jeden podnik s významnou tržní silou. Tento podnik (nebo podniky) je poté adresátem zvolených nápravných opatření.

Právě určení podniků s významnou tržní silou na příslušných relevantních trzích a návrhy nápravných opatření byly doposud největším zdrojem neshod mezi jednotlivými národními regulátory a Komisí. Jen do začátku roku 2006 uplatnila z tohoto důvodu Komise pětkrát právo veta k navrhovaným opatřením národních regulátorů a v 15-ti případech byla navrhovaná opatření stažena za účelem přezkoumání.

IV.A.4 Nápravná opatření

Po zjištění, které podniky s významnou tržní silou působí na příslušných relevantních trzích, je národní regulátor povinen uložit jim jedno nebo více z následujících opatření:

- povinnost transparentnosti (viz bod II.C.4 výše);
- povinnost nediskriminace (viz bod II.C.5 výše);
- povinnost vést oddělenou evidenci nákladů a výnosů (viz bod II.C.8 výše);
- povinnosti související s přístupem (viz bod II.C.6 výše);
- povinnost poskytovat službu pronájmu okruhů (viz bod II.C.10 výše);
- umožnit volbu a předvolbu operátora (viz bod II.C.11 výše); anebo
- cenovou regulaci (viz bod II.C.7 výše).

Působí-li podnik s významnou tržní silou na maloobchodním trhu, je možné takovému podniku rovněž zakázat:

- zvýhodňování některých koncových uživatelů;
- vázání služeb; anebo
- požadovat neúměrně vysoké nebo nabízet dumpingové ceny.

Jak vyplývá z výsledků analýz relevantních trhů, které provedl Český telekomunikační úřad (viz příloha), prakticky každé z výše uvedených opatření směřujících k nápravě tržních selhání je v současnosti v České republice zavedeno a mnohé z nich současně na několika relevantních trzích.

IV.A.5 Paralelní aplikace soutěžního práva

Jak vyplývá z výše uvedeného, sektorově specifická regulace trhu elektronických komunikací se nedotýká aplikace obecné soutěžně-právní regulace (srov. zejména kapitolu III. výše).

Podle zákona o ochraně hospodářské soutěže je proto Úřad pro ochranu hospodářské soutěže povinen dohlížet na všechny subjekty působící na trhu elektronických komunikací a kontrolovat, zda zakázaným jednáním, tedy kartelovými dohodami, zneužitím dominantního postavení nebo nedovoleným spojením, neohrožují hospodářskou soutěž na tomto trhu.

V souladu s nařízením č. 1/2003/ES ze dne 16. 12. 2002 je Úřad pro ochranu hospodářské soutěže povinen aplikovat na výše uvedená zakázaná jednání také články 81 a 82 Smlouvy o založení Evropského společenství případně nařízení č. 139/2004/ES ze dne 20. 1. 2004, pokud má takové protisoutěžní jednání komunitární dimenzi (tj. pokud může ohrozit soutěžní prostředí na společném trhu Evropského společenství).

Ustanovení § 1 odst. 9 zákona o ochraně hospodářské soutěže upravuje v návaznosti na tuto paralelní regulaci trhu elektronických komunikací zásadu *ne bis in idem*, neboť by hrozilo, že za jedno nedovolené jednání na tomto trhu bude uložen dvojí postih. Taková situace by nastala tehdy, kdyby určité jednání bylo v rozporu jak se sektorově specifickou regulací podle zákona o elektronických komunikacích, tak s některým ze zákazů (tj. kartelová dohoda, zneužití dominantního postavení nebo nedovolené spojení), které upravuje soutěžní právo. Podle výše citovaného ustanovení je v takovém případě dána výlučná pravomoc regulátora pro obor elektronických komunikací (tj. Českého telekomunikačního úřadu), přičemž Úřad pro ochranu hospodářské soutěže již nemůže za takové jednání uložit sankci.¹⁷³

Jiná situace ovšem nastane v případě, kdy jednání určitého subjektu na trhu elektronických komunikací nebude odporovat sektorově specifické regulaci, avšak poruší některý ze zákazů soutěžního práva. V takovém případě zůstane Úřad pro ochranu hospodářské soutěže i nadále oprávněn taková jednání sankcionovat podle předpisů soutěžního práva.

Otázky však vzbuzuje úloha Komise, která je podle Smlouvy o založení Evropského společenství rovněž oprávněna z vlastní iniciativy šetřit a sankcionovat výše uvedená protisoutěžní jednání. Nařízení č. 1/2003/ES řeší kompetenční konflikty v oboru soutěžního práva mezi Komisí a jednotlivými národními soutěžními orgány (včetně Úřadu pro ochranu hospodářské soutěže), avšak neřeší už vztahy s národními regulátory pro obor elektronických komunikací. Komise přitom opakovaně deklarovala a v několika případech (viz například rozhodnutí ve věci Deutsche Telekom analyzované výše v bodě III.B.1) také dokázala, že je

¹⁷³ Raus, J., Neruda, R., Zákon o ochraně hospodářské soutěže. Komentář. 2. vydání. Praha : Linde, 2006, s. 38-40.

připravena zasáhnout i na trhu elektronických komunikací, pokud sektorově specifická regulace selže.

Vzhledem k doplňkové roli soutěžní regulace na trhu elektronických komunikací (která vyplývá už ze samotného ex-post charakteru této regulace) však lze předpokládat, že ani Komise nebude zasahovat v situaci, kdy nedovolené jednání na trhu elektronických komunikací již bude řešit (sankcionovat) národní regulátor pro obor elektronických komunikací. V každém konkrétním případě však bude záležet na Komisi, jak nastalou situaci vyhodnotí, a není tedy vyloučené, že nedostatečně důrazná nebo pomalá reakce národního regulátora pro obor elektronických komunikací, přiměje Komisi k zásahu, ačkoliv by třeba nedovolené jednání jinak podléhalo sektorově specifické regulaci.

Lze tedy uzavřít, že veškeré subjekty působící na trhu elektronických komunikací musí za současného stavu legislativy respektovat jak sektorově specifickou regulaci charakteru ex-ante, na kterou dohlíží výlučně národní regulátoři pro obor elektronických komunikací, tak obecnou soutěžní regulaci charakteru ex-post kontrolovanou ze strany Komise a národních soutěžních orgánů. Ke vzájemným přesahům mezi jednotlivými regulátory a zejména mezi způsoby regulace ex-ante i ex-post by však již nemělo docházet a když, tak jen ve výjimečných situacích, kdyby sektorově specifická regulace a národní regulátoři pro obor elektronických komunikací nedokázali plnit své úkoly.

IV.B Klady a zápory regulace soutěže na trhu elektronických komunikací

Ze srovnání regulace trhu elektronických komunikací podle evropského regulačního rámce a zákona o elektronických komunikacích s dřívější situací vyplývá, že největším přínosem současné právní úpravy je důraz na slučitelnost sektorově specifické regulace s obecnou úpravou soutěžního práva.

Názorové a koncepční rozpory mezi regulátory, tj. Českým telekomunikačním úřadem a Úřadem pro ochranu hospodářské soutěže, se snad definitivně staly minulostí.

Z právně-technického hlediska však přetrvávají v platné právní úpravě drobné mezery, které vyvolávají reminiscence na výše uvedené problémy. Mezi takové nedostatky lze zařadit zejména:

- velmi neurčitou úpravu jednotlivých metod cenové regulace podle ustanovení § 58 zákona o elektronických komunikacích, které teoreticky stále umožňuje zavést cenovou regulaci deformující soutěžní prostředí; a
- chybějící ochranu práv třetích osob při vzájemné spolupráci Úřadu pro ochranu hospodářské soutěže a Českého telekomunikačního úřadu, konkrétně zatím nevyřešený problém, jestli stanovisko vydané podle ustanovení § 111 zákona o ochraně hospodářské soutěže spadá do režimu ustanovení § 149 zákona č. 500/2004 Sb., správního řádu, tj. zda může třetí osoba iniciovat jeho změnu nebo zrušení v přezkumném řízení.

Na základě současné praxe zavedené Českým telekomunikačním úřadem a Úřadem pro ochranu hospodářské soutěže se však lze domnívat, že výše uvedené mezery v právní úpravě budou překonány, neboť Český telekomunikační úřad prozatím aplikuje cenovou regulaci zásadně na principu nákladově orientovaných cen, a to jak na velkoobchodní, tak na maloobchodní úrovni trhu (viz např. cenové rozhodnutí č. CEN/1/04.2006-15¹⁷⁴) a spolupráce mezi oběma úřady za dobu účinnosti zákona o elektronických komunikacích prozatím nevyústila v žádné zjevné rozpory. Pro zvýšení právní jistoty adresátů regulace by však bylo do budoucna žádoucí vyplnit obě výše uvedené mezery v platné právní úpravě.

Odhlédneme-li od právně-technických otázek, zbývá ještě zhodnotit celkovou koncepci současné regulace trhu elektronických komunikací a její přínosy.

V bodě I.A.2 výše se mohl čtenář dočíst o odlišných ekonomických koncepcích regulace hospodářské soutěže, konkrétně o tom, že zatímco převažující (ordoliberalistický) přístup zastává názor, že je přípustná vyšší míra regulace, pokud vede k podobným efektům, jako fungující tržní prostředí, liberalistický přístup takovou míru regulace odmítá.

Z toho co bylo uvedeno výše jednoznačně vyplývá, že současná regulace trhu elektronických komunikací vychází z myšlenek ordoliberalismu. Výsledkem aplikace tohoto přístupu je zvyšující se počet subjektů na trhu elektronických komunikací, větší míra konkurence, efektivnější využití existující komunikační infrastruktury a klesající ceny zavedených služeb elektronických komunikací.

¹⁷⁴ Rozhodnutí č. CEN/1/04.2006-15 bylo uveřejněno na internetových stránkách Českého telekomunikačního úřadu: <http://www.ctu.cz/>

Přivrženci liberalistického přístupu, mezi které patří v České republice zejména komentátor Liberálního institutu, Jan Císař, však poukazují na negativní vlivy současně regulace trhu elektronických komunikací, která je podle jejich názoru nadměrná. Mezi hlavní argumenty svědčící proti současné regulaci patří zejména následující tvrzení:¹⁷⁵

- Na maloobchodní úrovni trhu elektronických komunikací již panuje dostatečně konkurenční prostředí, a to díky operátorům mobilních, bezdrátových a kabelových sítí. Vstup těchto operátorů na trh přinutil bývalé státní monopoly provozující pevné telefonní sítě snižovat ceny a nabízet pestřejší a kvalitnější služby. O tom svědčí i skutečnost, že jen v České republice převyšuje počet zákazníků mobilních operátorů počet uživatelů pevných linek téměř trojnásobně, přestože ceny služeb nabízených prostřednictvím pevné telefonní sítě neustále klesají. Také na trhu širokopásmového přístupu (tj. zejména vysokorychlostního připojení k Internetu) vytvářejí operátoři kabelových a bezdrátových (WiFi) sítí velký konkurenční tlak na provozovatele pevných telefonních sítí, takže i ceny širokopásmového přístupu přes telefonní linku (xDSL) využívané zejména pro připojení k Internetu se musí snižovat. Z těchto důvodů je jakákoliv regulace trhu elektronických komunikací na maloobchodní úrovni zcela nadbytečná; a
- Současná regulační opatření brání nežádoucímu chování dominantních operátorů, ale tato ex-ante regulace namířená proti zneužívání dominantního postavení rovněž uzavírá cestu rozvoji nových produktů a služeb. Příkladem je rozhodnutí italského regulátora pro obor elektronických komunikací, který zakázal společnosti Telecom Italia spustit konvergentní služby založené na technologii UMA, která spojuje výhody pevné a mobilní sítě, s odkazem na „nereplikovatelnost“ této služby ostatními operátory. Zakázal tím podniku s významnou tržní silou nabídnout zákazníkům novou službu, pokud jí zároveň nenabízí svým konkurentům na velkoobchodní úrovni. Dopady takového přístupu na nové služby elektronických komunikací jsou zřejmé, žádný operátor nepřijde na trh s novou službou, pokud bude mít povinnost sdílet své nápady (a výnosy) s konkurencí. Motivace k inovacím a zavádění nových služeb se tak za současných regulačních podmínek logicky snižuje na minimum. Tento závěr dokládá i případ německé společnosti Deutsche Telekom, která nabídla německému regulátorovi, že zavede služby založené na technologii VDSL (širokopásmový přístup typu xDSL o kapacitě přenosu až 50 Mbit/s), pokud nebude muset tyto služby nabízet na velkoobchodní úrovni. Investice do zavedení těchto služeb by přesáhla 3 miliardy EUR, avšak Komisi ani alternativním operátorům se tato nabídka nelíbí a trvají na tom, aby společnost Deutsche Telekom nabídla služby založené na technologii VDSL i na

¹⁷⁵ Převzato z článků Jana Císaře „Telekomunikační kohouti v ringu“, „Elektronické komunikace v zajetí regulace“ a „Jak vznikají novodobé monopoly?“ uveřejněných na internetových stránkách Liberálního institutu:
<http://www.libinst.cz/>

velkoobchodní úrovni. Lze tedy shrnout, že zrušení regulace ex-ante by znamenalo velký impuls pro rozvoj nových služeb.

Z obou tvrzení výše lze snadno vypočítat hlavní myšlenkovou osu liberalistické koncepce. Trh elektronických komunikací, který by nebyl podroben sektorově specifické regulaci, by nevedl k nijak zásadnímu nárůstu cen služeb elektronických komunikací pro koncové uživatele, a to kvůli vzájemné zastupitelnosti jednotlivých technologií, a současně by motivoval k větší inovační aktivitě, protože podniky s významnou tržní silou by se již nemuseli o svoji komunikační infrastrukturu dělit. Současně by ovšem nebylo chráněno konkurenční prostředí na velkoobchodní úrovni trhu, což by mohlo vést k tomu, že některé subjekty by mohly získat na jednotlivých trzích dominantní postavení. Obecné soutěžní právo však takové přirozené nabytí dominantního postavení nijak nepostihuje.

Výše uvedená liberalistická koncepce stojí prozatím v pozadí převládajícího ordoliberalistického proudu, který v evropském soutěžním právu doposud jednoznačně dominoval, což dokládá i platná regulace trhu elektronických komunikací. Nepochybně však bude velmi zajímavé sledovat budoucí vývoj předmětné právní úpravy. Tříletá lhůta, kterou pro přezkoumání celého regulačního rámce stanoví Rámcová směrnice, uplynula právě v červenci letošního roku (tj. roku 2006). V brzké době tedy můžeme očekávat konkrétní legislativní návrhy doplňující nebo měnící platné právní předpisy, jejichž zkoumání bylo předmětem této práce.

PŘÍLOHA

Následující charakteristika celkem 18-ti věcně relevantních trhů vychází z analýz jednotlivých trhů, které provedl Český telekomunikační úřad a vydal ve formě opatření obecné povahy. Tato opatření obecné povahy jsou veřejně dostupná na Internetu (na adrese Českého telekomunikačního úřadu: <http://www.ctu.cz/>).

Trh č. 1

Český telekomunikační úřad zveřejnil analýzu tohoto trhu ve formě opatření obecné povahy č. A/1/04.2006-17 ze dne 19. dubna 2006, které nabylo účinnosti dne 24. dubna 2006.

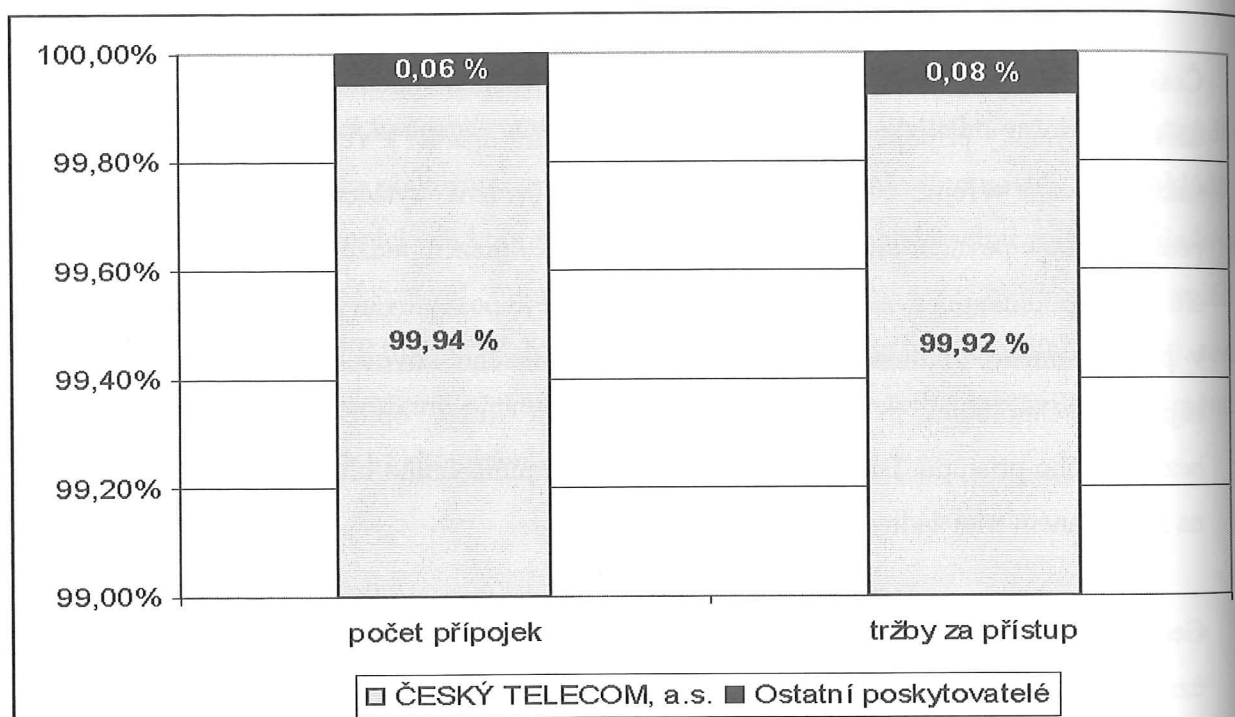
Český telekomunikační úřad vymezil tento trh z věcného hlediska jako možnost koncového uživatele fyzicky připojit koncové zařízení (telefonní aparát) k veřejné telefonní síti za účelem uskutečňování veřejně dostupné telefonní služby (volání, vytáčené připojení k Internetu atd.) poskytované v pevném místě. Relevantní trh je však omezen pouze na přístup k veřejné telefonní síti pro nepodnikající fyzické osoby. Na tomto trhu je poskytován přístup k veřejné telefonní síti v pevném místě, zejména prostřednictvím účastnického kovového vedení (linky). Přístup je zajištěn technologickým řešením prostřednictvím linky, optického vedení nebo pevného bezdrátového přístupu. Dle názoru Českého telekomunikačního úřadu neexistuje pro tuto službu na zkoumaném trhu žádný další substitut.

Geografické vymezení tohoto trhu pokrývá dle názoru Českého telekomunikačního úřadu celé území České republiky, neboť většina podnikatelů neomezuje svoji nabídku na vybrané regiony, ale nabízí své služby plošně na území celé České republiky. Každý podnikatel poskytující přístup k veřejné telefonní síti v pevném místě pro nepodnikající fyzické osoby uplatňuje vůči uživatelům stejné ceny a soutěžní podmínky jsou na celém území České republiky dostatečně homogenní. Služby tedy nejsou nabízeny v jednotlivých regionech za zřetelně odlišitelných podmínek.

Prakticky jediným poskytovatelem přístupu k veřejné telefonní síti v pevném místě pro nepodnikající fyzické osoby je ČESKÝ TELECOM, a.s. Podíl alternativních operátorů poskytujících přístup k veřejné telefonní síti klesl z 0,12%, v roce 2001 na 0,06% ke konci 1. pololetí 2005 v počtu přípojek.

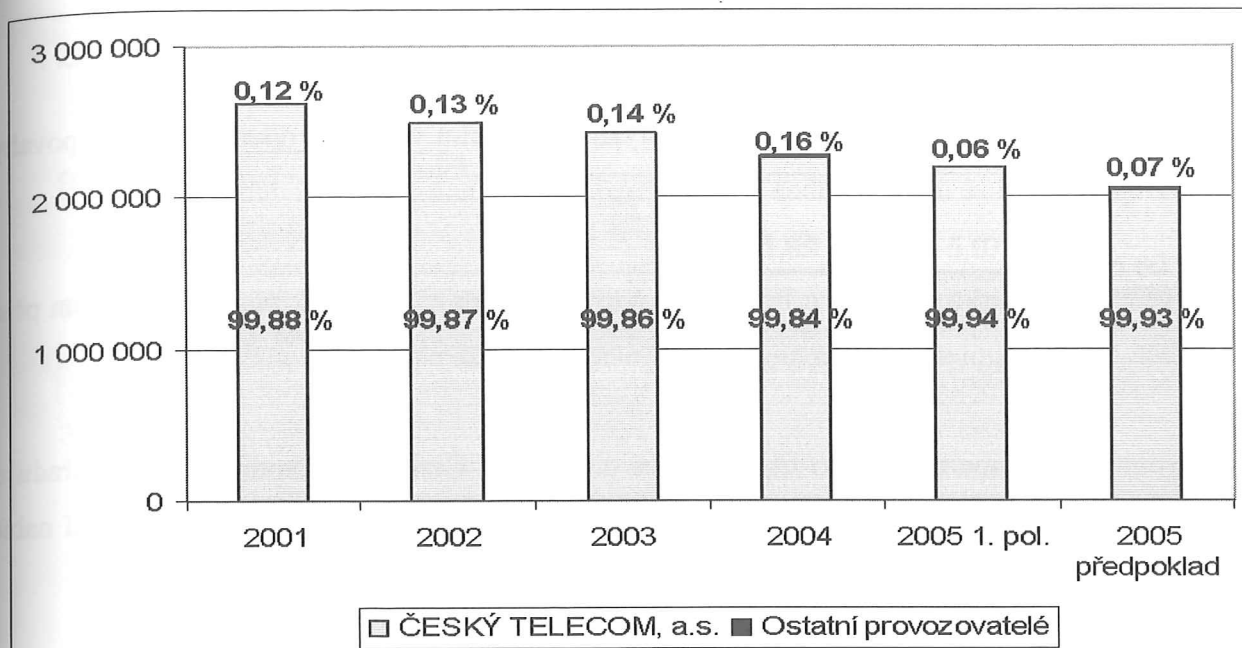
Na trhu č. 1 existuje překážka trvalého charakteru bránící vstupu na tento trh, a to vlastnictví převážné části přístupových sítí společností ČESKÝ TELECOM, a.s. Dle názoru Českého telekomunikačního úřadu na analyzovaném trhu není prostor pro budování další paralelní (duplicitní) infrastruktury srovnatelných parametrů. Vynaložení takových investic by nezajišťovalo ekonomickou návratnost. Přístupové sítě alternativních operátorů jsou proto zpravidla pouze lokálního charakteru, neboť se je vyplatí budovat pouze k podnikům s vysokým měsíčním účtem. Z tohoto důvodu nelze v budoucnosti očekávat významné změny v tržních podílech na tomto relevantním trhu.

Následující graf č. 1 ukazuje tržní podíly na trhu č. 1 k 30. červnu 2006.

Graf č. 1 – zdroj: Český telekomunikační úřad

Následující graf č. 2 znázorňuje vývoj počtu přípojek umožňujících přístup k veřejné telefonní síti v pevném místě pro nepodnikající fyzické osoby a podílů poskytovatelů služby na analyzovaném trhu. Z grafu je zřejmý pokles celkového počtu telefonních přípojek již od roku 2001, který souvisí s přechodem na jiné technologie (v případě nepodnikajících fyzických osob jde zejména o mobilní telefonní sítě).

Graf č. 2 – zdroj: Český telekomunikační úřad

Český telekomunikační úřad uzavřel svoji analýzu konstatováním, že na trhu č. 1 neexistuje v současné době dostatečně efektivní konkurence, což je způsobeno vlastnictvím převážné části přístupových sítí společností ČESKÝ TELECOM, a.s. Vybudování přístupových sítí ostatními poskytovateli v takovém rozsahu, kterým disponuje společnost ČESKÝ TELECOM, a.s., není z důvodů vysokých investic a jejich nejisté návratnosti efektivní a prakticky ani možné, zejména při klesajícím zájmu o službu přístupu k veřejné telefonní síti na straně poptávky. Trh zůstává v omezené míře otevřený pro potenciální nově vstupující podnikatele v případě využití zpřístupnění účastnických kovových vedení a nových technologií.

ČESKÝ TELECOM, a.s. byl označen jako podnik s významnou tržní silou na trhu č. 1 a Český telekomunikační úřad mu uložil tyto povinnosti: (i) oddělená evidence nákladů a výnosů (aby nedocházelo ke křížovému financování služeb a aby byly k dispozici podklady pro ověření nákladů a výnosů za jednotlivé služby); (ii) přístup ke specifickým síťovým prvkům a přiřazeným prostředkům ve formě povinnosti poskytovat službu přístupu v pevném místě k veřejně dostupné telefonní službě za účelem dalšího prodeje třetími stranami (podnik s významnou tržní silou je tedy povinen vyhovět požadavku jiného operátora na předprodej měsíčního paušálu pro účastnické linky, na nichž tento operátor poskytuje vlastní veřejně dostupnou telefonní službu prostřednictvím volby a předvolby operátora a účastník bude dostávat jen jediné vyúčtování za všechny služby); (iii) umožnění volby a předvolby operátora; a (iv) regulace cen.

Trh č. 2

Český telekomunikační úřad zveřejnil analýzu tohoto trhu ve formě opatření obecné povahy č. A/2/04.2006-18 ze dne 19. dubna 2006, které nabylo účinnosti dne 24. dubna 2006.

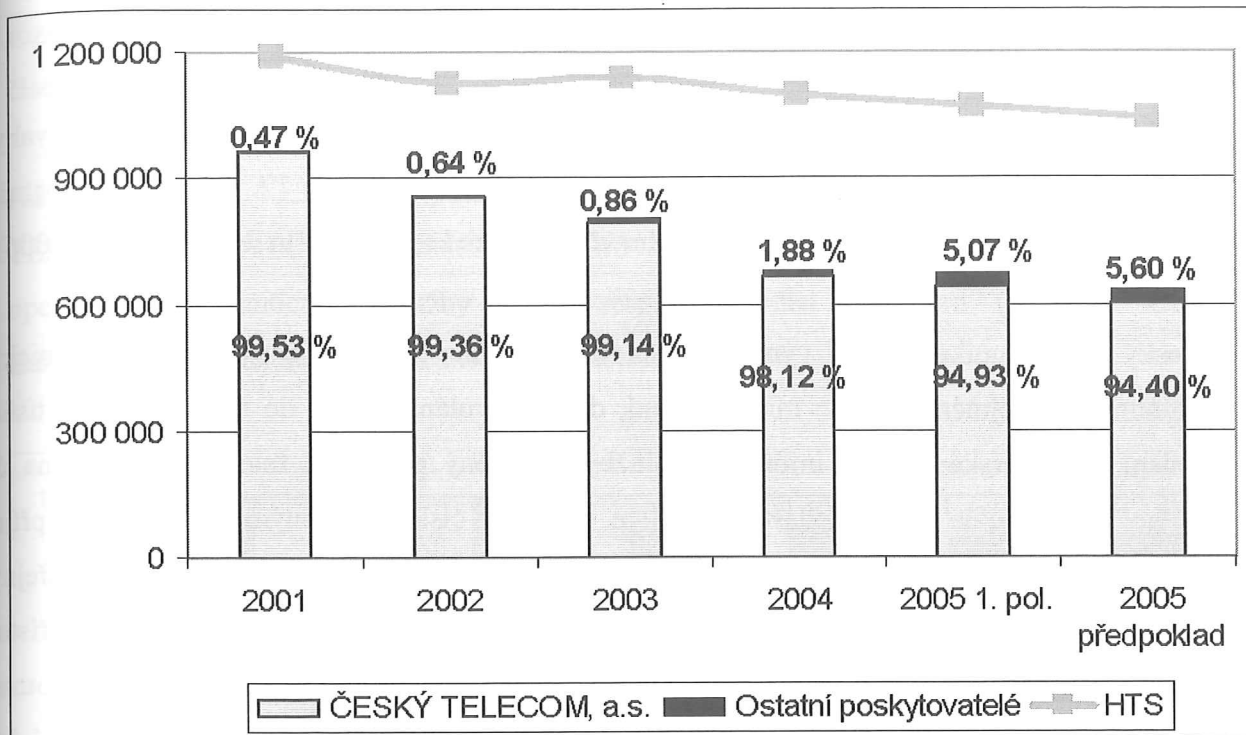
Z věcného hlediska se jedná o trh podobný trhu č. 1, trh č. 2 je však omezen pouze na přístup k veřejné telefonní síti pro právnické a podnikající fyzické osoby.

Geografické vymezení tohoto trhu pokrývá dle názoru Českého telekomunikačního úřadu celé území České republiky, a to ze stejných důvodů, jako v případě trhu č. 1 (homogenní nabídka služeb na celém území).

Na rozdíl od trhu č. 1 působí na trhu č. 2 více poskytovatelů přístupu k veřejné telefonní síti v pevném místě pro právnické a podnikající fyzické osoby, zejména ČESKÝ TELECOM, a.s., BT Limited, organizační složka, Contactel s.r.o., Czech on Line, a.s., ČD – Telematika a.s., ČEZnet, a.s., ETEL, s.r.o., GTS CZECH, a.s., GTS Novera a.s., NEXTRA Czech Republic s.r.o., RADIOKOMUNIKACE a.s., T-Systems PragoNet, a.s., TISCALI Telekomunikace Česká republika s.r.o. a UPC Česká republika, a.s. Podíl společnosti ČESKÝ TELECOM, a.s. na trhu č. 2 však stále přesahuje 94 %.

Rovněž na trhu č. 2 existuje překážka trvalého charakteru bránící vstupu na tento trh, a to vlastnictví převážné části přístupových sítí společností ČESKÝ TELECOM, a.s.

Následující graf č. 3 znázorňuje vývoj počtu přípojek umožňujících přístup k veřejné telefonní síti v pevném místě pro právnické a podnikající fyzické osoby, počtu hlavních telefonních stanic a podílů poskytovatelů služby na analyzovaném trhu. Z grafu je zřejmý pokles celkového počtu přípojek již od roku 2001. Tento pokles byl ovlivněn přechodem účastníků z několika přípojek staršího typu na jednu přípojku novějšího typu a souvisí i s přechodem na jiné technologie. V grafu je znázorněn i vývoj počtu hlavních telefonních stanic (HTS) právnických a podnikajících fyzických osob, který od roku 2001 také klesá. Počet HTS je vyšší než počet přípojek, protože na jedné přípojce může být zřízeno více HTS.

Graf č. 3 – zdroj: Český telekomunikační úřad

Český telekomunikační úřad uzavřel svoji analýzu konstatováním, že ani na zkoumaném trhu č. 2 neexistuje v současné době dostatečně efektivní konkurence z podobných důvodů, jako v případě trhu č. 1 (tj. vlastnictví převážné části síťové infrastruktury ze strany společnosti ČESKÝ TELECOM, a.s.).

ČESKÝ TELECOM, a.s. byl označen jako podnik s významnou tržní silou také na trhu č. 2 a Český telekomunikační úřad mu uložil tyto povinnosti: (i) oddělená evidence nákladů a výnosů (aby nedocházelo ke křížovému financování služeb a aby byly k dispozici podklady pro ověření nákladů a výnosů za jednotlivé služby); (ii) přístup ke specifickým síťovým prvkům a přiřazeným prostředkům ve formě povinnosti poskytovat službu přístupu v pevném místě k veřejně dostupné telefonní službě za účelem dalšího prodeje třetími stranami (podnik s významnou tržní silou je tedy povinen vyhovět požadavku jiného operátora na předprodej měsíčního paušálu pro účastnické linky, na nichž tento operátor poskytuje vlastní veřejně dostupnou telefonní službu prostřednictvím volby a předvolby operátora a účastník bude dostávat jen jediné vyúčtování za všechny služby); a (iii) umožnění volby a předvolby operátora. Na trhu č. 2 však již nebyla uplatněna cenová regulace.

Trh č. 3

Český telekomunikační úřad zveřejnil analýzu tohoto trhu ve formě opatření obecné povahy č. A/3/03.2006-15 ze dne 23. března 2006, které nabylo účinnosti dne 12. dubna 2006 (patnáctý den ode dne uveřejnění v Telekomunikačním věstníku, ke kterému došlo dne 28. března 2006).

Český telekomunikační úřad vymezil tento trh z věcného hlediska jako služby elektronických komunikací (zejména služby: místní volání, dálková volání, volání do mobilních sítí, tísňová volání, operátorské služby, informační služby, vytáčený přístup k Internetu, volání na účet volaného, volání na čísla se zvláštním tarifem, volání na čísla se sdílenými náklady nebo příjmy, volání prostřednictvím virtuálních volacích karet, volání uskutečněná prostřednictvím veřejných telefonních automatů apod.) dostupné těm koncovým uživatelům, kteří mají k dispozici přístup k veřejně dostupným telefonním službám v pevném místě. Relevantní trh je však omezen pouze na národní telefonní služby pro nepodnikající fyzické osoby. Tento trh tedy nezahrnuje volání, která jsou směřována mimo území České republiky.

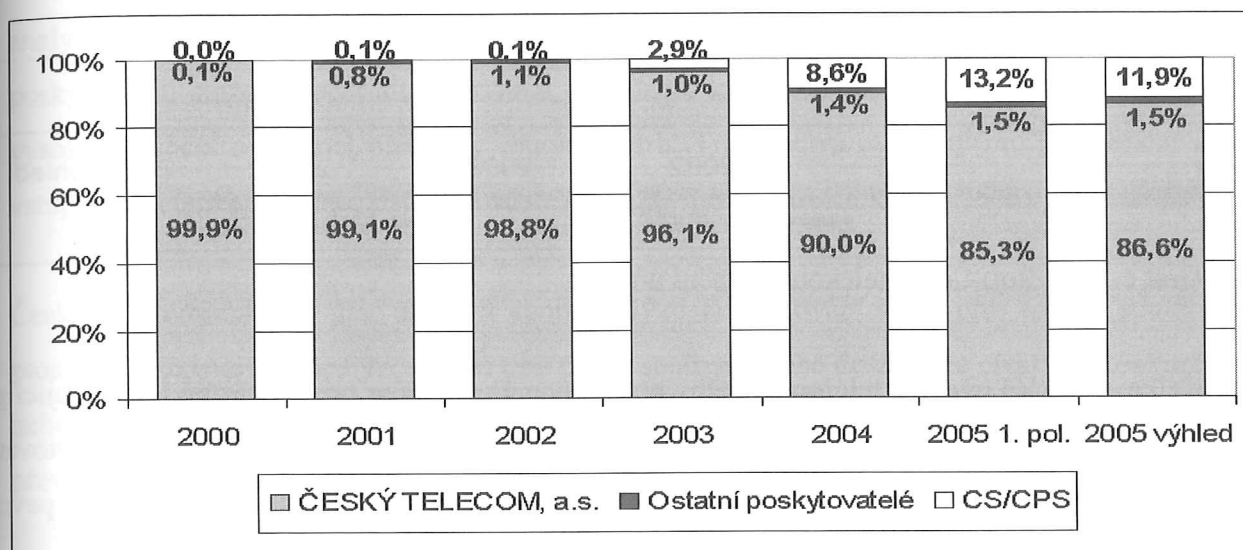
Český telekomunikační úřad dále zjistil, že možným substitutem veřejně dostupné národní telefonní služby poskytované v pevném místě by mohla být služba volání prostřednictvím internetového protokolu (zkratka VoIP z anglického „Voice over Internet Protocol“). Poskytování služeb VoIP je technologií, která umožňuje uskutečňovat volání prostřednictvím internetových spojení. V převážné míře jsou spojení uskutečňována prostřednictvím vysokorychlostního připojení k Internetu, přičemž koncový účastník používá pro volání počítač nebo speciální rozhraní, ke kterému lze připojit telefonní přístroj. Nicméně, vzhledem k nízkému celkovému počtu vysokorychlostních přípojek k Internetu v současné době není, dle názoru Českého telekomunikačního úřadu, význam VoIP pro ovlivnění soutěže na trhu č. 3 dostatečný.

Geografické vymezení tohoto trhu pokrývá dle názoru Českého telekomunikačního úřadu celé území České republiky, a to ze stejných důvodů, jako v případě trhu č. 1 (homogenní nabídka služeb na celém území).

Až do 30. června 2002 byl prakticky jediným poskytovatelem veřejně dostupných národních telefonních služeb poskytovaných v pevném místě pro nepodnikající fyzické osoby ČESKÝ TELECOM, a.s. Teprve po tomto datu získali alternativní operátoři prostřednictvím služby volba operátora možnost poskytovat koncovým uživatelům telefonní služby. Od 1. ledna 2003 došlo k

rozšíření povinnosti poskytovat službu předvolby operátora a povinnosti umožnit přenositelnost čísel v pevných sítích.

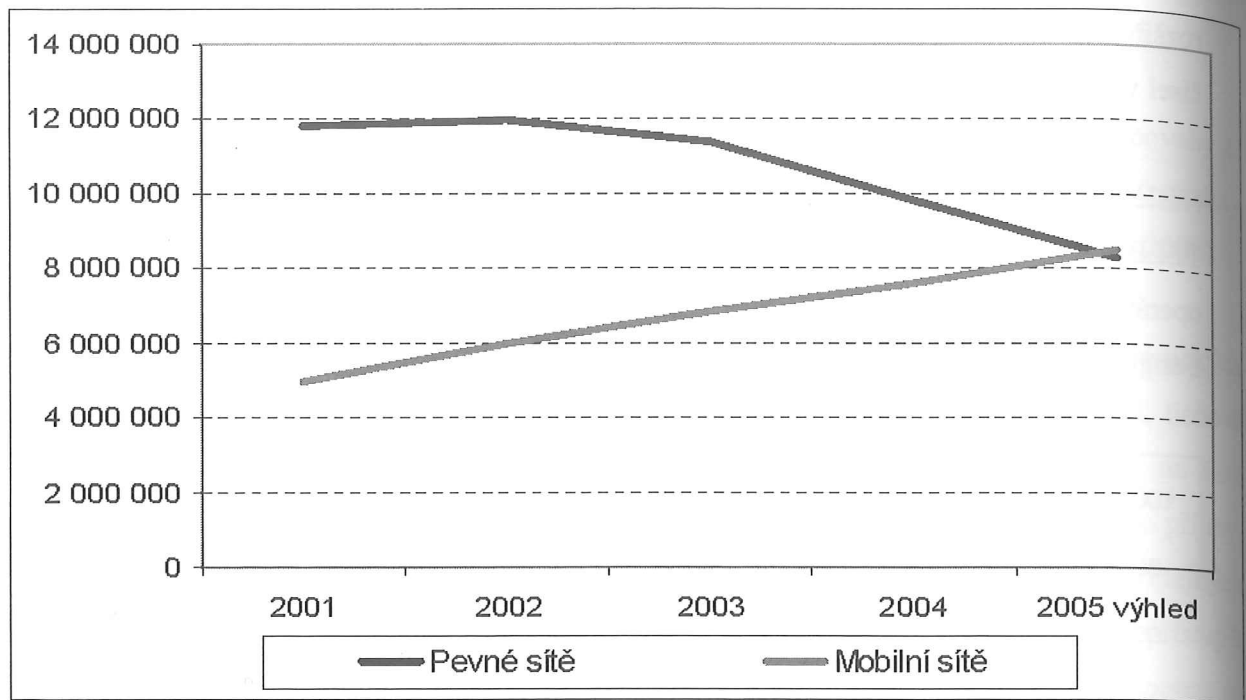
Následující graf č. 4 znázorňuje podíly počtu provolaných minut zákazníků společnosti ČESKÝ TELECOM, a.s., zákazníků ostatních operátorů v sítích těchto operátorů a zákazníků ostatních operátorů prostřednictvím služby volba resp. předvolba operátora (zkráceně CS/CPS z anglického „carrier selection / carrier preselection“).

Graf č. 4 – zdroj: Český telekomunikační úřad

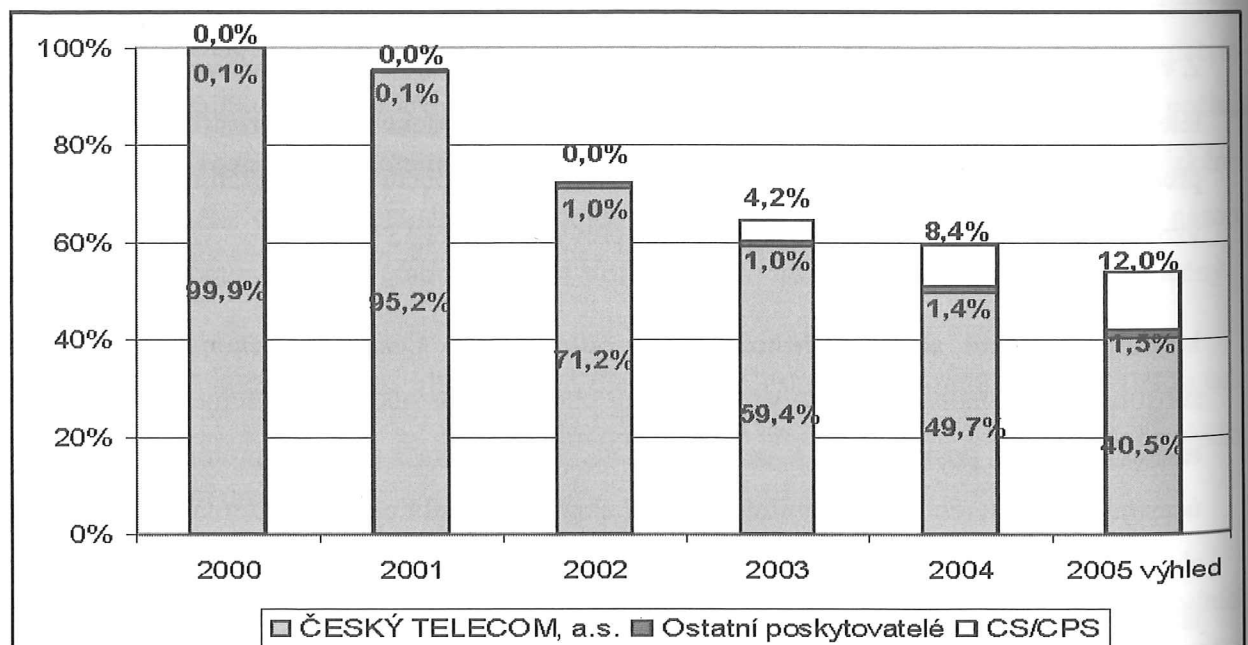
Z výše uvedeného grafu č. 4 plyne, že provoz prostřednictvím alternativních poskytovatelů telefonních služeb v pevném místě pro nepodnikající fyzické osoby prostřednictvím volby a předvolby operátora činil v roce 2002 0,1 % z celkového počtu provolaných minut, v roce 2003 vzrostl na 2,9 % a v 1. pololetí roku 2005 už převýšil hranici 13 %.

Mobilní telefonní služby, přestože nejsou dle názoru Českého telekomunikačního úřadu substitutem, významným způsobem ovlivňují chování účastníků trhu veřejně dostupné národní telefonní služby poskytované v pevném místě. To vyplývá z přístupu průměrného koncového účastníka, pro kterého jsou mobilní telefonní služby funkční i cenovou alternativou k telefonním službám poskytovaným pevném místě (nikoliv ovšem naopak). Následující graf č. 5 ukazuje, jakým způsobem se v České republice vyvíjel provoz v mobilních sítích ve srovnání s provozem v sítích pevných (zahrnut je provoz všech účastníků, tj. podnikajících i nepodnikajících fyzických a právnických osob).

Graf č. 5 – zdroj: Český telekomunikační úřad

Celkový pokles tržeb za telefonní služby poskytované v pevném místě ukazuje i následující graf č. 6, který zobrazuje vývoj podílů společnosti ČESKÝ TELECOM, a.s. a ostatních poskytovatelů na celkových tržbách na trhu veřejně dostupné národní telefonní služby poskytované v pevném místě pro nepodnikající fyzické osoby (rok 2000=100 %).

Graf č. 6 – zdroj: Český telekomunikační úřad

ČESKÝ TELECOM, a.s. vlastní rozhodující část infrastruktury pevných sítí, která pokrývá téměř všechny domácnosti v České republice. Z toho důvodu má společnost ČESKÝ

TELECOM, a.s. možnost negativně ovlivnit úroveň hospodářské soutěže na analyzovaném trhu. Navíc, ČESKÝ TELECOM, a.s., působí jak na analyzovaném trhu č. 3, tak i na trhu č. 1 – přístup k veřejné telefonní síti v pevném místě pro nepodnikající fyzické osoby. Účastníci jsou proto více motivováni odebrat obě služby od ČESKÉHO TELECOMU, a.s. a neplatit tak za každou službu zvlášť několika různým poskytovatelům.

Na druhou stranu, v pevných sítích nejsou v současné době uzavírány ve větším rozsahu smlouvy na dobu určitou, které by znamenaly překážku pro přechod k jinému operátorovi a na analyzovaném trhu funguje přenositelnost čísel, která umožňuje snazší přechod k jinému poskytovateli služeb. Počet alternativních operátorů, kteří podnikají na tomto trhu je relativně vysoký a svědčí o absenci překážek vstupu na trh. Trh zůstává otevřený pro potenciální nově vstupující podnikatele a neexistují závažné překážky prohlubování konkurence v budoucnosti.

Český telekomunikační úřad uzavřel svoji analýzu konstatováním, že přes rozvoj soutěžního prostředí neexistuje na analyzovaném trhu č. 3 v současné době dostatečně efektivní konkurence, neboť tržní podíl společnosti ČESKÝ TELECOM, a.s. při zkoumání jednotlivých měřítek vždy převyšuje 75 %.

ČESKÝ TELECOM, a.s. byl označen jako podnik s významnou tržní silou také na trhu č. 3 a Český telekomunikační úřad mu uložil tyto povinnosti: (i) oddělená evidence nákladů a výnosů (aby nedocházelo ke křížovému financování služeb a aby byly k dispozici podklady pro ověření nákladů a výnosů za jednotlivé služby); a (ii) umožnění volby a předvolby operátora. Na trhu č. 3 však nebyla uplatněna žádná další regulace (ani cenová).

Trh č. 4

Český telekomunikační úřad zveřejnil analýzu tohoto trhu ve formě opatření obecné povahy č. A/4/08.2006-26 ze dne 14. srpna 2006, které nabylo účinnosti dne 30. srpna 2006 (patnáctý den ode dne uveřejnění v Telekomunikačním věstníku, ke kterému došlo dne 15. srpna 2006).

Český telekomunikační úřad vymezil tento trh z věcného hlediska jako služby elektronických komunikací (zejména služby: mezinárodní volání do pevných sítí, mezinárodní volání do mobilních sítí, mezinárodní volání prostřednictvím virtuálních volacích karet, mezinárodní volání prostřednictvím veřejných telefonních automatů apod.) dostupné těm koncovým uživatelům, kteří mají k dispozici přístup k veřejně dostupným telefonním službám v pevném

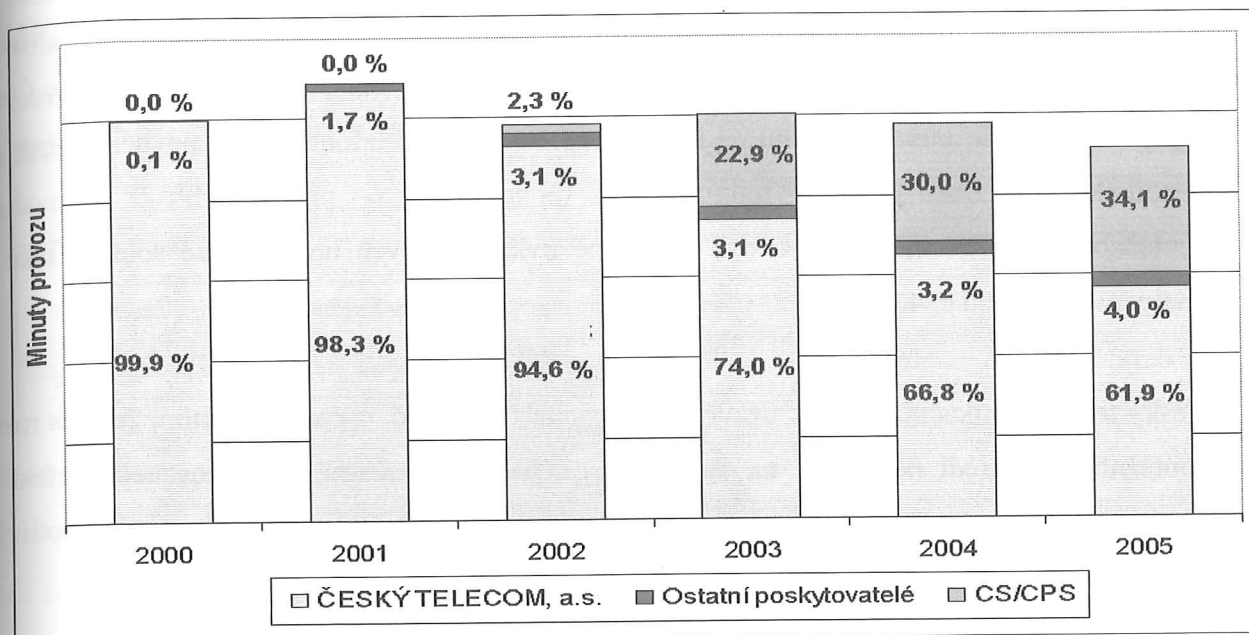
místě. Relevantní trh je však omezen pouze na mezinárodní telefonní služby pro nepodnikající fyzické osoby. Tento trh zahrnuje pouze volání, která jsou směřována mimo území České republiky.

Podobně jako v případě trhu č. 3 konstatoval Český telekomunikační úřad, že služba volání prostřednictvím internetového protokolu (VoIP) je možným substitutem veřejně dostupné mezinárodní telefonní služby poskytované v pevném místě, ale kvůli nízkému počtu uživatelů služby VoIP v současnosti Český telekomunikační úřad tuto skutečnost v analýze trhu č. 4 nezohlednil.

Geografické vymezení tohoto trhu pokrývá dle názoru Českého telekomunikačního úřadu celé území České republiky, a to ze stejných důvodů, jako v případě trhu č. 1 (homogenní nabídka služeb na celém území).

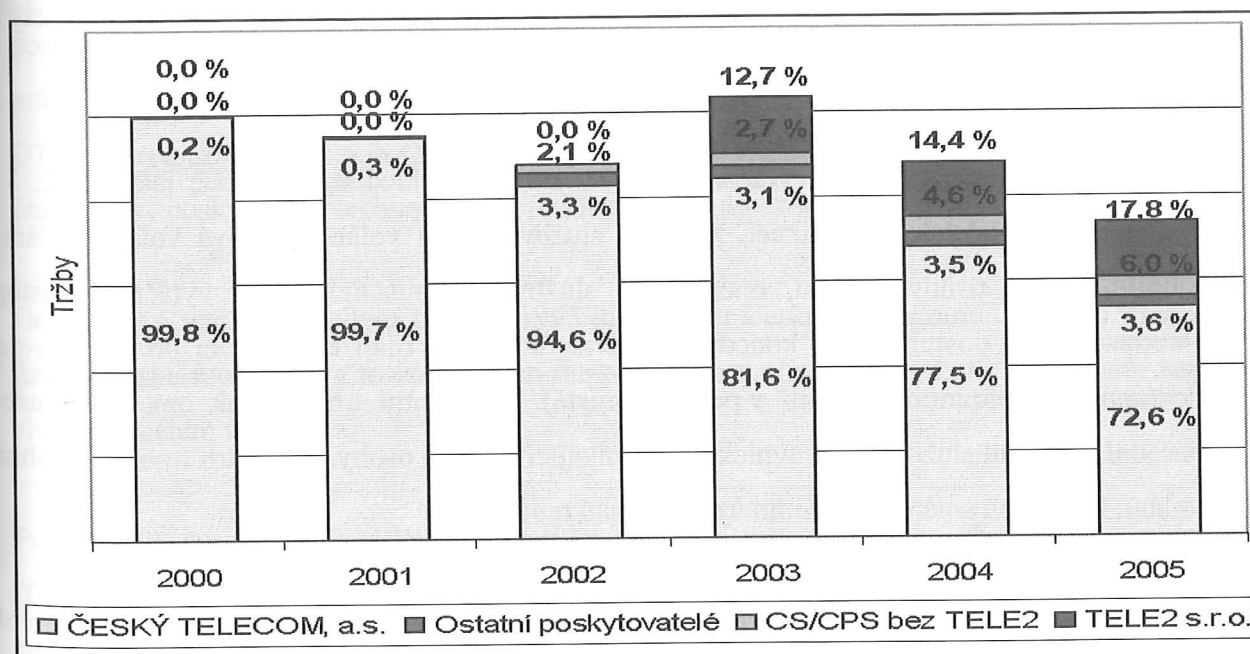
Po datu 30. června 2002 získali alternativní operátoři prostřednictvím služby volba operátora možnost poskytovat koncovým uživatelům telefonní služby. Od 1. ledna 2003 došlo k rozšíření povinnosti poskytovat službu předvolby operátora a povinnosti umožnit přenositelnost čísel v pevných sítích. Český telekomunikační úřad proto neidentifikoval žádné významné překážky bránící vstupu na trh č. 4.

Mezinárodní provoz prostřednictvím alternativních poskytovatelů telefonních služeb v pevném místě pro nepodnikající fyzické osoby prostřednictvím volby a předvolby operátora činil v roce 2002 2,3 % z celkového počtu provolaných minut, v roce 2003 vzrostl na 22,9 %, v roce 2004 dosáhl 30,0 % a v roce 2005 se zvýšil až na 34,1 %. Tento vývoj potvrzující význam služeb volby a předvolby operátora (zkratka CS/CPS používaná pro tuto službu byla vysvětlena výše) pro vznik konkurenčního prostředí na analyzovaném trhu je zobrazen v následujícím grafu č. 7, který znázorňuje podíly počtu provolaných minut zákazníků společnosti ČESKÝ TELECOM, a.s., zákazníků ostatních operátorů v sítích těchto operátorů a zákazníků ostatních operátorů prostřednictvím služby CS/CPS. Z následujícího grafu č. 7 také vyplývá, že podíl alternativních poskytovatelů mezinárodních telefonních služeb poskytovaných prostřednictvím služby CS/CPS na celkovém počtu provolaných minut roste, a to i při současném poklesu objemu celkového provozu v pevných sítích.

Graf č. 7 – zdroj: Český telekomunikační úřad

Význam a trvale rostoucí podíl alternativních poskytovatelů mezinárodních telefonních služeb na trhu č. 4 dokládá zejména úspěch společnosti TELE2 s.r.o. Následující graf č. 8 znázorňuje vývoj tržeb veřejně dostupné mezinárodní telefonní služby poskytované v pevném místě vzhledem k výchozímu základu roku 2000 (rok 2000=100 %). Z tohoto grafu č. 8 je zřejmý růst podílu alternativních poskytovatelů, který v roce 2005 dosáhl více než 27 %. Převážná část tohoto podílu připadá na společnost TELE2 s.r.o. (přesně 17,8 % z celkových tržeb na tomto trhu).

Graf č. 8 – zdroj: Český telekomunikační úřad

Přes všechna výše uvedená fakta svědčící o rozvoji konkurence, ČESKÝ TELECOM, a.s. vlastní rozhodující část infrastruktury pevných sítí, která pokrývá téměř všechny domácnosti v České republice, a navíc působí na trhu č. 1 – přístup k veřejné telefonní síti v pevném místě pro nepodnikající fyzické osoby. Z toho vyplývá (podobně jako v případě trhu č. 3) možnost společnosti ČESKÝ TELECOM, a.s. negativně ovlivnit úroveň hospodářské soutěže také na analyzovaném trhu č. 4.

Český telekomunikační úřad tak uzavřel rovněž analýzu trhu č. 4 konstatováním, že přes rozvoj soutěžního prostředí neexistuje na analyzovaném trhu v současné době dostatečně efektivní konkurence, neboť tržní podíl společnosti ČESKÝ TELECOM, a.s. při zkoumání jednotlivých měřítek vždy převyšuje 50 %.

ČESKÝ TELECOM, a.s. byl označen jako podnik s významnou tržní silou také na trhu č. 4 a Český telekomunikační úřad mu uložil tuto povinnost: oddělená evidence nákladů a výnosů (aby nedocházelo ke křížovému financování služeb a aby byly k dispozici podklady pro ověření nákladů a výnosů za jednotlivé služby). Na trhu č. 4 však nebyla uplatněna žádná další regulace (ani cenová).

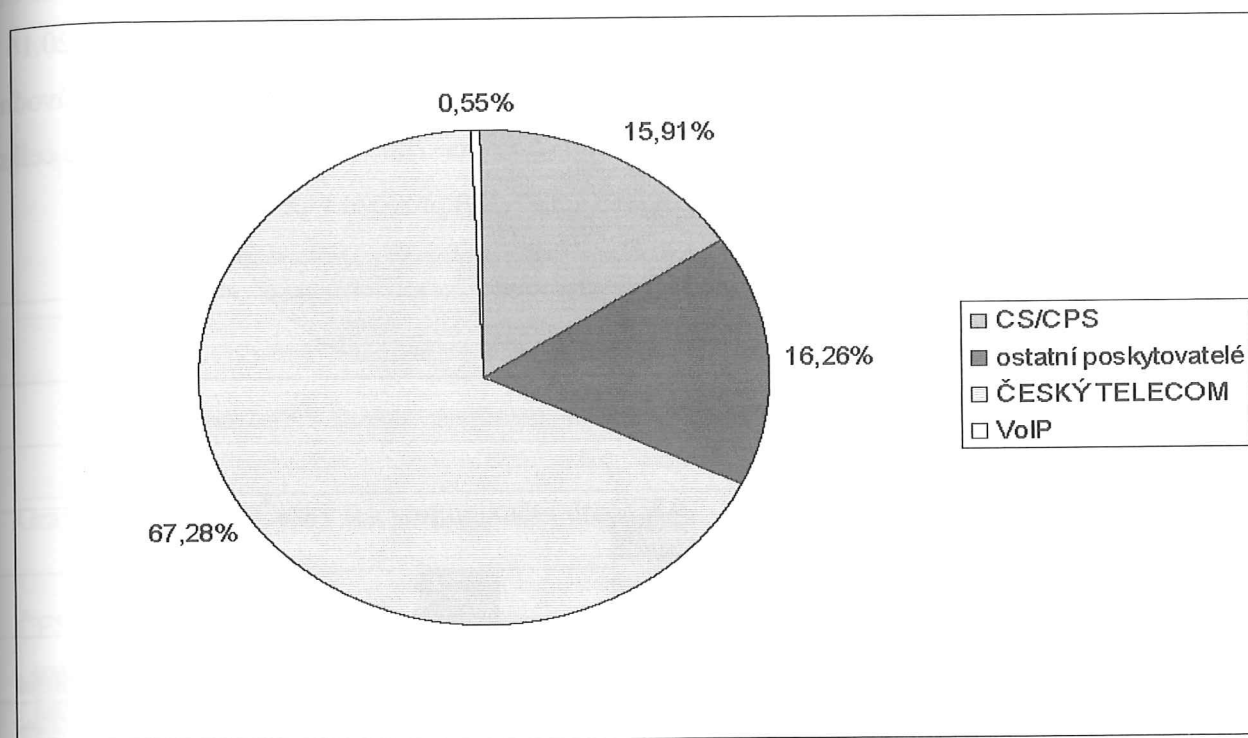
Trh č. 5

Český telekomunikační úřad zveřejnil analýzu tohoto trhu ve formě opatření obecné povahy č. A/5/08.2006-27 ze dne 14. srpna 2006, které nabylo účinnosti dne 30. srpna 2006 (patnáctý den ode dne uveřejnění v Telekomunikačním věstníku, ke kterému došlo dne 15. srpna 2006).

Český telekomunikační úřad vymezil tento trh z věcného hlediska obdobně jako trh č. 3 (tj. služby elektronických komunikací, zejména služby: místní volání, dálková volání, volání do mobilních sítí, tísňová volání, operátorské služby, informační služby, vytáčený přístup k Internetu apod. dostupné těm koncovým uživatelům, kteří mají k dispozici přístup k veřejně dostupným telefonním službám v pevném místě). Relevantní trh je však omezen pouze na národní telefonní služby pro právnické a podnikající fyzické osoby. Tento trh rovněž nezahrnuje volání, která jsou směřována mimo území České republiky.

Podobně jako v případě trhů č. 3 a č. 4 zkoumal Český telekomunikační úřad, zda služba volání prostřednictvím internetového protokolu (VoIP) je možným substitutem veřejně dostupné národní telefonní služby poskytované v pevném místě. Následující graf č. 9 zobrazuje tržní podíl

volání prostřednictvím VoIP vyjádřený v procentech na celkovém počtu minut provozu národních volání uskutečněných právníky a podnikajícími fyzickými osobami k 31. prosinci 2005.

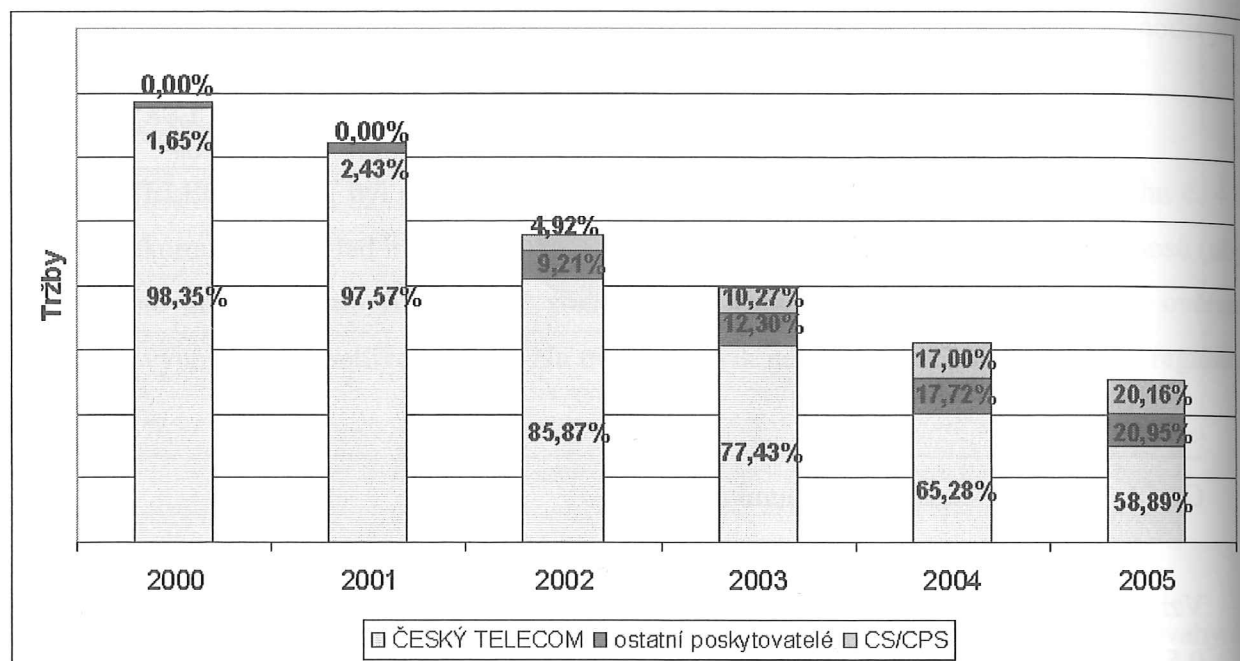
Graf č. 9 – zdroj: Český telekomunikační úřad

Vzhledem k tomu, že podíl národních volání prostřednictvím VoIP dosáhl v roce 2005 pouze 0,55 % na celkovém provozu na analyzovaném trhu, i když tato volání jsou v České republice poskytována již od roku 2002 (mezi významné poskytovatele služeb národních volání právníky a podnikajícími fyzickými osobami prostřednictvím VoIP patří zejména společnosti GTS Novera Contact, s.r.o. a Coprosys a.s. a GTS Novera Next, s.r.o.), Český telekomunikační úřad služby poskytované technologií VoIP jako substitut nezohlednil ani na trhu č. 5.

Geografické vymezení tohoto trhu pokrývá dle názoru Českého telekomunikačního úřadu celé území České republiky, a to ze stejných důvodů, jako v případě trhu č. 1 (homogenní nabídka služeb na celém území).

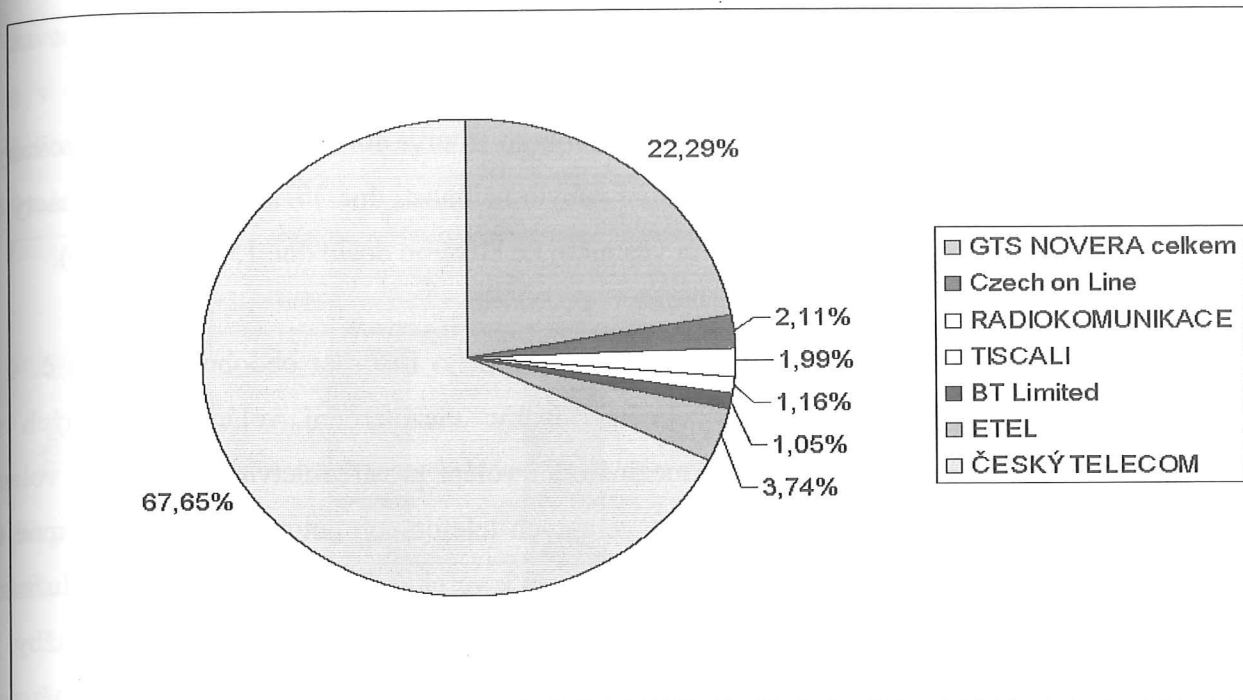
Po datu 30. června 2002 získali alternativní operátoři prostřednictvím služby volba operátora (CS) možnost poskytovat koncovým uživatelům telefonní služby. Od 1. ledna 2003 došlo k rozšíření povinnosti poskytovat službu předvolby operátora (CPS) a povinnosti umožnit přenositelnost čísel v pevných sítích. Český telekomunikační úřad proto neidentifikoval žádné významné překážky bránící vstupu na trh č. 5.

Jak dokládá následující graf č. 10 (vývoj podílů poskytovatelů na celkových tržbách na trhu veřejně dostupné národní telefonní služby poskytované v pevném místě pro právnické a podnikající fyzické osoby), tržby alternativních operátorů za služby CS/CPS činily v roce 2002 4,92 % z celkových tržeb, v roce 2003 vzrostly na 10,27 % a v roce 2005 dosáhly 20,16 %. Celkový podíl alternativních operátorů na tržbách realizovaných na trhu č. 5 se z původních 1,65 % v roce 2000 zvýšil na 22,57 % v roce 2003 a v roce 2005 přesáhl 41 %, přestože celkový objem tržeb setrval klesal (v důsledku poklesu celkového provozu v pevných sítích).

Graf č. 10 – zdroj: Český telekomunikační úřad

Na zkoumaném trhu č. 5 dosáhla významného úspěchu zejména společnost GTS NOVERA a.s. (vznikla spojením společností GTS Novera Contact, s.r.o., GTS Novera Next, s.r.o. a GTS Novera Tel, s.r.o., které dříve působily pod obchodními názvy Contactel, NEXTRA Czech Republic a Telenor Networks), která dosáhla podílu 22,29 % na celkovém počtu minut provozu, což zobrazuje následující graf č. 11 (zobrazuje tržní podíly jednotlivých operátorů vyjádřené v procentech na celkovém počtu minut provozu k 31. prosinci 2005).

Graf č. 11 – zdroj: Český telekomunikační úřad

ČESKÝ TELECOM, a.s. však vlastní rozhodující část infrastruktury pevných sítí, která pokrývá téměř všechny právnické a podnikající fyzické osoby v České republice, a navíc působí na trhu č. 2 – přístup k veřejné telefonní síti v pevném místě pro právnické a podnikající fyzické osoby. Z toho vyplývá (podobně jako v případě trhů č. 3 a č. 4) možnost společnosti ČESKÝ TELECOM, a.s. negativně ovlivnit úroveň hospodářské soutěže také na analyzovaném trhu č. 5.

Český telekomunikační úřad tak uzavřel rovněž analýzu trhu č. 5 konstatováním, že přes rozvoj soutěžního prostředí neexistuje na analyzovaném trhu v současné době dostatečně efektivní konkurence, neboť tržní podíl společnosti ČESKÝ TELECOM, a.s. při zkoumání jednotlivých měřítek vždy převyšuje 50 %. Je zajímavé, že Ministerstvo informatiky České republiky se s tímto závěrem Českého telekomunikačního úřadu ohledně trhu č. 5 neztotožnilo a považovalo analyzovaný trh za efektivně konkurenční. Konečné slovo však náleželo právě Českému telekomunikačnímu úřadu.

ČESKÝ TELECOM, a.s. byl nicméně označen jako podnik s významnou tržní silou také na trhu č. 5 a Český telekomunikační úřad mu uložil tuto povinnost: oddělená evidence nákladů a výnosů (aby nedocházelo ke křížovému financování služeb a aby byly k dispozici podklady pro ověření nákladů a výnosů za jednotlivé služby). Na trhu č. 5 však nebyla uplatněna žádná další regulace (ani cenová).

Trh č. 6

Český telekomunikační úřad zveřejnil analýzu tohoto trhu ve formě opatření obecné povahy č. A/6/08.2006-28 ze dne 14. srpna 2006, které nabylo účinnosti dne 30. srpna 2006 (patnáctý den ode dne uveřejnění v Telekomunikačním věstníku, ke kterému došlo dne 15. srpna 2006).

Český telekomunikační úřad vymezil tento trh z věcného hlediska obdobně jako trh č. 4 (tj. služby elektronických komunikací, zejména služby: mezinárodní volání do pevných sítí, mezinárodní volání do mobilních sítí, mezinárodní volání prostřednictvím virtuálních volacích karet, mezinárodní volání prostřednictvím veřejných telefonních automatů apod. dostupné těm koncovým uživatelům, kteří mají k dispozici přístup k veřejně dostupným telefonním službám v pevném místě). Relevantní trh je však omezen pouze na mezinárodní telefonní služby pro právnické a podnikající fyzické osoby. Tento trh zahrnuje pouze volání, která jsou směřována mimo území České republiky.

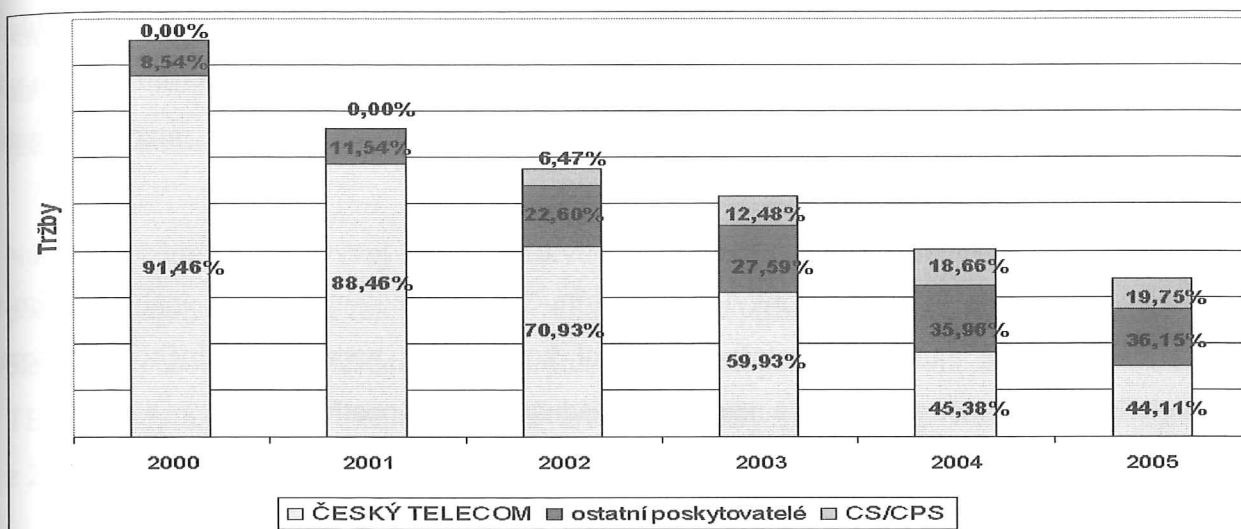
Podobně jako v případě trhů č. 3 až č. 5 zkoumal Český telekomunikační úřad, zda služba volání prostřednictvím internetového protokolu (VoIP) je možným substitutem veřejně dostupné mezinárodní telefonní služby poskytované v pevném místě. Český telekomunikační úřad však zjistil, že podíl volání prostřednictvím VoIP vyjádřený v procentech na celkovém počtu minut provozu mezinárodních volání uskutečněných právnickými a podnikajícími fyzickými osobami k 31. prosinci 2005 činil pouze 1,23 %, a proto služby prostřednictvím VoIP nezohlednil jako substitut ani na trhu č. 6.

Geografické vymezení tohoto trhu pokrývá dle názoru Českého telekomunikačního úřadu celé území České republiky, a to ze stejných důvodů, jako v případě trhu č. 1 (homogenní nabídka služeb na celém území).

Na rozdíl od situace na trzích č. 3 a č. 5 (národní volání), poskytovali alternativní operátoři významnému počtu koncových uživatelů mezinárodní telefonní služby ještě před datem 30. června 2002 (tj. před zavedením služeb volba a předvolba operátora CS/CPS). Český telekomunikační úřad proto neidentifikoval žádné významné překážky bránící vstupu na trh č. 6.

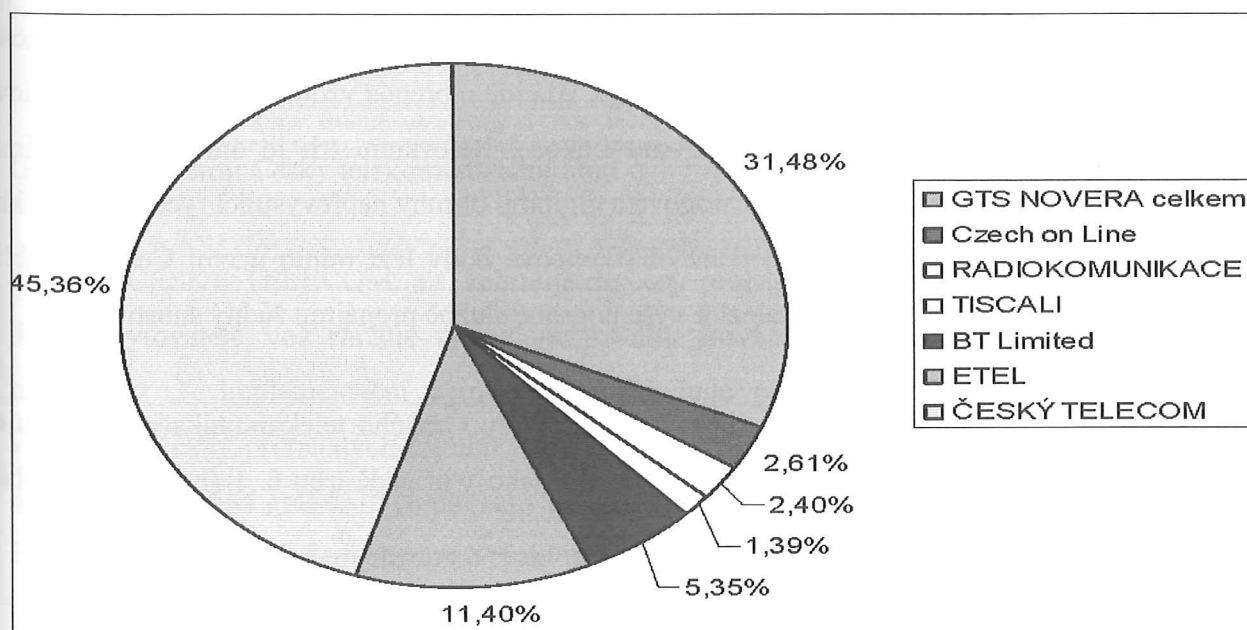
Z následujícího grafu č. 12 (vývoj podílů poskytovatelů na celkových tržbách na trhu veřejně dostupné mezinárodní telefonní služby poskytované v pevném místě pro právnické a podnikající fyzické osoby) vyplývá, že celkové tržby alternativních operátorů činily v roce 2001 (ještě před

zavedením služeb CS/CPS) 11,54 % z celkových tržeb, v roce 2002 vzrostly na celkem 29,07 % a v roce 2005 dosáhly 55,90 %, ačkoliv objem tržeb setrvale klesal (v důsledku poklesu celkového provozu v pevných sítích).

Graf č. 12 – zdroj: Český telekomunikační úřad

Podobně jako na trhu č. 5, také na analyzovaném trhu získala přední místo mezi alternativními operátory společnost GTS NOVERA a.s., což dokládá následující graf č. 13 (tržní podíl jednotlivých poskytovatelů služeb na analyzovaném trhu vyjádřený v procentech na celkovém počtu minut provozu k 31. prosinci 2005). Z téhož grafu rovněž vyplývá, že celkový podíl společnosti ČESKÝ TELECOM, a.s. na trhu č. 6 poklesl k 31. prosinci 2005 pod 50 % i z hlediska celkové počtu provolaných minut.

Graf č. 13 – zdroj: Český telekomunikační úřad

Přestože také pro trh č. 6 platí, že ČESKÝ TELECOM, a.s. vlastní rozhodující část infrastruktury pevných sítí, která pokrývá téměř všechny právnické a podnikající fyzické osoby v České republice, a navíc působí na trhu č. 2 – přístup k veřejné telefonní síti v pevném místě pro právnické a podnikající fyzické osoby, Český telekomunikační úřad dovodil, že vzhledem k nízkému a stále klesajícímu podílu společnosti ČESKÝ TELECOM, a.s. na trhu č. 6 (ve všech sledovaných hodnotách činil méně než 50 %), nemá ČESKÝ TELECOM, a.s. možnost negativně ovlivnit soutěž na trhu č. 6.

Český telekomunikační úřad uzavřel analýzu trhu č. 6 konstatováním, že na analyzovaném trhu v současné době existuje dostatečně efektivní konkurence, neoznačil žádného operátora za podnik s významnou tržní silou a neuložil ani žádná nápravná opatření.

Trh č. 7

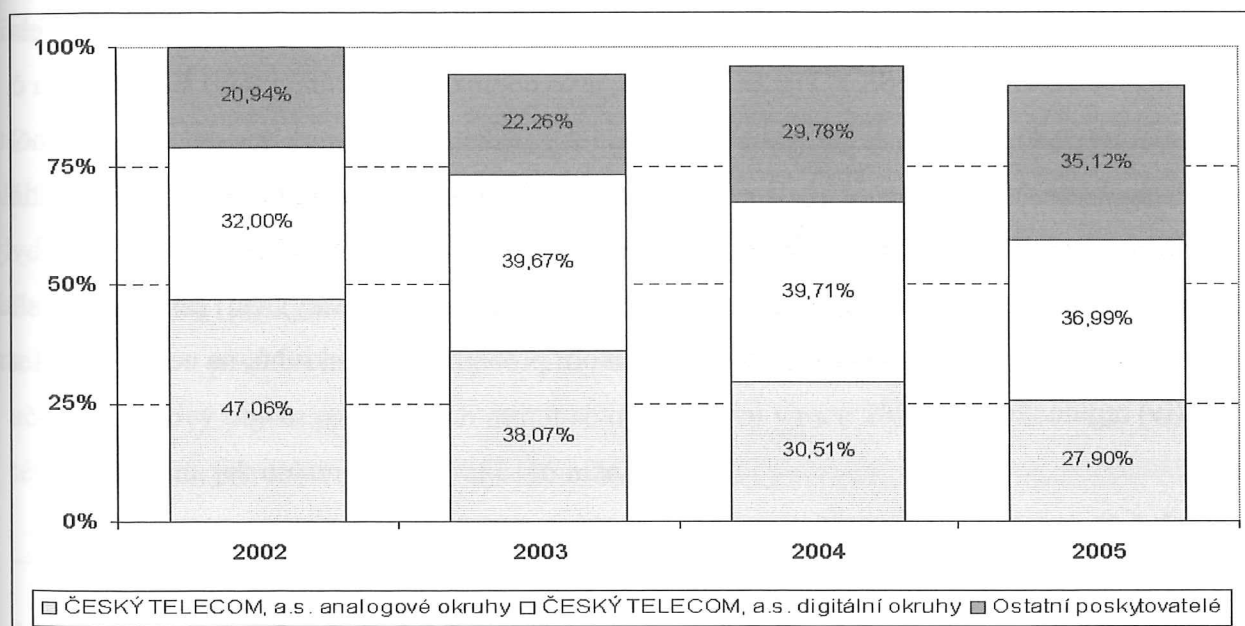
Český telekomunikační úřad zveřejnil analýzu tohoto trhu ve formě opatření obecné povahy č. A/7/08.2006-29 ze dne 14. srpna 2006, které nabylo účinnosti dne 29. srpna 2006 (patnáctý den ode dne uveřejnění v Telekomunikačním věstníku, ke kterému došlo dne 14. srpna 2006).

Český telekomunikační úřad vymezil tento trh z věcného hlediska jako pronájem infrastruktury elektronických komunikací s dedikovanou (tj. přesně vymezenou) přenosovou kapacitou mezi dvěma koncovými body okruhu, která je určena pro výhradní užívání koncovým uživatelem. Pronajatý okruh je jednoznačně určen koncovými body, které spojuje, přenosovou kapacitou (počet kbit/s, Mbit/s) a typem rozhraní v koncových bodech, bez ohledu na použité přenosové prostředky pro přenos signálu (tedy bez ohledu, zda jde o přenos vzduchem na určitém rádiovém kmitočtu, optickými sítěmi nebo telefonní linkou). Relevantní trh je omezen na minimální soubor pronajatých okruhů – tzn. analogové a digitální okruhy nepřevyšující rychlost 2048 kbit/s a nezahrnuje pronajaté okruhy, jejichž oba koncové body leží mimo území České republiky. Český telekomunikační úřad nenalezl k výše popsané službě pronájmu žádný substitut.

Geografické vymezení tohoto trhu pokrývá dle názoru Českého telekomunikačního úřadu celé území České republiky, a to ze stejných důvodů, jako v případě trhu č. 1 (homogenní nabídka služeb na celém území).

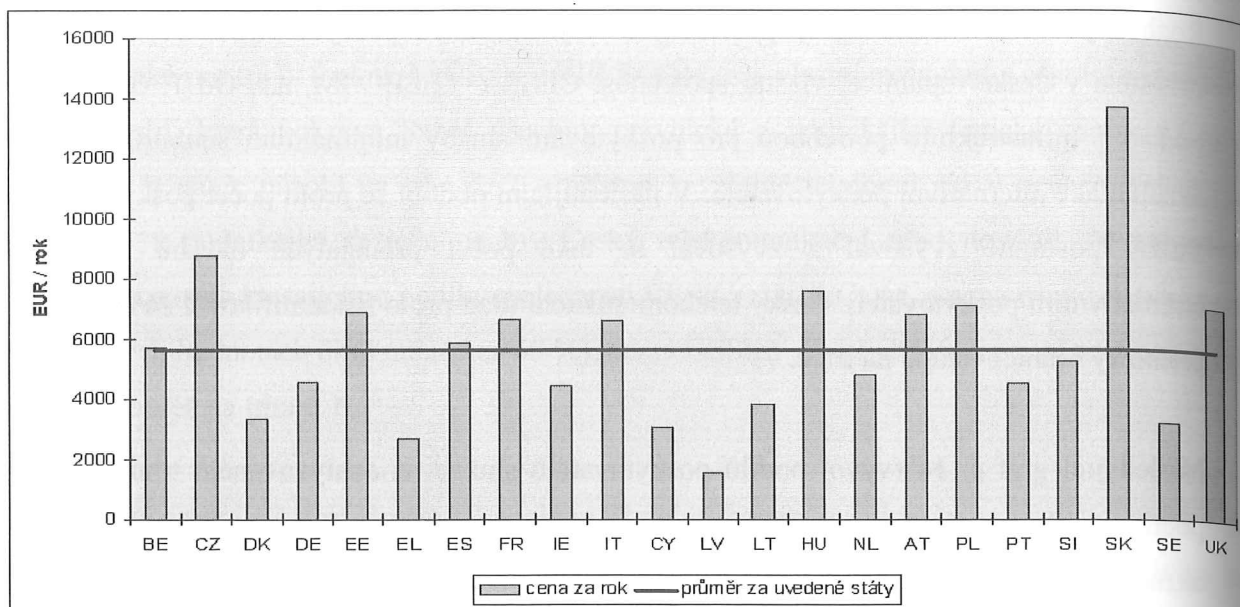
Rozhodující část infrastruktury pro analyzovaný trh, která pokrývá téměř všechny koncové uživatele v České republice, vlastní společnost ČESKÝ TELECOM, a.s. Od 1. července 2000 budovali infrastrukturu potřebnou pro poskytování služby minimálního souboru pronajatých okruhů také alternativní poskytovatelé. V následujícím období se proto počet poskytovatelů této služby postupně zvyšoval a zvyšoval se také počet pronajatých okruhů poskytnutých alternativními poskytovateli. Český telekomunikační úřad proto neidentifikoval žádné významné překážky bránící vstupu na trh č. 7.

Následující graf č. 14 (vývoj podílů poskytovatelů služeb na analyzovaném trhu vyjádřený v počtu pronajatých okruhů, rok 2002=100 %) dokládá, že přes klesající celkový počet pronajatých okruhů (způsobený poklesem počtu pronajatých analogových okruhů společnosti ČESKÝ TELECOM, a.s.), podíl ostatních poskytovatelů služby pronajatých okruhů postupně rostl z 20,94 % v roce 2002 na 35,12 % v roce 2005.

Graf č. 14 – zdroj: Český telekomunikační úřad

Přestože ČESKÝ TELECOM, a.s. zahrnuje do ceny pronajatého okruhu více druhů služeb, než jiní poskytovatelé, což snižuje vypovídací kvalitu srovnání cen pronajatých okruhů v širším měřítku, z 11. implementační zprávy Evropské unie pro obor elektronických komunikací vyplývá, že ceny pronajatých okruhů jsou v České republice jedny z nejvyšších v Evropě, jak dokládá následující graf č. 15 (roční ceny nejvýznamnějších poskytovatelů v jednotlivých státech Evropské unie za pronájem okruhu o rychlosti přenosu 64 kbit/s a délce 200 km).

Graf č. 15 – zdroj: 11. implementační zpráva Evropské unie pro obor elektronických komunikací

Český telekomunikační úřad uzavřel rovněž analýzu trhu č. 7 konstatováním, že přes rozvoj soutěžního prostředí neexistuje na analyzovaném trhu v současné době dostatečně efektivní konkurence, označil ČESKÝ TELECOM, a.s. jako podnik s významnou tržní silou na trhu č. 7 a uložil mu tyto povinnosti: (i) nediskriminace (aby nedocházelo k neodůvodněným odlišnostem při poskytování předmětné služby na maloobchodní a velkoobchodní úrovni); (ii) oddělená evidence nákladů a výnosů (aby nedocházelo ke křížovému financování služeb a aby byly k dispozici podklady pro ověření nákladů a výnosů za jednotlivé služby); (iii) poskytování služby pronájmu okruhů, v rozsahu minimálního souboru pronajímaných okruhů, na celém území státu; a (iv) regulace cen.

Trh č. 8

Český telekomunikační úřad zveřejnil analýzu tohoto trhu ve formě opatření obecné povahy č. A/8/03.2006-16 ze dne 23. března 2006, které nabylo účinnosti dne 12. dubna 2006 (patnáctý den ode dne uveřejnění v Telekomunikačním věstníku, ke kterému došlo dne 28. března 2006).

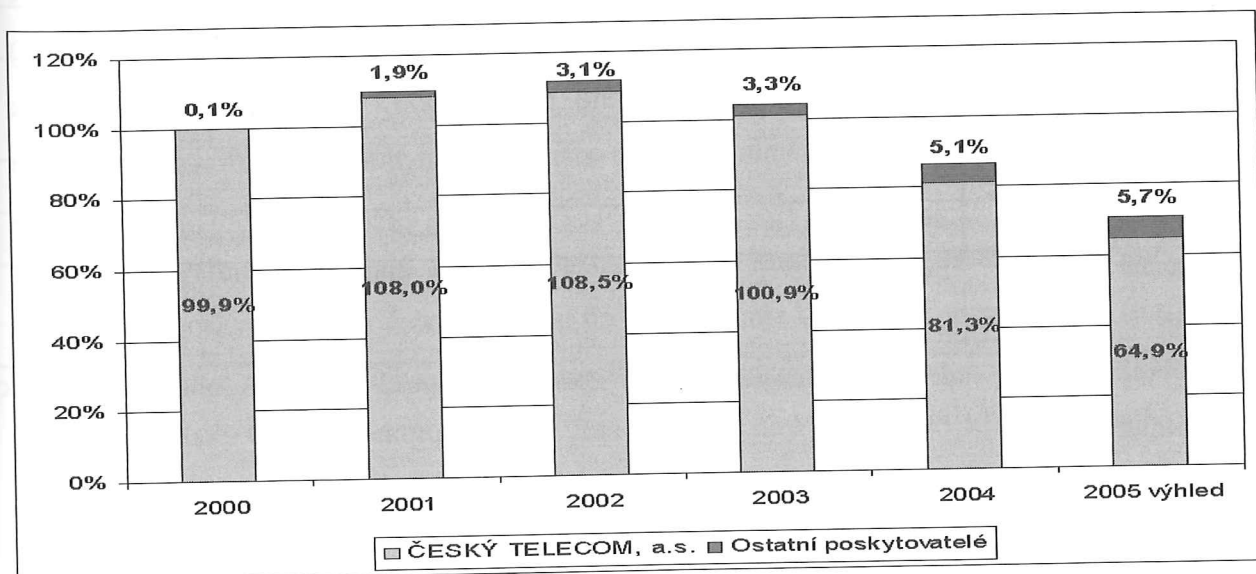
Český telekomunikační úřad vymezil tento trh z věcného hlediska jako služby přenosu volání z koncového bodu sítě po ústřednu, na které je poskytován přístup a propojení v pevných veřejných telefonních sítích. K poskytování této služby dochází zejména tehdy, když koncový uživatel aktivuje službu volba nebo předvolba operátora a uskuteční volání. Takový uživatel zůstává fyzicky účastníkem sítě operátora, který mu poskytuje službu přístupu (trh č. 1 nebo č. 2) a odchozím voláním zatěžuje síť tohoto operátora, avšak za uskutečněnou telefonní službu platí

pouze odlišnému operátorovi, kterého si zvolil resp. předvolil. Operátor, který poskytl koncovému uživateli telefonní službu proto musí operátorovi, který poskytuje službu přístupu, nahradit část přenosu volání od koncového uživatele po ústřednu, na které dochází k propojení mezi sítěmi obou operátorů. Jedná se o službu elektronických komunikací určenou výhradně pro podnikatele zajišťující veřejně dostupné sítě a poskytující veřejně dostupné služby elektronických komunikací, včetně interního poskytování této služby v rámci vertikálně integrovaných operátorů (např. ČESKÝ TELECOM, a.s. poskytuje jak službu přístupu, tak telefonní služby). Služba původu volání (originace) poskytovaná na velkoobchodní úrovni zahrnuje veškerá volání na geografická a negeografická čísla v rámci České republiky i do zahraničí. Český telekomunikační úřad konstatoval, že na zkoumaném trhu původu volání (originace) ve veřejné telefonní síti v pevném místě nenalezl žádný substitut této služby.

Geografické vymezení tohoto trhu pokrývá dle názoru Českého telekomunikačního úřadu celé území České republiky, a to ze stejných důvodů, jako v případě trhu č. 1 (homogenní nabídka služeb na celém území).

Do ukončení monopolu společnosti ČESKÝ TELECOM, a.s. na poskytování veřejně dostupné telefonní služby (tj. do 1. ledna 2001) byly téměř výhradně služby původu volání (originace) ve veřejné telefonní síti v pevném místě poskytovány v síti společnosti ČESKÝ TELECOM, a.s. Podíl ostatních poskytovatelů na celkovém objemu počtu originovaných minut ve veřejné telefonní síti v pevném místě postupně rostl od roku 2001 a v roce 2005 převýšil hodnotu 5 %, ačkoliv celkový objem provolaných minut se oproti stavu v roce 2000 (rok 2000=100 %) snížil téměř o třetinu, jak dokumentuje graf č. 16 níže.

Graf č. 16 – zdroj: Český telekomunikační úřad

ČESKÝ TELECOM, a.s. vlastní rozhodující část infrastruktury pevných sítí, která pokrývá téměř všechny domácnosti a podnikatele v ČR, přičemž tato skutečnost tvoří překážku vstupu na trh č. 8. ČESKÝ TELECOM, a.s., provozuje vlastní síť, jejíž část zpřístupňuje ostatním poskytovatelům na trhu a současně na ní poskytuje služby svým koncovým uživatelům. Je tak schopen poskytovat produkty nebo služby v rámci celého tržního řetězce. Dle názoru Českého telekomunikačního úřadu, má ČESKÝ TELECOM, a.s. možnost negativně ovlivnit úroveň hospodářské soutěže na analyzovaném trhu.

Český telekomunikační úřad dále konstatoval, že ČESKÝ TELECOM, a.s. po datu, kdy mu byla uložena povinnost umožnit propojení své sítě se sítěmi alternativních operátorů, požadoval při uzavírání smluv neúměrně vysoké ceny za službu originace. Tyto ceny byly ve zkoumaném období regulovány formou stanovení maximálních cen, přičemž ČESKÝ TELECOM, a.s. a alternativní operátoři sjednávali ceny vždy v maximální regulované výši. Následující tabulka č. 2 srovnává maximální regulované ceny (Kč/min) v České republice s průměrem zemí Evropské unie v daném období.

		Datum účinnosti cenových rozhodnutí		
Propojení na	Provoz	14. 6. 2002	8. 1. 2004	25. 4. 2005
Místní ústředně	Silný	0,47	0,37	0,37
	Slabý	0,27	0,22	0,22
Průměr Evropské unie	Silný	0,19	0,19	0,18
1. tranzitní ústředně	Silný	0,57	0,46	0,44
	Slabý	0,32	0,26	0,25
Průměr Evropské unie	Silný	0,31	0,29	0,28
2. tranzitní ústředně	Silný	0,71	0,62	0,51
	Slabý	0,39	0,34	0,28
Průměr Evropské unie	Silný	0,52	0,50	0,47

Tabulka č. 2 – zdroj: 10. implementační zpráva Evropské unie pro obor elektronických komunikací

Český telekomunikační úřad uzavřel analýzu trhu č. 8 konstatováním, že na analyzovaném trhu v současné době neexistuje dostatečně efektivní konkurence, neboť podíl společnosti ČESKÝ TELECOM, a.s. na trhu č. 8 přesahuje 75 % ve všech zkoumaných parametrech.

ČESKÝ TELECOM, a.s. byl označen jako podnik s významnou tržní silou na trhu č. 8 a Český telekomunikační úřad mu uložil tyto povinnosti: (i) průhlednost (zahrnuje povinnost uveřejnit referenční nabídky na přístup a propojení se sítěmi ostatních operátorů a dále povinnost průběžně informovat o technických specifikacích své sítě a cenách); (ii) nediskriminace (aby nedocházelo k neodůvodněným odlišnostem při poskytování předmětné služby, zejména ve srovnání maloobchodní a velkoobchodní nabídky podniku s významnou tržní silou); (iii) oddělená evidence nákladů a výnosů (aby nedocházelo ke křížovému financování služeb a aby byly k dispozici podklady pro ověření nákladů a výnosů za jednotlivé služby); (iv) přístup ke specifickým síťovým prvkům a přiřazeným prostředkům včetně povinnosti umožnit propojení své sítě se sítěmi alternativních operátorů; a (v) regulace cen.

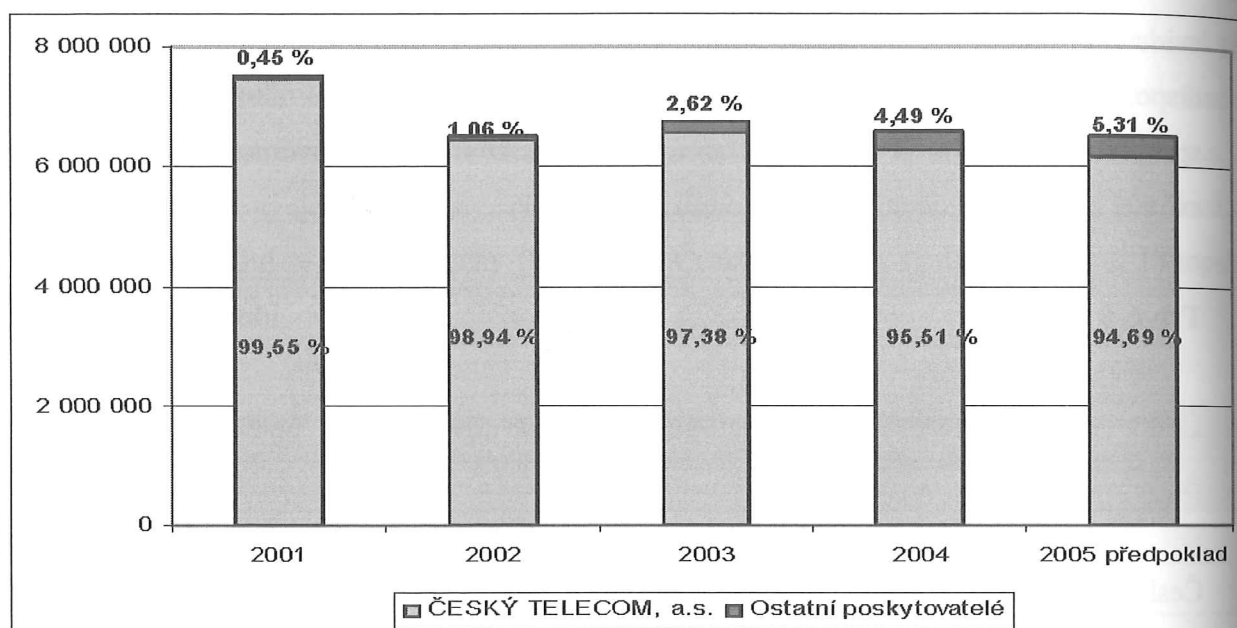
Trh č. 9

Český telekomunikační úřad zveřejnil analýzu tohoto trhu ve formě opatření obecné povahy č. A/9/04.2006-19 ze dne 19. dubna 2006, které nabylo účinnosti dne 24. dubna 2006.

Český telekomunikační úřad vymezil tento trh z věcného hlediska jako služby přenosu volání, které je vymezeno ústřednou, na které je poskytováno propojení ve veřejné telefonní síti a koncovým bodem sítě. K poskytování této služby dochází nejčastěji v rámci volání mezi dvěma koncovými uživateli, kterým poskytuje telefonní službu (volající uživatel) a službu přístupu (volaný uživatel) odlišný operátor. Hovor mezi těmito uživateli je na maloobchodní úrovni zpoplatněn pouze jedním z obou těchto operátorů (zásadně tím, který poskytuje telefonní služby), a proto má vůči němu druhý operátor nárok na odměnu za využití své sítě. Jedná se tedy o relevantní trh elektronických komunikací pro podnikatele zajišťující veřejně dostupné sítě a poskytující veřejně dostupné služby elektronických komunikací. Služba ukončení volání (terminace) poskytovaná na velkoobchodní úrovni zahrnuje veškerá ukončení volání (terminaci) na geografická a negeografická čísla v jednotlivých veřejných telefonních sítích poskytovaných v pevném místě. Český telekomunikační úřad nenalezl na zkoumaném trhu žádný substitut ke službě terminace.

Geografické vymezení tohoto trhu pokrývá dle názoru Českého telekomunikačního úřadu celé území České republiky, a to ze stejných důvodů, jako v případě trhu č. 1 (homogenní nabídka služeb na celém území).

Ze stejných důvodů jako na trhu č. 8 má také na analyzovaném trhu č. 9 nejsilnější postavení ČESKÝ TELECOM, a.s., přičemž podíl alternativních operátorů na celkovém počtu terminovaných minut v jednotlivých veřejných telefonních sítích poskytovaných v pevném místě narůstal v letech 2001 až 2005 jen pozvolna (což však může být způsobeno také poklesem celkového objemu terminovaných minut v daném období), jak zobrazuje následující graf č. 17.

Graf č. 17 – zdroj: Český telekomunikační úřad

Český telekomunikační úřad dále vytkl společnosti ČESKÝ TELECOM, a.s., že také na analyzovaném trhu č. 9 požadovala neúměrně vysoké ceny za službu terminace. Rovněž tyto ceny byly ve zkoumaném období regulovány formou stanovení maximálních cen, přičemž ČESKÝ TELECOM, a.s. a alternativní operátoři sjednávali ceny vždy v maximální regulované výši. Následující tabulka č. 3 srovnává maximální regulované ceny (Kč/min) v České republice s průměrem zemí Evropské unie v daném období.

		Datum účinnosti cenových rozhodnutí				
Propojení na	Provoz	12. 1. 2001	21. 3. 2002	3. 9. 2002	8. 1. 2004	25. 4. 2005
Místní ústředně	Silný	0,66	0,60	0,41	0,31	0,31
	Slabý	0,33	0,30	0,21	0,16	0,16

		Datum účinnosti cenových rozhodnutí				
Propojení na	Provoz	12. 1. 2001	21. 3. 2002	3. 9. 2002	8. 1. 2004	25. 4. 2005
Průměr Evropské unie	Silný	0,26	0,20	0,19	0,19	0,18
	Slabý					
1. tranzitní ústředně	Silný	1,08	0,80	0,51	0,40	0,38
	Slabý	0,54	0,40	0,26	0,20	0,19
Průměr Evropské unie	Silný	0,44	0,32	0,31	0,29	0,28
2. tranzitní ústředně	Silný	1,59	0,97	0,65	0,56	0,45
	Slabý	0,79	0,48	0,33	0,28	0,22
Průměr Evropské unie	Silný	0,67	0,53	0,52	0,50	0,47

Tabulka č. 3 – zdroj: 10. implementační zpráva Evropské unie pro obor elektronických komunikací

Vzhledem ke specifické vlastnosti služeb ukončení volání (terminaci) v jednotlivých veřejných pevných telefonních sítích, že ukončit volání může pouze ten poskytovatel, v jehož síti se volané účastnické číslo nachází, Český telekomunikační úřad dovedl, že na relevantním trhu č. 9 existuje překážka trvalého charakteru spočívající v této skutečnosti, přičemž v jednotlivých veřejných pevných telefonních sítích je každý poskytovatel služby ukončení volání (terminace) podnikem s významnou tržní silou, neboť každý takový operátor má absolutní podíl (100 %) ve své vlastní síti.

Český telekomunikační úřad uzavřel analýzu trhu č. 9 konstatováním, že na analyzovaném trhu v současné době neexistuje dostatečně efektivní konkurence, a uložil všem podnikům s významnou tržní silou tyto povinnosti: (i) nediskriminace (aby nedocházelo k neodůvodněným odlišnostem při poskytování předmětné služby, zejména ve srovnání maloobchodní a velkoobchodní nabídky podniku s významnou tržní silou); (ii) oddělená evidence nákladů a výnosů (aby nedocházelo ke křížovému financování služeb a aby byly k dispozici podklady pro ověření nákladů a výnosů za jednotlivé služby); (iii) přístup ke specifickým síťovým prvkům včetně povinnosti umožnit propojení své sítě se sítěmi ostatních operátorů za přiměřených podmínek; a (iv) regulace cen. Společnosti ČESKÝ TELECOM, a.s., jako jednomu z podniků s významnou tržní silou byly navíc uloženy tyto povinnosti: (i) průhlednost (zahrnuje povinnost uveřejnit referenční nabídky na propojení se sítěmi ostatních operátorů a dále povinnost průběžně informovat o technických specifikacích své sítě a cenách); a (ii) přístup ke specifickým síťovým prvkům a přiřazeným prostředkům včetně povinnosti umožnit propojení své sítě se

sítěmi alternativních operátorů (bez ohledu na přiměřenost podmínek takového přístupu nebo propojení).

Trh č. 10

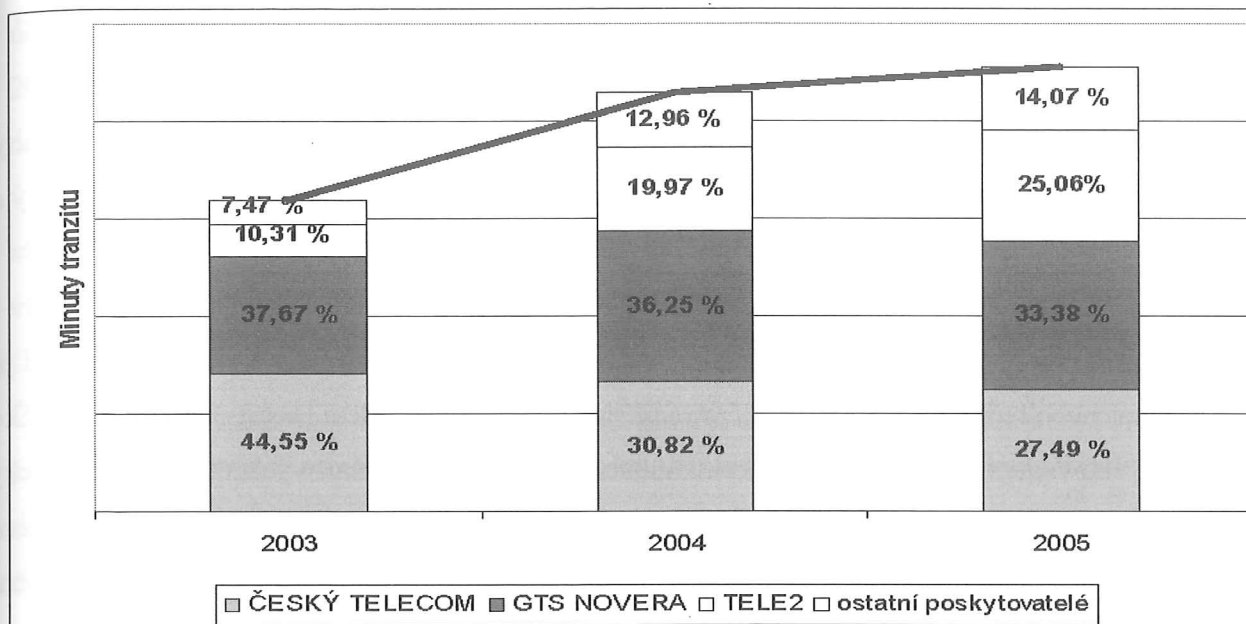
Český telekomunikační úřad zveřejnil analýzu tohoto trhu ve formě opatření obecné povahy č. A/10/08.2006-32 ze dne 14. srpna 2006, které nabylo účinnosti dne 31. srpna 2006 (patnáctý den ode dne uveřejnění v Telekomunikačním věstníku, ke kterému došlo dne 16. srpna 2006).

Z věcného hlediska Český telekomunikační úřad vymezil tento trh jako služby zahrnující přenos volání mezi ústřednami, pokud zároveň dochází k přenosu tohoto volání přes síť, ve které není volání ani originováno ani terminováno (tzv. čistý tranzit), a dále přenos volání mezi ústřednami v rámci jedné sítě s výjimkou přenosu volání mezi místní ústřednou a první tranzitní ústřednou, pokud takový přenos je součástí originace nebo terminace (z toho je zřejmé, že pokud dojde k propojení mezi dvěma sítěmi volajícího a volaného koncového účastníka až na druhé tranzitní ústředně, dojde k současnému poskytnutí služby tranzitu a služby originace a/nebo terminace).

S původem volání (originací) – trh č. 8, a ukončením volání (terminací) – trh č. 9, tvoří tranzitní služby součást přenosu volání v pevné veřejné telefonní síti. Jedná se o služby elektronických komunikací určené výhradně pro podnikatele zajišťující veřejně dostupné sítě a poskytující veřejně dostupné služby elektronických komunikací. Český telekomunikační úřad nenalezl na zkoumaném trhu žádný substitut ke službě tranzitu.

Geografické vymezení tohoto trhu pokrývá dle názoru Českého telekomunikačního úřadu celé území České republiky, a to ze stejných důvodů, jako v případě trhu č. 1 (homogenní nabídka služeb na celém území).

K 30. dubnu 2005 podnikalo v České republice 33 subjektů, které mohly být poskytovateli služeb tranzitu zahrnující přenos volání přes třetí síť. K témuž datu byly poskytovateli služeb tranzitu volání zahrnující přenos volání mezi dvěma ústřednami v rámci jedné sítě tři společnosti (ČESKÝ TELECOM, a.s., GTS NOVERA, a.s. a Czech On Line, a.s.). Níže uvedený graf č. 18 znázorňuje vývoj provozu a podílů poskytovatelů tranzitních služeb.

Graf č. 18 – zdroj: Český telekomunikační úřad

Z grafu je zřejmý rostoucí celkový objem minut tranzitu v pevných veřejných telefonních sítích. Podíl společnosti ČESKÝ TELECOM, a.s. v roce 2003 činil 44,55 % a v roce 2005 poklesl na hodnotu 27,49 %. GTS NOVERA, a.s. (na základě spojení se společnostmi GTS CZECH, a.s. a GTS Novera Contact, s.r.o.) v roce 2006 vytváří významnou konkurenci, přes jejíž síť prochází největší objem tranzitního provozu. Tento tržní podíl ve sledovaném období však poklesl z 37,67 % v roce 2003 na 33,38 % v roce 2005. Podíl ostatních alternativních operátorů ve sledovaném období rostl. Rostoucí objem minut tranzitu je způsoben zvyšujícím se využíváním služby volba a předvolba operátora a s tím spojeným zvýšením objemu čistého tranzitu. Český telekomunikační úřad neidentifikoval žádné významné překážky bránící vstupu na trh č. 10.

Český telekomunikační úřad zdůraznil, že pro služby tranzitu (na rozdíl od služeb originace a terminace) není důležitá celá síť, ale pouze její páteřní část, na které se uskutečňuje propojení jednotlivých sítí elektronických komunikací. Vzhledem k značné kapacitě v rozhodující části páteřních sítí, na nichž jsou poskytovány tranzitní služby, lze trh č. 10 charakterizovat převahou nabídky nad poptávkou. Zájemci o služby poskytované na tomto trhu nejsou odkázáni na využívání služeb jednoho poskytovatele a mohou přecházet volně mezi poskytovateli.

Český telekomunikační úřad uzavřel analýzu trhu č. 10 konstatováním, že na analyzovaném trhu v současné době existuje dostatečně efektivní konkurence, neoznačil žádného operátora za podnik s významnou tržní silou a neuložil žádná nápravná opatření.

Trh č. 11

Český telekomunikační úřad zveřejnil analýzu tohoto trhu ve formě opatření obecné povahy č. A/11/03.2006-2 ze dne 3. března 2006, které nabylo účinnosti dne 24. března 2006 (patnáctý den ode dne uveřejnění v Telekomunikačním věstníku, ke kterému došlo dne 9. března 2006).

Z věcného hlediska Český telekomunikační úřad vymezil tento trh jako služby umožňující plný přístup nebo sdílený přístup k účastnickému kovovému vedení nebo úseku účastnického kovového vedení sítě pro účely poskytování širokopásmových a hlasových služeb elektronických komunikací (trhy č. 1 až č. 7, tj. včetně služeb přístupu). Účastnickým kovovým vedením se rozumí kovový pár vodičů spojující koncový bod sítě s hlavním rozvaděčem nebo obdobným zařízením ve veřejné pevné telefonní síti. Úsekem účastnického kovového vedení se rozumí část účastnického kovového vedení, která spojuje koncový bod sítě se specifikovaným bodem veřejné pevné telefonní sítě. Plný přístup k účastnickému kovovému vedení nebo jeho úseku umožňuje využití celého kmitočtového spektra účastnického kovového vedení nebo jeho úseku (což umožňuje poskytovat jak hlasové, tak širokopásmové služby). Sdílený přístup k účastnickému kovovému vedení nebo jeho úseku umožňuje využívat jen nadhovorovou část kmitočtového spektra účastnického vedení nebo jeho úseku (což umožňuje poskytovat jen širokopásmové služby).

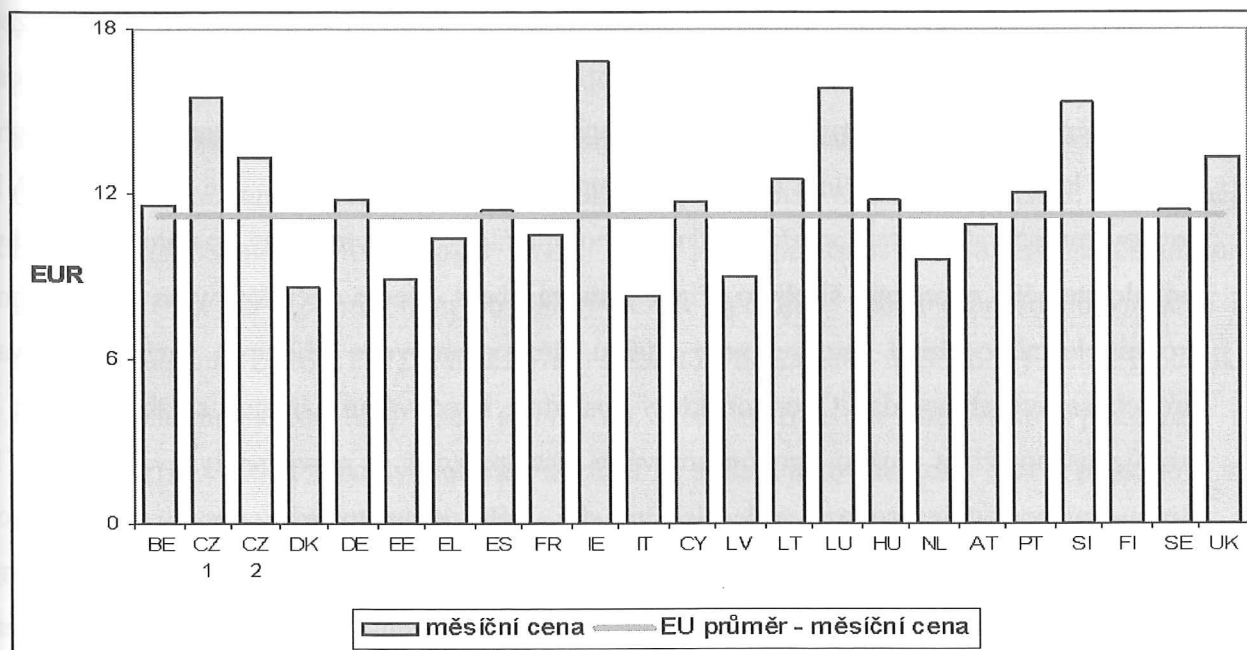
Do tohoto trhu patří účastnická kovová vedení, která využívají sami provozovatelé sítí elektronických komunikací, aby připojili své účastníky prostřednictvím vlastní infrastruktury na svoji síť a poskytovali jim své vlastní služby, a účastnická kovová vedení, která tyto provozovatelé zpřístupňují ostatním poskytovatelům služeb elektronických komunikací. Český telekomunikační úřad nenalezl na zkoumaném trhu žádný substitut ke službě zpřístupnění účastnického vedení.

Geografické vymezení tohoto trhu pokrývá dle názoru Českého telekomunikačního úřadu celé území České republiky, a to ze stejných důvodů, jako v případě trhu č. 1 (homogenní nabídka služeb na celém území).

V České republice existují pouze tři společnosti, které vlastní účastnická kovová vedení – ČESKÝ TELECOM, a.s., ČEZnet, a.s. a GTS Czech, a.s. Velkoobchodní přístup k účastnickému kovovému vedení poskytuje pouze ČESKÝ TELECOM, a.s. jako společnost s téměř monopolním postavením. V současné době využili alternativní operátoři přístup k 0,08 %

účastnických kovových vedení. V roce 2004 činil tento podíl pouze 0,01 %. V letech 2003 až 2005 došlo k významnému poklesu absolutního počtu aktivních účastnických kovových vedení, což je způsobeno především snížením zájmu účastníků o telefonní službu poskytovanou v pevném místě a souvisí i s přechodem na jiné technologie. ČESKÝ TELECOM, a.s. však stále vlastní 98,39 % účastnických kovových vedení. Český telekomunikační úřad z toho dovodil, že vlastnictví účastnických kovových vedení tvoří významnou bariéru vstupu na trh č. 11.

Český telekomunikační úřad dále dovodil, že ČESKÝ TELECOM, a.s. požadoval při uzavírání smluv o zpřístupnění účastnických kovových vedení neúměrně vysoké ceny. V období do 24. dubna 2005, kdy nebyla uplatňována regulace cen, byly ceny za zřízení služby plný přístup k účastnickému kovovému vedení několikanásobně vyšší než průměr cen v Evropské unii a ceny služby měsíční pronájem jednoho účastnického kovového vedení byly mírně nad tímto průměrem. Obdobné relace vykazuje porovnání cen u služby sdílený přístup. Po uplatnění regulace cen u těchto služeb se ceny za zpřístupnění účastnického vedení snížily o 54 % a měsíční ceny o 18 % (plný přístup) resp. o 43 % (sdílený přístup). I po tomto snížení jsou ceny nad průměrem cen zemí Evropské unie, jak dokládá následující graf č. 19 (porovnání měsíčních cen služby plný přístup k účastnickému kovovému vedení ve státech Evropské unie, pro Českou republiku, původně sloupec CZ 1, byl doplněn sloupec CZ 2, který zobrazuje cenu po zavedení regulace).

Graf č. 19 – zdroj: 10. implementační zpráva Evropské unie pro obor elektronických komunikací

Český telekomunikační úřad uzavřel analýzu trhu č. 11 konstatováním, že na analyzovaném trhu v současné době neexistuje dostatečně efektivní konkurence, neboť podíl společnosti ČESKÝ TELECOM, a.s. na trhu č. 11 přesahuje 75 % ve všech zkoumaných parametrech.

ČESKÝ TELECOM, a.s. byl označen jako podnik s významnou tržní silou na trhu č. 11 a Český telekomunikační úřad mu uložil tyto povinnosti: (i) průhlednost (zahrnuje povinnost průběžně informovat o technických specifikacích své sítě, službě zpřístupnění a cenách); (ii) nediskriminace (aby nedocházelo k neodůvodněným odlišnostem při poskytování předmětné služby); (iii) oddělená evidence nákladů a výnosů (aby nedocházelo ke křížovému financování služeb a aby byly k dispozici podklady pro ověření nákladů a výnosů za jednotlivé služby); (iv) přístup ke specifickým síťovým prvkům a přiřazeným prostředkům za přiměřených podmínek; a (v) regulace cen.

Trh č. 12

Český telekomunikační úřad zveřejnil analýzu tohoto trhu ve formě opatření obecné povahy č. A/12/08.2006-35 ze dne 24. srpna 2006, které nabylo účinnosti dne 15. září 2006 (patnáctý den ode dne uveřejnění v Telekomunikačním věstníku, ke kterému došlo dne 31. srpna 2006).

Český telekomunikační úřad vymezil tento trh z věcného hlediska jako služby umožňující velkoobchodní širokopásmový přístup v sítích elektronických komunikací, který je realizován prostřednictvím datového toku (tzv. bitstream), který umožňuje širokopásmový přenos dat v obou směrech ke koncovému uživateli. Datovým tokem (bitstream) se rozumí přenos souborů dat mezi koncovým uživatelem a bodem přístupu k síti jiného operátora. Jde tedy o situaci, kdy koncovému uživateli, který využívá síť určitého operátora, poskytuje jiný operátor (pokud by se jednalo stejného operátora, šlo by o případ samozásobení – tento operátor by na velkoobchodní úrovni vlastně odebíral sám od sebe službu širokopásmového přístupu) službu využívající širokopásmový přenos dat. Operátor, který poskytuje koncovému uživateli službu přenosu dat, proto musí využívat službu širokopásmového přístupu (což je právě analyzovaný trh č. 12), kterou mu poskytuje provozovatel příslušné sítě. Dále relevantní trh zahrnuje velkoobchodní širokopásmový přístup prostřednictvím datového toku poskytovaný prostřednictvím jiných infrastruktur, pokud umožňují přístup prostřednictvím datového toku tak, aby byl ekvivalentní přístupu k datovému toku poskytovanému prostřednictvím účastnických kovových vedení. Ekvivalentním způsobem se rozumí způsob přístupu prostřednictvím datového toku, který je

poskytovaný tak, aby umožnil jednoznačné určení datového toku ke koncovému uživateli ve srovnatelné kvalitě služeb jako prostřednictvím účastnických kovových vedení.

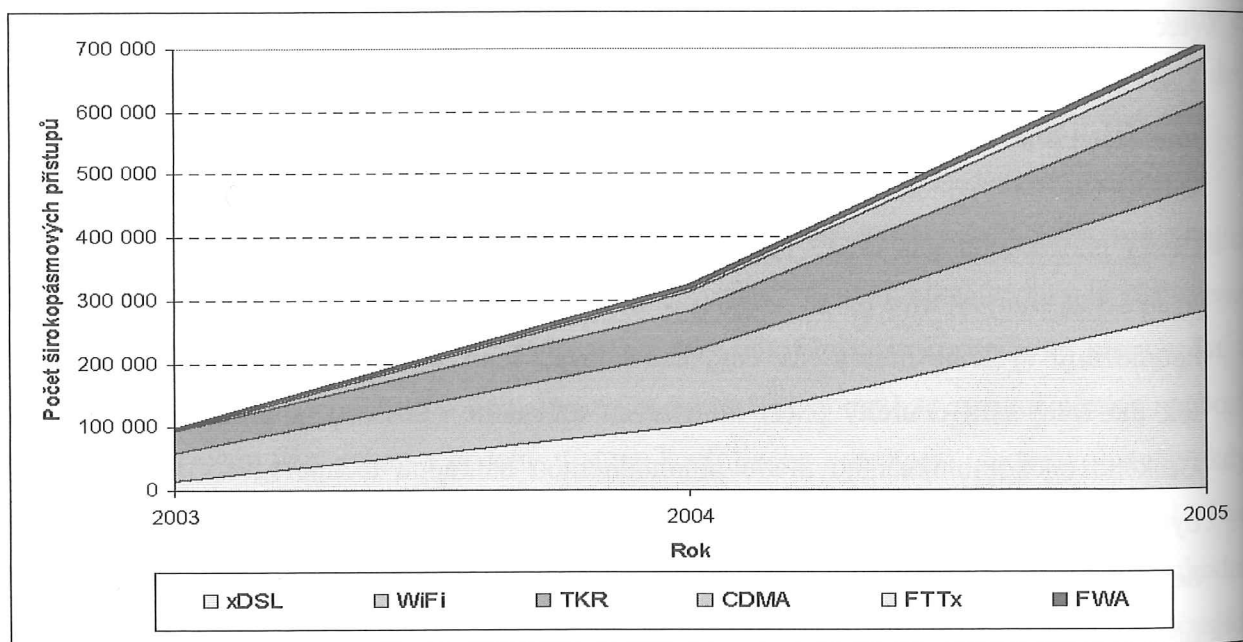
Přístup prostřednictvím účastnických kovových vedení (technologie xDSL) umožňuje samostatný jednoznačně určený datový tok mezi ústřednou (která musí být vybavena příslušným zařízením tzv. DSLAMem) a koncovým uživatelem. Tento přístup nijak neovlivní datový tok k jinému koncovému uživateli, který je připojen na stejném DSLAMu. Širokopásmový přístup musí umožňovat koncovému uživateli širokopásmový přenos dat v obou směrech, jehož jmenovitá minimální přenosová rychlost směrem ke koncovému uživateli (tzv. downlink) činí alespoň 128 kbit/s a přístup je trvale dostupný. Tyto požadavky splňuje technologie xDSL využívající účastnická kovová vedení (srov. zejména trh č. 11 výše).

Český telekomunikační úřad posuzoval možné substituty technologie xDSL, ale z potenciálních kandidátů, technologií TKR (rozvody kabelové televize), WiFi (řada samostatných bezdrátových vysílačů relativně krátkého dosahu), FWA (sítě vysílačů o vysoké kapacitě), CDMA (technologie pro přenos většího objemu dat, kterou používají současné sítě mobilních operátorů), UMTS (nová technologie pro přenos velkého objemu dat, která se teprve zavádí v sítích mobilních operátorů) a FTTx (optická vlákna), považuje Český telekomunikační úřad za substitut technologie xDSL pouze optické sítě (technologie FTTx). Technologie FWA a UMTS Český telekomunikační úřad vyloučil, neboť se zatím nevyužívají v dostatečném měřítku a na výsledcích analýzy trhu by se tedy nijak neprojevíly. Technologie WiFi a CDMA pro změnu neumožňují vyčlenit určitou část datového toku ke konkrétnímu koncovému uživateli (veškerý tok dat totiž sdílí neurčitý počet koncových uživatelů v dosahu), a proto nejsou dle názoru Českého telekomunikačního úřadu plnohodnotnou náhradou technologie xDSL. Nejspornější bylo ovšem vyloučení technologie TKR, která je v současnosti dostupná téměř milionu domácností (tj. asi 2,5 milionům obyvatel) České republiky, nabízí přenosovou kapacitu až 6Mbit/s a do analýzy trhu č. 12 ji navrhovalo zařadit i Ministerstvo informatiky České republiky. Český telekomunikační úřad však setrval na svém odmítavém stanovisku s poukazem na skutečnost, že v sítích kabelové televize dochází ke sdílení datového toku ještě v přístupové síti (avšak na rozdíl od technologií WiFi a CDMA směřují kabelové rozvody ke konkrétním koncovým účastníkům).

Geografické vymezení tohoto trhu pokrývá dle názoru Českého telekomunikačního úřadu celé území České republiky, a to ze stejných důvodů, jako v případě trhu č. 1 (homogenní nabídka služeb na celém území).

Na analyzovaném trhu v současné době působí čtyři společnosti – ČESKÝ TELECOM, a.s., GTS Novera Tel, s.r.o. (dříve Telenor Networks s.r.o.), RADIOKOMUNIKACE, a.s. a Czech On Line, a.s. Společnosti ČESKÝ TELECOM, a.s. a GTS Novera Tel, s.r.o. nabízejí službu přístupu prostřednictvím datového toku alternativním operátorům (třetím stranám). Maloobchodní služby na základě využití velkoobchodní nabídky přístupu nabízí v současné době v České republice 22 alternativních operátorů. Soutěžní podmínky analyzovaného trhu jsou významně ovlivněny situací na odpovídajícím maloobchodním trhu (především působením poskytovatelů služeb širokopásmového přístupu prostřednictvím technologií TKR, CDMA a WiFi), které nepřímo působí na analyzovaný trh. Český telekomunikační úřad proto nenalezl žádné významné překážky bránící vstupu na analyzovaný trh.

Následující graf č. 20 dokumentuje vývoj jednotlivých technologií širokopásmového přístupu na maloobchodním trhu vyjádřený v počtu přístupů k 31. 12. 2005.

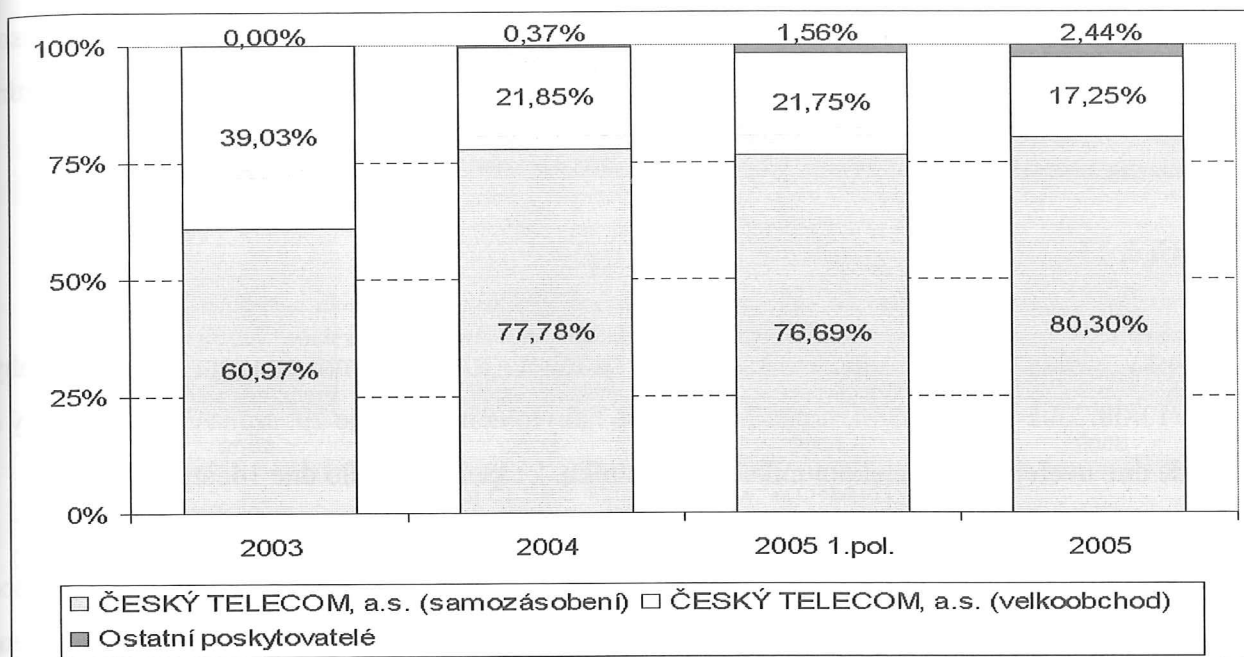

Graf č. 20 – zdroj: Český telekomunikační úřad

ČESKÝ TELECOM, a.s. může využít k poskytování služeb s technologií xDSL na analyzovaném trhu téměř celou svou přístupovou síť, která pokrývá téměř všechny domácnosti a podnikatele na území České republiky (tato infrastruktura je předmětem relevantního trhu č. 11 – přístup k účastnickému kovovému vedení pro účely poskytování služeb elektronických komunikací). Tato skutečnost zajišťuje společnosti ČESKÝ TELECOM, a.s. velmi významnou

tržní sílu, což dokládá následující graf č. 21 (vývoj tržního podílu jednotlivých poskytovatelů vyjádřený v počtu xDSL širokopásmových přístupů).

Graf č. 21 – zdroj: Český telekomunikační úřad

Z grafu č. 20 výše je zřejmé, že počet širokopásmových přístupů na maloobchodním trhu výrazně roste, a roste také počet širokopásmových přístupů realizovaných na maloobchodním trhu prostřednictvím xDSL. Technologie xDSL získává postupně vyšší tržní podíl na analyzovaném trhu (meziroční změna počtu xDSL přístupů činila k 31. prosinci 2004 686 %, k 31. prosinci 2005 277 %, avšak důvodem těchto vysokých nárůstů je prakticky nulová výchozí základna v roce 2003), což je dáno především klesající cenou pro koncové uživatele. To ukazuje na silný nepřímý vliv ostatních technologií na maloobchodním trhu, na kterém konkurenční prostředí vytváří tlak na snižování cen a společnost ČESKÝ TELECOM, a.s. se tak při vytváření cen nemůže chovat nezávisle.

Český telekomunikační úřad uzavřel analýzu trhu č. 12 konstatováním, že na analyzovaném trhu v současné době neexistuje dostatečně efektivní konkurence, neboť podíl společnosti ČESKÝ TELECOM, a.s. na trhu č. 12 přesahuje 75 %.

ČESKÝ TELECOM, a.s. byl označen jako podnik s významnou tržní silou na trhu č. 12 a Český telekomunikační úřad mu uložil tyto povinnosti: (i) průhlednost (zahrnuje povinnost uveřejnit referenční nabídku na přístup a dále povinnost průběžně informovat o technických specifikacích své sítě a cenách); (ii) nediskriminace (aby nedocházelo k neodůvodněným odlišnostem při

poskytování předmětné služby, zejména ve vztahu mezi maloobchodní a velkoobchodní nabídkou); (iii) oddělená evidence nákladů a výnosů (aby nedocházelo ke křížovému financování služeb a aby byly k dispozici podklady pro ověření nákladů a výnosů za jednotlivé služby); a (iv) přístup ke specifickým síťovým prvkům a přiřazeným prostředkům zejména využívání a přístupu ostatních operátorů k přiřazeným prostředkům a síťovým prvkům za přiměřených podmínek. Regulace cen však nebyla uplatněna.

Trh č. 13

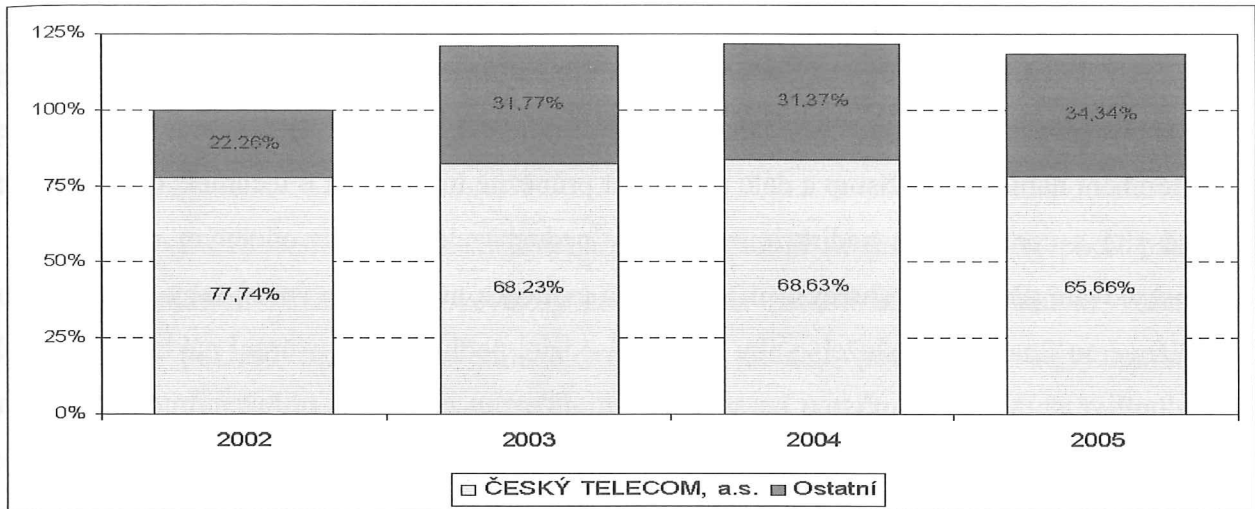
Český telekomunikační úřad zveřejnil analýzu tohoto trhu ve formě opatření obecné povahy č. A/13/08.2006-30 ze dne 14. srpna 2006, které nabylo účinnosti dne 29. srpna 2006 (patnáctý den ode dne uveřejnění v Telekomunikačním věstníku, ke kterému došlo dne 14. srpna 2006).

Český telekomunikační úřad vymezil tento trh z věcného hlediska jako služby pronájmu koncové části infrastruktury elektronických komunikací s dedikovanou (tj. přesně vymezenou) přenosovou kapacitou mezi dvěma koncovými body okruhu, která je určena pro výhradní užívání ze strany poskytovatelů služeb elektronických komunikací. Pronajatý okruh je jednoznačně určen koncovými body, které spojuje, přenosovou kapacitou (počet kbit/s, Mbit/s) a typem rozhraní v koncových bodech, bez ohledu na použité přenosové prostředky pro přenos signálu (tedy bez ohledu, zda jde o přenos vzduchem na určitém rádiovém kmitočtu, optickými sítěmi nebo telefonní linkou). Český telekomunikační úřad nenalezl k výše popsané službě žádný substitut.

Geografické vymezení tohoto trhu pokrývá dle názoru Českého telekomunikačního úřadu celé území České republiky, a to ze stejných důvodů, jako v případě trhu č. 1 (homogenní nabídka služeb na celém území).

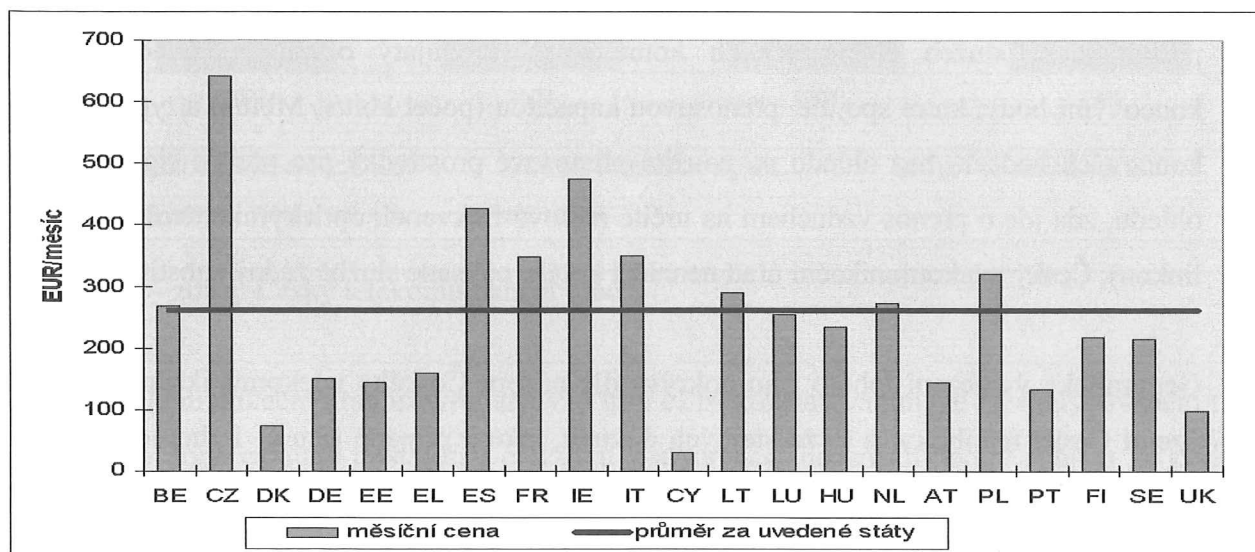
Společnost ČESKÝ TELECOM, a.s. disponuje jako jediný poskytovatel infrastrukturou potřebnou k poskytování dané služby téměř na celém území České republiky, přičemž sítě ostatních operátorů jsou zpravidla pouze lokálního charakteru, neboť se vyplatí nově budovat jen sítě s přenosovou kapacitou nad 2 Mbit/s. Poptávka po službách elektronických komunikací vyžadujících sítě s tak vysokou přenosovou kapacitou je v současné době zatím omezená a dle názoru Českého telekomunikačního úřadu tvoří souhrn těchto skutečností významnou překážku bránící vstupu na trh č. 13.

Následující graf č. 22 ukazuje vývoj podílu jednotlivých poskytovatelů na analyzovaném trhu vyjádřený v tržbách za poskytování koncových úseků pronajatých okruhů (rok 2002=100 %).

Graf č. 22 – zdroj: Český telekomunikační úřad

V rámci analýzy trhu č. 13 Český telekomunikační úřad provedl srovnání cen za službu poskytování koncových úseků pronajatých okruhů společnosti ČESKÝ TELECOM, a.s. s cenami v ostatních státech Evropské unie a přestože údaje, které Český telekomunikační úřad ve srovnání použil, nebyly zcela srovnatelné (ČESKÝ TELECOM, a.s. si do celkové ceny započítává i další služby), Český telekomunikační úřad zjistil, že ČESKÝ TELECOM, a.s. požadoval neúměrně vysokou cenu, jak dokládá následující graf č. 23 (měsíční ceny za používání pronajatého okruhu 2 Mbit/s o délce 2 km poskytnutých nejvýznamnějším poskytovatelem v jednotlivých státech Evropské unie).

Graf č. 23 – zdroj: 11. implementační zpráva Evropské unie pro obor elektronických komunikací

Český telekomunikační úřad uzavřel analýzu trhu č. 13 konstatováním, že na analyzovaném trhu v současné době neexistuje dostatečně efektivní konkurence, neboť podíl společnosti ČESKÝ TELECOM, a.s. na trhu č. 13 přesahuje 50 % ve všech zkoumaných parametrech.

ČESKÝ TELECOM, a.s. byl označen jako podnik s významnou tržní silou na trhu č. 13 a Český telekomunikační úřad mu uložil tyto povinnosti: (i) průhlednost (zahrnuje povinnost uveřejnit referenční nabídky na přístup a dále povinnost průběžně informovat o technických specifikacích své sítě a cenách); (ii) nediskriminace (aby nedocházelo k neodůvodněným odlišnostem při poskytování předmětné služby); (iii) oddělená evidence nákladů a výnosů (aby nedocházelo ke křížovému financování služeb a aby byly k dispozici podklady pro ověření nákladů a výnosů za jednotlivé služby); (iv) přístup ke specifickým síťovým prvkům a přiřazeným prostředkům ve formě využívání a přístupu ostatních operátorů k přiřazeným prostředkům pro službu velkoobchodního poskytování koncových úseků pronajatých okruhů za přiměřených podmínek; a (v) regulace cen.

Trh č. 14

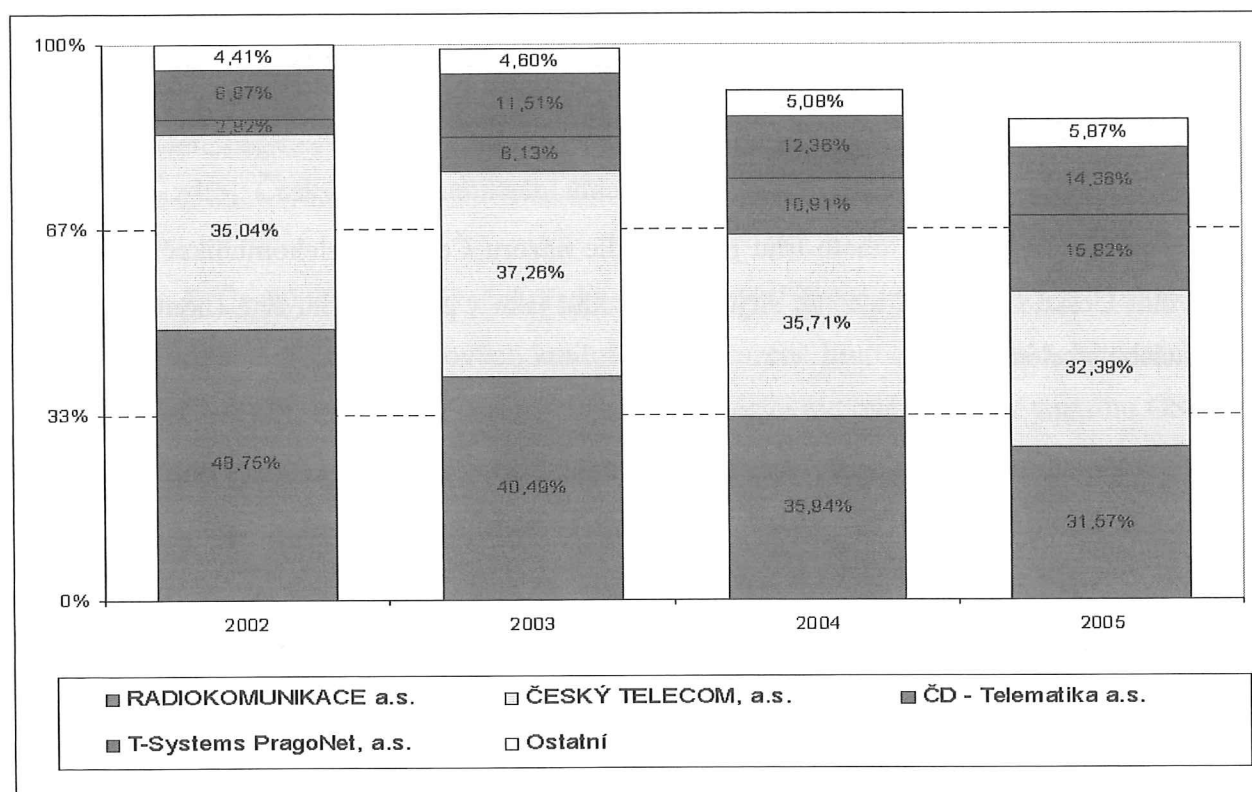
Český telekomunikační úřad zveřejnil analýzu tohoto trhu ve formě opatření obecné povahy č. A/14/08.2006-31 ze dne 14. srpna 2006, které nabylo účinnosti dne 29. srpna 2006 (patnáctý den ode dne uveřejnění v Telekomunikačním věstníku, ke kterému došlo dne 14. srpna 2006).

Z věcného hlediska definoval Český telekomunikační úřad tento trh jako služby pronájmu páteřní části infrastruktury elektronických komunikací s dedikovanou (tj. přesně vymezenou) přenosovou kapacitou mezi dvěma koncovými body okruhu, která je určena pro výhradní užívání poskytovateli služeb elektronických komunikací. Pronajatý okruh je jednoznačně určen koncovými body, které spojuje, přenosovou kapacitou (počet kbit/s, Mbit/s) a typem rozhraní v koncových bodech, bez ohledu na použité přenosové prostředky pro přenos signálu (tedy bez ohledu, zda jde o přenos vzduchem na určité rádiové frekvenci, optickými sítěmi nebo telefonní linkou). Český telekomunikační úřad nenalezl k výše popsané službě žádný substitut.

Geografické vymezení tohoto trhu pokrývá dle názoru Českého telekomunikačního úřadu celé území České republiky, a to ze stejných důvodů, jako v případě trhu č. 1 (homogenní nabídka služeb na celém území).

Na analyzovaném trhu působí několik významných poskytovatelů služby pronájmu páteřních okruhů, přičemž počet poskytovatelů služeb elektronických komunikací zřizujících vlastní páteřní sítě se postupně zvyšoval a zvětšoval se také rozsah jejich sítí. Mezi nejvýznamnější poskytovatele služby pronájem páteřních úseků pronajatých okruhů patří společnosti ČESKÝ TELECOM, a.s., RADIOKOMUNIKACE a.s., ČD - Telematika a.s. a T-Systems PragoNet, a.s. Český telekomunikační úřad neidentifikoval žádnou významnou bariéru vstupu na trh č. 14.

Přestože se ve sledovaném období let 2002 až 2005 postupně zvyšoval celkový počet páteřních úseků pronajatých okruhů, celkové tržby za pronajaté páteřní úseky okruhů se v důsledku souběžného poklesu cen za tuto službu snižovaly, přičemž podíl dvou nejvýznamnějších poskytovatelů na celkových tržbách rovněž klesal, jak dokládá následující graf č. 24 (vývoj podílu jednotlivých poskytovatelů na analyzovaném trhu vyjádřený v tržbách za poskytování páteřních úseků pronajatých okruhů, rok 2002=100 %).

Graf č. 24 – zdroj: Český telekomunikační úřad

Český telekomunikační úřad uzavřel analýzu trhu č. 14 konstatováním, že na analyzovaném trhu v současné době existuje dostatečně efektivní konkurence, neoznačil žádný subjekt za podnik s významnou tržní silou a neuložil žádná nápravná opatření.

Český telekomunikační úřad zveřejnil analýzu tohoto trhu ve formě opatření obecné povahy č. A/15/06.2006-23 ze dne 27. června 2006, které nabylo účinnosti dne 19. července 2006 (patnáctý den ode dne uveřejnění v Telekomunikačním věstníku, ke kterému došlo dne 4. července 2006).

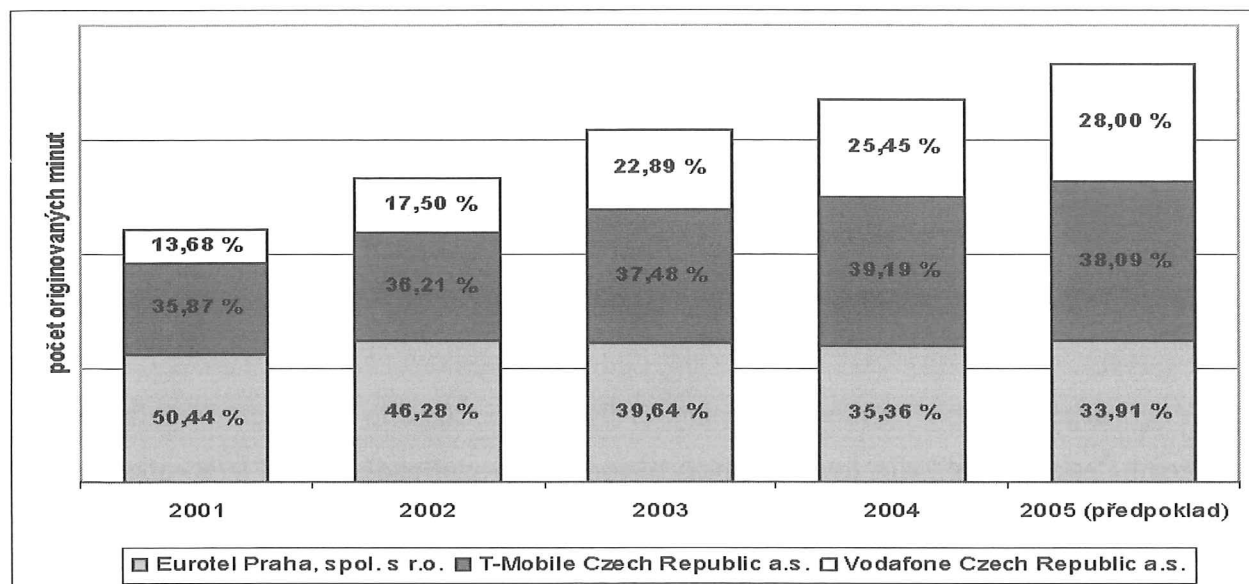
Český telekomunikační úřad vymezil tento trh z věcného hlediska jako služby přístupu a původu volání (originace) ve veřejných mobilních telefonních sítích (včetně interního poskytování této služby – samozásobení) podnikateli zajišťujícími veřejně dostupné sítě a poskytujícími veřejně dostupné služby elektronických komunikací, kteří následně tyto služby sami nabízejí koncovým účastníkům. Služba původu volání (originace) poskytovaná na velkoobchodní úrovni zahrnuje veškerá volání v rámci České republiky i do zahraničí. Český telekomunikační úřad konstatoval, že na zkoumaném trhu přístupu a původu volání (originaci) ve veřejných mobilních telefonních sítích nenalezl žádný substitut. Vzhledem k ještě nerozvinutým technologiím UMTS, WLAN a vzhledem k nízkému počtu účastníků v síti NMT (nejstarší typ mobilní sítě, jejíž provoz postupně končí) byly v analýze zohledněny pouze údaje týkající se sítě GSM (standardní mobilní sítě).

Geografické vymezení tohoto trhu pokrývá dle názoru Českého telekomunikačního úřadu celé území České republiky, a to ze stejných důvodů, jako v případě trhu č. 1 (homogenní nabídka služeb na celém území).

Na relevantním trhu nejsou v současné době analyzované služby nabízeny na velkoobchodní úrovni třetím stranám (tj. žádný z mobilních operátorů nenabízí jiným operátorům, aby poskytovali koncovým zákazníkům telefonní služby v jeho síti). Veškeré služby jsou poskytovány výhradně interně v rámci mobilního operátora (samozásobení). Český telekomunikační úřad proto velkoobchodní úroveň analyzoval na datech maloobchodního trhu. Z hlediska tržních podílů je proto velkoobchodní a maloobchodní úroveň trhu identická. Na maloobchodní úrovni se přístupem rozumí možnost koncového účastníka připojit koncové zařízení k veřejné mobilní telefonní síti a původem volání (originací) možnost koncového účastníka uskutečnit volání prostřednictvím veřejně dostupné telefonní služby v mobilních sítích. Služby přístupu a původu volání ve veřejných mobilních telefonních sítích jsou součástí stejného trhu a jsou nabízeny společně. Původ volání (originace) zahrnuje tu část přenosu volání z koncového bodu sítě po ústřednu, na které je poskytován přístup a propojení v mobilních telefonních sítích.

Následující graf č. 25 dokumentuje vývoj počtu originovaných minut ve veřejných mobilních telefonních sítích a podíly jednotlivých poskytovatelů za roky 2001 až 2005. Z grafu č. 25 níže je patrný nárůst celkového počtu originovaných minut ve všech mobilních sítích i postupné vyrovnávání podílů jednotlivých poskytovatelů.

Graf č. 25 – zdroj: Český telekomunikační úřad

Zajímavé je, že Český telekomunikační úřad neidentifikoval žádné trvalé bariéry pro vstup na trh č. 15, ačkoliv počet volných rádiových kmitočtů je přirozeně limitující. Český telekomunikační úřad to zdůvodnil tím, že v České republice jsou k dispozici rádiové kmitočty v pásmu GSM, ze kterých by bylo možno sestavit další celoplošnou síť.

Český telekomunikační úřad uzavřel analýzu trhu č. 15 konstatováním, že na analyzovaném trhu v současné době existuje dostatečně efektivní konkurence, neoznačil žádný subjekt za podnik s významnou tržní silou a neuložil žádná nápravná opatření.

Trh č. 16

Český telekomunikační úřad zveřejnil analýzu tohoto trhu ve formě opatření obecné povahy č. A/16/04.2006-20 ze dne 19. dubna 2006, které nabylo účinnosti dne 24. dubna 2006.

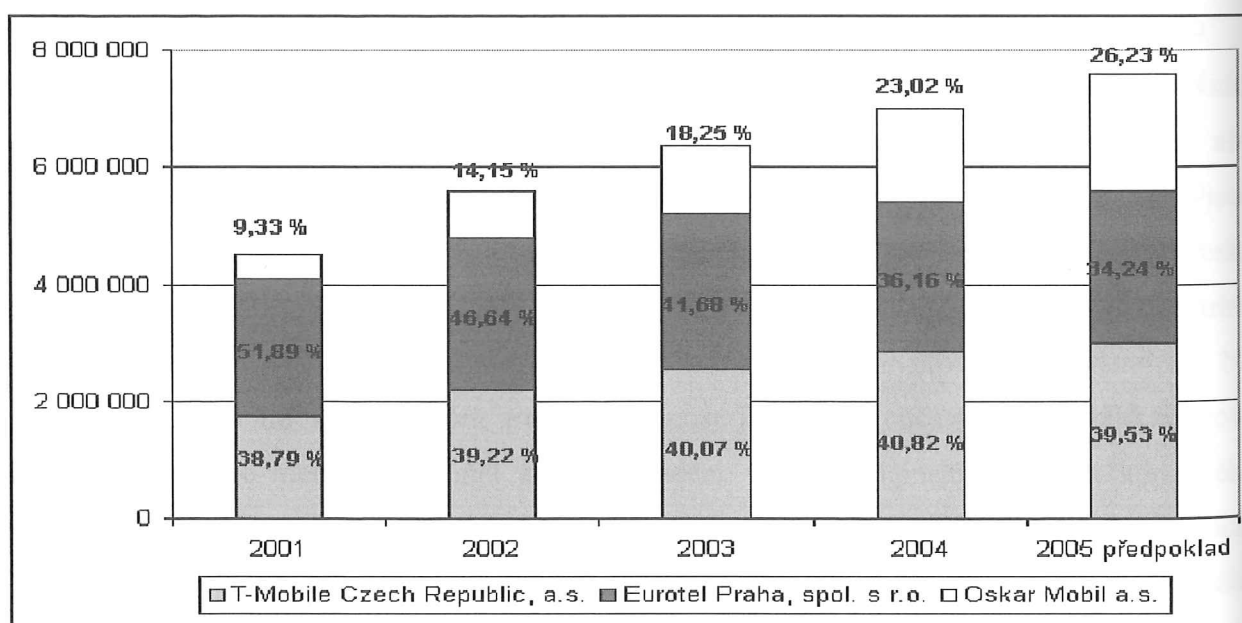
Z věcného hlediska definoval Český telekomunikační úřad analyzovaný trh jako služby ukončení volání (terminace) v jednotlivých veřejných mobilních telefonních sítích. Zahrnuta je ta část

přenosu volání, které je vymezeno ústřednou, na které je poskytováno propojení do veřejných mobilních telefonních sítí a koncovým bodem. V praxi si nejčastěji poskytují tuto službu jednotliví operátoři v rámci volání mezi koncovými uživateli, kterým poskytuje telefonní službu (volající uživatel) a službu přístupu (volaný uživatel) odlišný operátor. Hovor mezi těmito uživateli je na maloobchodní úrovni zpoplatněn pouze jedním z obou operátorů (zásadně tím, který poskytuje telefonní služby), a proto má vůči němu druhý operátor nárok na odměnu za využití své sítě (což je právě poplatek za terminaci). Jedná se tedy o relevantní trh elektronických komunikací pro podnikatele zajišťující veřejně dostupné mobilní telefonní sítě a poskytující veřejně dostupné služby elektronických komunikací. Služba ukončení volání (terminace) poskytovaná na velkoobchodní úrovni zahrnuje veškeré ukončení volání (terminaci) na volaná čísla v jednotlivých veřejných mobilních telefonních sítích. K výše popsané službě nenalezl Český telekomunikační úřad žádný substitut.

Geografické vymezení tohoto trhu pokrývá dle názoru Českého telekomunikačního úřadu celé území České republiky, a to ze stejných důvodů, jako v případě trhu č. 1 (homogenní nabídka služeb na celém území).

Následující graf č. 26 zobrazuje vývoj celkového počtu terminovaných minut a podílů poskytovatelů služby ukončení volání (terminace) v jednotlivých veřejných mobilních telefonních sítích.

Graf č. 26 – zdroj: Český telekomunikační úřad

Podobně jako v případě trhu č. 9 (ukončení volání v jednotlivých veřejných telefonních sítích poskytovaných v pevném místě) identifikoval Český telekomunikační úřad významnou bariéru bránící vstupu na trh č. 16, která spočívá ve skutečnosti, že ukončit volání může pouze ten poskytovatel služby ukončení volání (terminace), v jehož síti se volané účastnické číslo nachází.

Přestože výše uvedený graf č. 26 dokládá, že podíl jednotlivých poskytovatelů služby terminace volání se na analyzovaném trhu postupně vyrovnává, Český telekomunikační úřad uzavřel analýzu trhu č. 16 konstatováním, že na analyzovaném trhu v současné době neexistuje dostatečně efektivní konkurence, vzhledem ke skutečnosti, že ukončit volání může pouze ten poskytovatel služby ukončení volání, v jehož síti se volané účastnické číslo nachází, a proto má každý takový operátor na relevantním trhu ukončení volání (terminace) v jednotlivých veřejných mobilních telefonních sítích 100 % tržní podíl v jednotlivé (vlastní) síti.

Každý poskytovatel služby ukončení volání (terminace) v jednotlivých veřejných mobilních telefonních sítích byl označen jako podnik s významnou tržní silou na trhu č. 16 a Český telekomunikační úřad mu uložil tyto povinnosti: (i) průhlednost (zahrnuje povinnost uveřejnit referenční nabídky propojení pro službu ukončení volání a dále povinnost průběžně informovat o technických specifikacích své sítě a cenách); (ii) nediskriminace (aby nedocházelo k neodůvodněným odlišnostem při poskytování předmětné služby jednotlivým operátorům); (iii) oddělená evidence nákladů a výnosů (aby nedocházelo ke křížovému financování služeb a aby byly k dispozici podklady pro ověření nákladů a výnosů za jednotlivé služby); (iv) přístup ke specifickým síťovým prvkům a přiřazeným prostředkům ve formě umožnění propojení a přístupu ostatních operátorů k přiřazeným prostředkům pro službu ukončení volání za přiměřených podmínek; a (v) regulace cen.

Trh č. 17

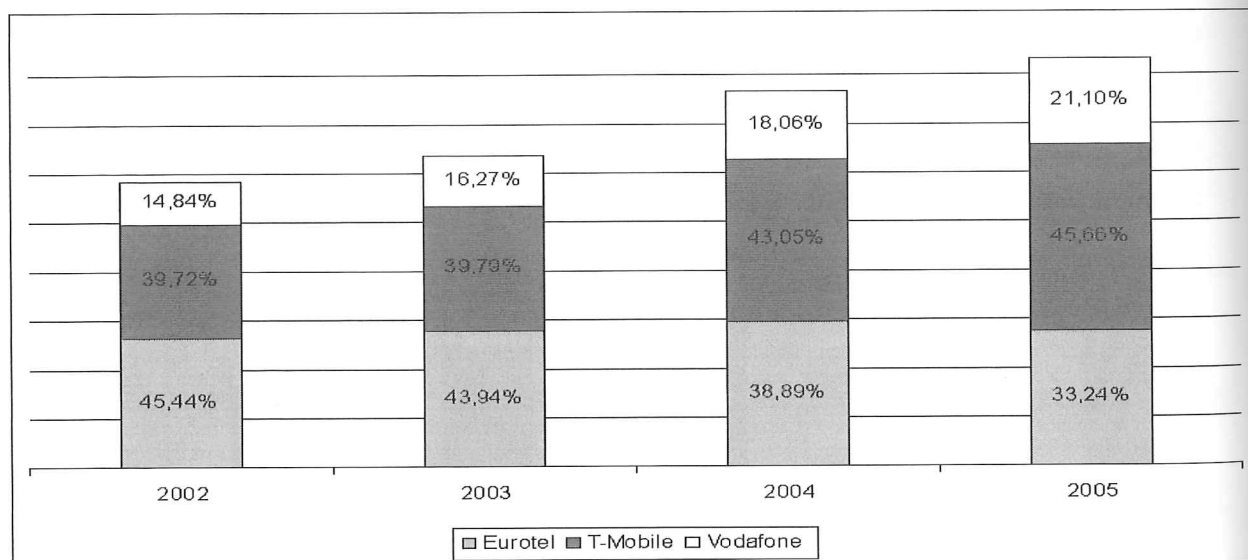
Český telekomunikační úřad zveřejnil analýzu tohoto trhu ve formě opatření obecné povahy č. A/17/08.2006-33 ze dne 14. srpna 2006, které nabylo účinnosti dne 31. srpna 2006 (patnáctý den ode dne uveřejnění v Telekomunikačním věstníku, ke kterému došlo dne 16. srpna 2006).

Český telekomunikační úřad vymezil tento trh z věcného hlediska jako služby přístupu a původu volání (originace) ve veřejných mobilních sítích, které vnitrostátní operátor veřejných mobilních sítí (hostitelská síť) poskytuje zahraničnímu operátorovi veřejných mobilních sítí za účelem toho, aby uživatel služeb tohoto zahraničního operátora, který je dočasné přihlášen ve vnitrostátní

veřejné mobilní síti, mohl uskutečňovat volání. Poskytovat mezinárodní roamingové služby (tj. být hostitelskou sítí) může pouze vnitrostátní operátor veřejné mobilní sítě, který má s operátorem zahraničního uživatele uzavřenou smlouvu o poskytování velkoobchodních roamingových služeb. V souladu s věcným vymezením národního trhu č. 15 – přístup a původ volání (originace) ve veřejných mobilních sítích zahrnuje relevantní trh veškerá volání dočasně přihlášeného zahraničního uživatele v hostitelské síti, to je volání v rámci České republiky a do zahraničí. Český telekomunikační úřad nenalezl k výše popsaným službám žádný substitut.

Geografické vymezení tohoto trhu pokrývá dle názoru Českého telekomunikačního úřadu celé území České republiky, a to ze stejných důvodů, jako v případě trhu č. 1 (homogenní nabídka služeb na celém území).

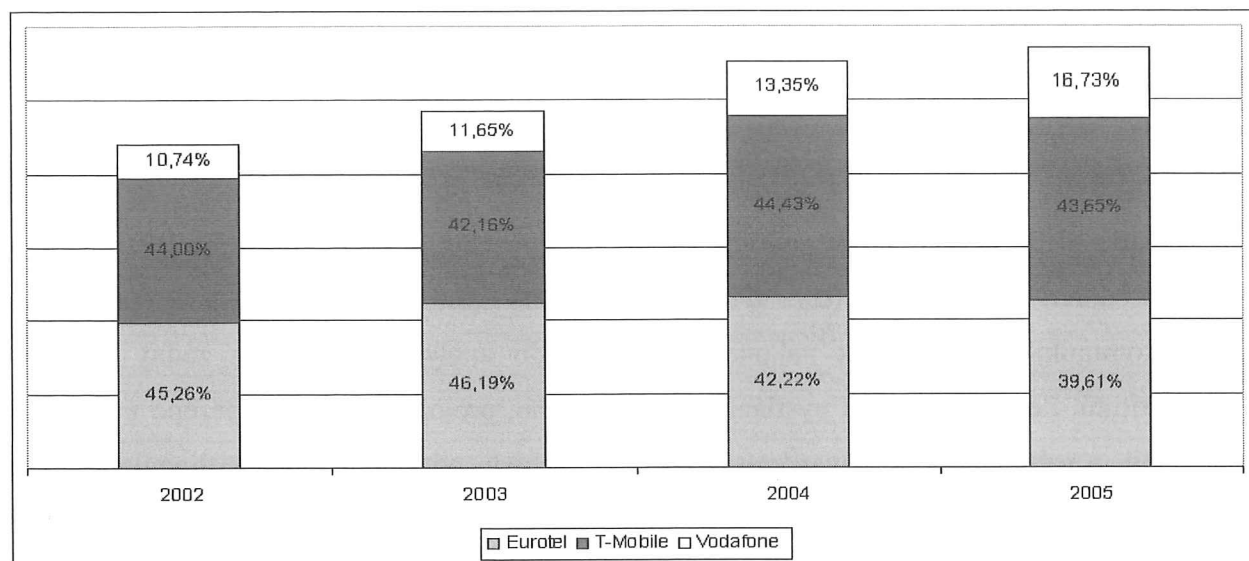
Na analyzovaném trhu působily v letech 2002 až 2005 tři společnosti – Eurotel Praha, spol. s r.o., T-Mobile Czech Republic a.s. a Vodafone Czech Republic a.s. Tyto subjekty jsou zároveň poskytovateli služeb velkoobchodního mezinárodního roamingu. Následující graf č. 27 ukazuje vývoj celkového počtu minut volání uskutečněných dočasně přihlášenými zahraničními uživateli v hostitelské síti některého z mobilních operátorů v České republice a současně podíl jednotlivých operátorů na analyzovaném trhu.

Graf č. 27 – zdroj: Český telekomunikační úřad

Z výše uvedeného grafu č. 27 vyplývá postupný nárůst celkového objemu provozu na analyzovaném trhu a zvětšování podílu společnosti T-Mobile Czech Republic a.s. Jak však ukazuje následující graf č. 28 (vývoj tržeb za volání uskutečněná dočasně přihlášenými zahraničními uživateli v hostitelské síti některého z mobilních operátorů v České republice a

podíly jednotlivých operátorů), nárůst podílu společnosti T-Mobile Czech Republic a.s. je způsoben nižšími cenami, protože tržby tohoto operátora ve sledovaném období mírně klesly.

Graf č. 28 – zdroj: Český telekomunikační úřad

Podobně jako v případě trhu č. 15 konstatoval Český telekomunikační úřad, že na analyzovaném trhu č. 17 neexistuje trvalá bariéra vstupu na trh, neboť v České republice jsou k dispozici rádiové kmitočty v pásmu GSM, ze kterých by bylo možno sestavit další celoplošnou síť.

Český telekomunikační úřad uzavřel analýzu trhu č. 17 konstatováním, že na analyzovaném trhu v současné době existuje dostatečně efektivní konkurence, neoznačil žádný subjekt za podnik s významnou tržní silou a neuložil žádná nápravná opatření.

Trh č. 18

Český telekomunikační úřad zveřejnil analýzu tohoto trhu ve formě opatření obecné povahy č. A/18/08.2006-34 ze dne 17. srpna 2006, které nabylo účinnosti dne 6. září 2006 (patnáctý den ode dne uveřejnění v Telekomunikačním věstníku, ke kterému došlo dne 22. srpna 2006).

Český telekomunikační úřad definoval tento trh z věcného hlediska jako velkoobchodní služby šíření celoplošného rozhlasového a televizního vysílání prostřednictvím sítí elektronických komunikací, šířících obsah vysílání, tj. televizní nebo rozhlasové programy ve formě televizního nebo rozhlasového signálu od poskytovatele obsahu ke koncovému uživateli. Celoplošným vysíláním se rozumí vysílání, které pokrývá minimálně 70 % obyvatel České republiky. Šíření celoplošného rozhlasového a televizního vysílání je v České republice zajišťováno v daném

rozsahu téměř výlučně prostřednictvím služby šíření zemského analogového vysílání. Koncoví uživatelé mají k takto vysílanému obsahu volný přístup, omezujícím faktorem je pouze vlastnictví televizního, popř. rozhlasového přijímače.

Podobně jako v případě trhu č. 12 (širokopásmový přístup) Český telekomunikační úřad posuzoval i na analyzovaném trhu několik potenciálních substitutů technologie zemského analogového vysílání. Jedná se o zemské digitální vysílání, televizní kabelové sítě, satelitní vysílání, připravované sítě mobilních operátorů typu UMTS resp. DVB-H a konečně vysílání prostřednictvím Internetu (tzv. IPTV z anglického „Internet Protocol Television“). Český telekomunikační úřad však nakonec nezahrnul do analyzovaného trhu žádný z uvedených substitutů. Zemské digitální vysílání bylo vyloučeno, protože je dosud omezeno na malý počet lokalit, a vzhledem k očekávanému řízenému přechodu od analogového k digitálnímu vysílání nelze předpokládat, že by mezi oběma platformami vznikla vzájemná konkurence. Z důvodu, omezené dostupnosti (jen na velká města, což představuje podstatně méně než 70 % obyvatel), Český telekomunikační úřad neoznačil za substitut ani kabelové televizní sítě. Do analyzovaného trhu nakonec nebylo zahrnuto ani satelitní vysílání, přičemž toto rozhodnutí odůvodnil Český telekomunikační úřad tím, že obsah satelitního vysílání je vždy pro koncového uživatele zpoplatněn, skrze satelitní vysílání se nemusí šířit celostátní programy a příjem satelitních služeb je využívá jen asi 5,4 % koncových uživatelů. Vysílání prostřednictvím mobilních sítí UMTS resp. DVB-H, stejně jako IPTV je dle zjištění Českého telekomunikačního úřadu teprve ve stadiu příprav a na trhu není dosud komerčně provozováno. Analýza trhu č. 18 se tak omezila jen na zemské analogové vysílání.

Společnost RADIOKOMUNIKACE a.s. je jediným vlastníkem infrastruktury a vysílacích stanovišť pro poskytování šíření celoplošného analogového rozhlasového a televizního vysílání. Je proto také jediným poskytovatelem této služby v daném rozsahu a její podíl na trhu je 100 %. Vlastnictví infrastruktury ze strany společnosti RADIOKOMUNIKACE a.s. zároveň tvoří významnou překážku vstupu na zkoumaný trh.

Český telekomunikační úřad uzavřel analýzu trhu č. 18 konstatováním, že na analyzovaném trhu v současné době neexistuje dostatečně efektivní konkurence, neboť podíl společnosti RADIOKOMUNIKACE a.s. na trhu č. 18 dosahuje 100 %.

RADIOKOMUNIKACE a.s. byl označen jako podnik s významnou tržní silou na trhu č. 18 a Český telekomunikační úřad mu uložil tyto povinnosti: (i) průhlednost (zahrnuje povinnost

informovat o technických specifikacích své sítě a cenách); (ii) nediskriminace (aby nedocházelo k neodůvodněným odlišnostem při poskytování předmětné služby); (iii) oddělená evidence nákladů a výnosů (aby nedocházelo ke křížovému financování služeb a aby byly k dispozici podklady pro ověření nákladů a výnosů za jednotlivé služby); (iv) přístup ke specifickým síťovým prvkům a přiřazeným prostředkům zejména povinnost poskytovat společné umístění nebo jiné formy sdílení prostředků, například sdílení kabelovodů, objektů nebo stožárů; a (v) regulace cen.

PŘEHLED POUŽITÝCH PRAMENŮ

Literatura:

- Eliáš, K., Bejček, J., Hajn, P., Ježek, J. a kol. Kurs obchodního práva. Obecná část. Soutěžní právo. 3. vydání. Praha : C. H. Beck, 2002
- Jones, A., Sufrin, B., EC Competition Law. 2. vydání. New York : Oxford University Press, 2004
- Munková, J., Svoboda, P., Kindl, J., Soutěžní právo. 1. vydání. Praha : C. H. Beck, 2006
- Raus, J., Neruda, R., Zákon o ochraně hospodářské soutěže. Komentář. 2. vydání. Praha : Linde, 2006
- Scherer, J., aj. Telecommunication laws in Europe. 4. vydání. London, Edinburgh, Dublin : Butterwoths, 1998
- Smejkal, V. a kol. Právo informačních a telekomunikačních systémů. 1. vydání. Praha : C. H. Beck, 2001
- Tichý, L., aj. Evropské právo. 3. vydání. Praha : C. H. Beck, 2006

Common Market Law Review:

- Bavasso, A., F., Electronic Communications: A New Paradigm For European Regulation, Common Market Law Review 41: 87-118, Kluwer Law International, 2004
- Geradine, D., Limiting the Scope of Article 82 EC: What can the EU learn from the U.S. Supreme Court's judgement in Trinko in the wake of Microsoft, IMS and Deutsche Telekom, Common Market Law Review 41: 1519-1553, Kluwer Law International, 2004

Tematický výběr z českých odborných periodických publikací:

- Handrlica, J., Služby obecného hospodářského zájmu v komunitárním právním řádu, Právní rozhledy 5/2005, Praha : C. H. Beck, 2005
- Mlsna, P., Regulace ex ante a ex post v oblasti elektronických komunikací, Právní zpravodaj, 6/2005, Praha : C. H. Beck, 2005
- Petr, M., K uplatnění soutěžního práva v oblasti telekomunikací, Právní rozhledy, 3/2006, Praha : C. H. Beck, 2006
- Petr, M., Uplatnění soutěžního práva v oblasti telekomunikací z hlediska judikatury, Jurisprudence, 7/2006, Brno : Stichting EMP, Utrecht, 2006
- Vaniček, Z., Kodex elektronických komunikací nabyt v České republice platnosti, Právní zpravodaj, 4/2005, Praha : C. H. Beck, 2005

Evropská judikatura:

- Rozhodnutí Evropského soudního dvora č. 6 a 7/73 ve spojené věci Commercial Solvents v. Komise [1974] ECR 223
- Rozhodnutí Evropského soudního dvora č. 127/73 ve věci BRT v. SABAM [1974] ECR 51
- Rozhodnutí Evropského soudního dvora č. 27/76 ve věci United Brands v. Komise [1978] ECR 207
- Rozhodnutí Evropského soudního dvora č. 85/76 ve věci Hoffmann La-Roche v. Komise [1979] ECR 461
- Rozhodnutí Evropského soudního dvora č. 322/81 ve věci Michelin v. Komise [1983] ECR 3461
- Rozhodnutí Evropského soudního dvora č. C-62/86 ve věci AkzoChemie v. Komise [1992] ECR I-3359
- Rozhodnutí Evropského soudního dvora č. C-18/88 ve věci RTT v. GB-Inno-BM [1991] ECR I-5941
- Rozhodnutí Evropského soudního dvora č. C-241 a 242/91P ve spojené věci RTE a ITP v. Komise [1995] ECR I-743
- Rozhodnutí Soudu prvního stupně č. T-83/91 ve věci Tetra Pak International v. Komise [2002] ECR II-755
- Rozhodnutí Evropského soudního dvora č. C-320/91 ve věci Corbeau [1993] ECR I-2533
- Rozhodnutí Evropského soudního dvora č. C-333/94P ve věci Tetra Pak International v. Komise [1996] ECR I-5951
- Rozhodnutí Evropského soudního dvora č. C-266/96 ve věci Corsica Ferries France v. Gruppo Antichi Ormeggiatori del porto di Genova a další [1998] ECR I-3949
- Rozhodnutí Evropského soudního dvora č. C-7/97 ve věci Oscar Bronner v. Mediaprint [1998] ECR I-7791
- Rozhodnutí Soudu prvního stupně č. T-342/99 ve věci Airtours v. Komise [2002] ECR II-2585
- Rozhodnutí Evropského soudního dvora č. C-418/01 ve věci IMS Health a další v. NDC Health a další [2004] ECR I-3401

Česká judikatura:

- Rozhodnutí zvláštního senátu zřízeného podle zákona č. 131/2002 Sb. sp. zn. Konf 92/2003 ze dne 9. 7. 2004

- Rozhodnutí Nejvyššího správního soudu ČR sp. zn. 1 Ao 1/2005 ze dne 27. 9. 2005

Zahraniční judikatura:

- Rozhodnutí Nejvyššího soudu USA ve věci Verizon Communications Inc. v. Law Office of Trinko LLP, 540 U.S., 398 (2004)

Internet:

- portál práva Evropského společenství: <http://eur-lex.europa.eu/> - prameny práva Evropského společenství, Úřední věstník (Smlouva o založení Evropského společenství, nařízení, směrnice, pokyny, rozhodnutí apod.)
- webové stránky Evropského společenství: <http://www.europa.eu/> - publikace Komise, které se týkají informační společnosti (http://ec.europa.eu/information_society/index_en.htm) včetně 10. a 11. implementační zpráva Evropské unie pro obor elektronických komunikací
- webové stránky Českého telekomunikačního úřadu: <http://www.ctu.cz/> - Telekomunikační věstník, opatření obecné povahy apod.
- webové stránky Ministerstva informatiky České republiky: <http://www.micr.cz/> - dokumenty Státní informační a komunikační politika e-Česko 2006 a Národní telekomunikační politika
- webové stránky Úřadu vlády České republiky: <http://www.vlada.cz/> - usnesení vlády ČR
- webové stránky Poslanecké sněmovny Parlamentu České republiky: <http://www.psp.cz/> - důvodové zprávy k zákonu o elektronických komunikacích a telekomunikačnímu zákonu
- webové stránky Nejvyššího správního soudu České republiky: <http://www.nssoud.cz/> - rozhodnutí a stanoviska Nejvyššího správního soudu ČR a zvláštního senátu zřízeného zákonem č. 131/2002 Sb.
- webové stránky zájmového serveru Internet pro všechny: <http://www.internetprovsechny.cz/> - technické informace o různých způsobech přenosu signálu v sítích elektronických komunikací
- webové stránky Liberálního institutu: <http://www.libinst.cz/> - články s ekonomickou tematikou, které se vztahují k oboru elektronických komunikací

Hlavní právní předpisy:

- Smlouva o založení Evropského společenství v konsolidovaném znění ze dne 24. 12. 2002
- směrnice Evropského parlamentu a Rady č. 2002/19/ES ze dne 7. března 2002 o přístupu k sítím elektronických komunikací a přiřazeným zařízením a o jejich vzájemném propojení („Přístupová směrnice“)

- směrnice Evropského parlamentu a Rady č. 2002/20/ES ze dne 7. března 2002 o oprávnění pro sítě a služby elektronických komunikací („Autorizační směrnice“)
- směrnice Evropského parlamentu a Rady č. 2002/21/ES ze dne 7. března 2002 o společném předpisovém rámci pro sítě a služby elektronických komunikací („Rámcová směrnice“)
- směrnice Evropského parlamentu a Rady č. 2002/22/ES ze dne 7. března 2002 o univerzální službě a právech uživatelů týkajících se sítí a služeb elektronických komunikací („Směrnice o univerzální službě“)
- směrnice Evropského parlamentu a Rady č. 2002/58/ES ze dne 12. července 2002 o zpracování osobních údajů a ochraně soukromí v odvětví elektronických komunikací („Směrnice o soukromí a elektronických komunikacích“)
- směrnice Komise č. 2002/77/ES ze dne 16. září 2002 o hospodářské soutěži na trzích s elektronickými komunikačními sítěmi a službami (text s významem pro EHS)
- pokyny Komise č. 2002/C 165/03 ze dne 11. července 2002 k analýze trhu a hodnocení významné tržní síly podle regulačního rámce Společenství pro sítě a služby elektronických komunikací („Pokyny“)
- doporučení Komise č. C(2003)497 ze dne 11. února 2003 o relevantních trzích produktů a služeb v odvětví elektronických komunikací, které jsou citlivé k regulaci ex ante („Doporučení“)
- zákon č. 127/2005 Sb., o elektronických komunikacích a o změně některých souvisejících zákonů („zákon o elektronických komunikacích“), ve znění pozdějších předpisů
- zákon č. 151/2000 Sb., o telekomunikacích a o změně dalších zákonů („telekomunikační zákon“), ve znění pozdějších předpisů
- Telekomunikační věstník